HASAN ÂLİ YÜCEL
KLASİKLER DİZİSİ

CLXVI

WILLIAM SHAKESPEARE

KRAL VIII. HENRY

WILLIAM SHAKESPEARE

KRAL VIII. HENRY

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: HAMİT ÇALIŞKAN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 2409

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

WILLIAM SHAKESPEARE
KRAL VIII. HENRY

ÖZGÜN ADI
THE FAMOUS HISTORY OF THE LIFE OF KING HENRY THE EIGHTH

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
HAMİT ÇALIŞKAN

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2010
Sertifika No: 11213

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
ASLIHAN AĞAOĞLU

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASKI, OCAK 2012, İSTANBUL

ISBN 978-605-360-457-0 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-360-456-3 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

HASAN ÂLİ YÜCEL

KLASİKLER DİZİSİ

CLXVI

WILLIAM SHAKESPEARE

KRAL VIII. HENRY

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
HAMİT ÇALIŞKAN

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Kişiler

KRAL VIII. HENRY	
KARDİNAL WOLSEY	
KARDİNAL CAMPEIUS	
CRANMER	Canterbury Başpiskoposu
GARDINER	Winchester Piskoposu
LİNCOLN PİSKOPOSU	
BUCKINGHAM DÜKÜ	
NORFOLK DÜKÜ	
SUFFOLK DÜKÜ	
SURREY KONTU	
LORD ABERGAVENNY	
LORD SANDS	
Başvekil	
Başmabeyinci	
SIR HENRY GUILFORD	
SIR THOMAS LOVELL	
SIR NICHOLAS VAUX	
SIR ANTHONY DENNY	
BRANDON	
CROMWELL	Wolsey'nin hizmetkârı
DR. BUTTS	
GRIFFITH	Kraliçe Katharine'in vekilharcı
CAPUCHIUS	İmparator V. Charles'ın Elçisi

Birinci, İkinci ve Üçüncü Beyefendiler
Teşrifatçı
Zaptiye Çavuşu
Kapıcı ve Adamı
Danışma Meclisi Kapıcısı
Wolsey'nin Kâtibi
Gardiner'ın Uşağı
Tellal, Haberci ve Hizmetkâr

KRALİÇE KATHARINE	Kral Henry'nin karısı, daha sonra boşanırlar
ANNE BULLEN	Kraliçe Katharine'in nedimesi, daha sonra kraliçe
Yaşlı Leydi	Anne Bullen'in arkadaşı
PATIENCE	Kraliçe Katharine'in hizmetkârı

Lordlar, leydiler, piskoposlar, yargıçlar, beyefendiler ve rahipler, Londra belediye başkanı ve meclis üyeleri, zangoçlar, kâtipler, muhafızlar, refakatçiler, hizmetkârlar ve halktan insanlar, Kraliçe Katherine'e refakat eden kadınlar, hayaletler.

Sahne: Kısmen Londra, kısmen Kimbolton.

Prolog

Buraya sizleri güldürmeye gelmedim,
Bugün göstereceklerim önemli, ciddi, hazin, yüce,
Etkileyici, vakur ve acıklı şeyler,
Gözlerinizi yaşartacak muhteşem sahneler.
Yumuşak kalpliler beğenirlerse eğer
Birkaç damla gözyaşı dökebilirler;
Konumuz bunu fazlasıyla hak eder.
Gerçeği izleyecekleri umuduyla para verenler
Bu oyunda onu da bulabilirler;
Birkaç gösterişli sahne görmek için gelen
Ve ancak öyleyse oyuna geçer not veren,
Sabırlı olursa ve istekliyse hâlâ,
Söz veriyorum parasının karşılığını alacağına.
Dolu dolu iki saat. Ancak kırılacak düşleri
Arayanların bu oyunda müstehcenlik
ve kılıç kalkanlar,
Veya sarı süslemeli, uzun alaca ceketli soytarılar;
Çünkü sayın izleyiciler, inanın bana eşdeğer olursa eğer
Söyleyeceğimiz doğrular ile soytarılar ve dövüşler,
Kalmayız kafamızın ürününü boşa harcamakla
Ve doğruyu gösterme niyetimizi bir kenara atmakla,
Bulamayız bizi anlayabilen tek bir arkadaş da;
Bu yüzden, dileriz ciddi olmanızı Tanrı aşkına.

Kentimizin en mühim ve müstesna şahsiyetleri olan sizler
Varsayın ki asil hikâyemizde yer alan kişiler
Sanki şu anda aramızda yaşıyorlar,
Yüksek makamlarda bulunuyorlar;
Hayal edin ki peşlerinde büyük kalabalıklar,
Ve binlerce dostları var.
Ve sonra da görün bakın bir an içinde,
Nasıl sefalete dönüşüyor bu yücelik birdenbire.
Ve eğer hâlâ neşeli kalabiliyorsanız, derim ki sizlere ben,
İnsan kendi düğününde ağlayabilir de.

I. Perde

1. Sahne

(*Londra. Sarayda bir oda.*)

(*İçeri bir kapıdan Norfolk dükü, diğer kapıdan da Buckingham dükü ile Lord Abergavenny girer.*)

BUCKINGHAM

Günaydın, sizi gördüğüme sevindim.
Fransa'da görüştüğümüzden bu yana nasılsınız?

NORFOLK

Teşekkür ederim ekselansları, iyiyim;
Hâlâ hayran hayran orada gördüklerimi düşünüyorum.

BUCKINGHAM

Beklenmedik bir ateş hapsetmişti beni odama
O görkemli güneşler, ışık saçan o iki insan
Andren vadisinde buluştuğunda.

NORFOLK

Guynes ile Arde arasında; ben oradaydım,
At sırtında birbirlerini selamladıklarını gördüm,
Attan inmelerini, birbirlerine sarılmalarını izledim.
Sanki tek vücut olmuşlardı;
Ve gerçekten de tek vücut olsalardı
Dört taçlı bir hükümdar bile onların dengi olamazdı.

BUCKINGHAM

Bu sırada odamda hapistim.

NORFOLK

Öyleyse dünyevi ihtişamı görme fırsatını kaçırdınız;
O vakte kadar ihtişam bekârdı,
Ama artık kendinden yüce bir ihtişamla nikâh kıydı denilebilir.
Her geçen gün bir sonraki günün öğretmeni oldu,
Ta ki en son gün bir araya getirene kadar bütün harikaları.
Bir gün puta tapanların tanrıları gibi
Altınla ışıl ışıl parlayan Fransızlar
Sönük bırakırken İngilizleri, ertesi gün İngilizler
İngiltere'nin Hindistan kadar zengin olduğunu düşündürüyordu.
Herkes sanki bir maden yatağı gibiydi.
Cüce uşakları melekler gibi parıldıyordu;
Zor işlere alışkın olmayan leydiler de
Kıyafetlerinin ve mücevherlerinin ağırlığı altında
Nerdeyse kan ter içindeydiler;
Öyle ki yanakları allık sürmüş gibi kıpkırmızı olmuştu.
Herkes gece verilen maskeli balonun eşsiz olduğunu söylüyordu,
Ama ertesi gecekinin yanında
Bir önceki balo müsamere gibi kalıyordu.
İhtişamda denk olan iki kraldan hangisi görünse
Dünyada ondan mükemmeli yok diye nitelendiriliyordu;
Yere göğe konulamıyordu göz önünde olan;
Yan yana geldiklerinde ikisi de o kadar eşsiz duruyordu ki,
Onları gören hiç kimse hangisi daha üstün söyleyemiyordu.
Teşrifatçıları tarafından er meydanına davet edilen
Bu iki güneş –onlara böyle diyorlardı–
Hayal edilemeyecek bir performans sergilediler;
Eskiden efsane olarak kabul edilen

Bevis'in* hikâyeleri artık mümkün görülüyor,
Hayal mahsulü olarak nitelendirilmiyor.

BUCKINGHAM
Abartıyorsunuz.

NORFOLK
Yemin ederim ki gerçeğe sadık kalmaya çok önem veririm,
Ama iyi bir anlatıcının bile anlattığı
Gerçeğinden çok şey kaybeder.
Her şey harikuladeydi, aksayan bir şey olmadı;
Herkesin her şeyi görebilmesi için her türlü önlem alınmıştı.
Görevliler işlerini layıkıyla yaptılar.

BUCKINGHAM
Kim düzenledi?. Yani bu muhteşem eğlencenin
Düzenlenmesini sizce kim yapmış olabilir?

NORFOLK
Böyle bir şey yapabileceğini
Kesinlikle düşünemeyeceğiniz biri.

BUCKINGHAM
Lordum, rica ederim söyleyin, kim?

NORFOLK
Bütün bunlar saygıdeğer York kardinalinin
Sağduyusu sayesinde düzenlendi.

BUCKINGHAM
Yüzünü şeytan görsün onun;
Kimsenin pastası onun açgözlü parmaklarından
kurtulamaz.
Ne işi vardı onun bu çılgın saçmalıklarla?
Bir türlü anlamıyorum, onun gibi bir yağ tulumu
Nasıl oluyor da güneşin** bütün yararlı ışınlarını
kendine çekip
Dünyaya yansımasını engelliyor.

---

* "*Bevis*" Silah kullanmadaki başarısıyla ünlü efsanevi bir kahraman. (ç.n.)
** "*Güneşin*" Kral VIII. Henry için kullanılan bir isim. (ç.n.)

NORFOLK

Bu tür şeylere özel bir yeteneği olduğu kesin;
Bireylerin hayattaki yolunu belirleyen
Asalet desteğinden yoksun,
Kralı için önemli işler yapmışlığı yok,
Yüksek mevkidekilerle akraba değil.
Örümcek gibi ağını kendisi örüyor; bütün bunlar
Başarılarını kendi yetenekleri sayesinde kazandığını gösteriyor.
Tanrı vergisi özellikleri ile
Kendine kralın yanında yer edindi.

ABERGAVENNY

Tanrı vergisi ne özelliği varmış bilemem;
Bu konuyu daha ehil gözlere bırakalım.
Benim tek gördüğüm şey, her yerinden kibir fışkırdığı.
Nereden geliyor bunca kibir?
Kaynağı mutlaka cehennemdir;
Eğer değilse, şeytan ya cimrilik yapıp vermemiş,
Ya da daha önce hepsini dağıttığından ona kalmamış,
Kardinal de kendine yeni bir cehennem yaratmış demektir.

BUCKINGHAM

Neden bu şeytan, kralın haberi olmaksızın,
Fransa seferinde krala kimlerin refakat edeceğini belirledi?
Bütün soyluların listesini yapmış;
Çoğunlukla da masraflar için,
Seferin kazandıracağı şerefe oranla
Aşırı derecede yüksek miktarda para aldı.
Ayrıca şahsen yolladığı görevlendirme yazılarıyla
Yüce meclisin yetkilerini gasp etti.

ABERGAVENNY

Ben kendi akrabalarımdan biliyorum;
En az üçü mülkleri açısından öyle yoksullaştılar ki,
Bir daha asla kendilerini toparlayamayacaklar.

BUCKINGHAM
Nice soylu bu önemli seferde giyecek kıyafet satın almak için
Malikânelerini sattı. Bu korkunç israf
Sonuç getirmeyen ilişkiler kurmaktan başka ne işe yaradı?
NORFOLK
Ne yazık ki Fransızlarla imzaladığımız barış
Yapılan harcamaya değmiyor.
BUCKINGHAM
Seyahatin hemen arkasından çıkan fırtına
Bütün halkın aynı anda bir kehanette bulunmasına yol açtı:
Bu fırtına barış anlaşmasının bozulacağının,
Derhal sona ereceğinin habercisidir dediler.
NORFOLK
Bozuldu bile; Fransa anlaşma koşullarına uymayarak
Bordeaux'da tüccarlarımızın mallarına el koydu.
ABERGAVENNY
Elçi bu yüzden mi ev hapsinde?
NORFOLK
Evet.
ABERGAVENNY
Ne harika bir barış anlaşması!
Hem de bu kadar yüksek bir bedelle satın alındı.
BUCKINGHAM
Bütün bunları bizim saygıdeğer kardinalimiz kotardı.
NORFOLK
Ekselansları, izninizle şunu söylemek istiyorum:
Hükümet kardinalle aranızdaki kişisel çatışmanın farkında.
Size tavsiyem –bu sözleri onurunuza ve güvenliğinize
Çok değer veren birinin yürekten söylediğinden kuşkunuz olmasın–
Kardinalin nefreti ile gücünü birlikte değerlendirmeniz.
Ayrıca onun size duyduğu büyük nefretin
Elindeki gücü eyleme geçirmeye muktedir olduğunu unutmayın.

Tabiatını bilirsiniz, kindardır;
Ben de kılıcının keskin olduğunu bilirim;
Uzundur da, çok uzaklara ulaşabilir.
Ulaşamadığı yere de fırlatır.
Tavsiyemi unutmayın, size yararı olacaktır.
Bakın, sakınmanızı söylediğim taş geliyor.

(*İçeri Kardinal Wolsey girer. Önünde kese* taşınmaktadır; refakatinde muhafızlar ve ellerinde kâğıtlar olan iki kâtip vardır. Kardinal geçerken gözlerini Buckingham'a diker, Buckingham da dik dik onu süzer. Birbirlerine nefretle bakarlar.*)

WOLSEY

Demek Buckingham dükünün kâhyası, ha?
Nerede yeminli ifadesi?

BİRİNCİ KÂTİP

İşte, ekselansları.

WOLSEY

Kendisi burada mı?

BİRİNCİ KÂTİP

Evet, ekselansları.

WOLSEY

Öyleyse biraz daha bilgi alacağız demektir;
O zaman Buckingham kibirli bakışlarını yere indirir.

(*Kardinal Wolsey ve yanındakiler çıkar.*)

BUCKINGHAM

Bu kasabın eniğinin zehirli bir dili var,
Ama bende onu susturacak güç yok;
Bu yüzden en iyisi onu uykusundan uyandırmamak.
Şu işe bak, fukaranın eğitimlisi daha üstün asil kandan.

NORFOLK

Öfkelendiniz mi? Tanrı'dan sabır dileyiniz;
Hastalığınızın tek devası bu.

---

* "*Kese*" Adalet nazırının makamının simgelerinden biri olan mührün bulunduğu kese. (ç.n.)

BUCKINGHAM

Bakışlarından aleyhime işler çevirdiğini okudum;
Gözlerinden beni hor gördüğünü anladım.
Şu anda ayağımı kaydırmak için bir numara çeviriyor.
Krala gitti; ben de gidip girişimlerini boşa çıkaracağım.

NORFOLK

Durun lordum; mantığınız öfkenize
Ne yapmak istediğinizi sorsun;
Yüksek dağları yavaş tırmanmak gerekir.
Öfke azgın bir ata benzer;
Eğer onu başıboş bırakırsanız çabucak yorulur.
İngiltere'de hiç kimse size benden iyi tavsiyede bulunamaz;
Arkadaşınıza nasıl davranırsanız kendinize de öyle
davranın.

BUCKINGHAM

Krala gideceğim ve soylu biri olarak
Bu Ipswich'li herife küstahlığının bedelini ödeteceğim;
Bunu yapamazsam, meğer insanlar arasında
fark yokmuş diyeceğim.

NORFOLK

Dikkatli olun; düşmanınız için yaktığınız ateş çok harlı
olmasın,
Siz de yanabilirsiniz. Çok hızlı koşarsak,
Yakalamaya çalıştığımız şeyi yakalayamadan geçip gideriz;
Bilmez misiniz, sıvıyı kaynatıp yükselten ateş,
Onun taşarak ziyan olmasına neden olur!
Dikkatli olun; tekrar ediyorum,
Öfke ateşini mantıkla söndürmenizi
Veya hiç olmazsa denetim altına almanızı sağlayacak
Sizden güçlü bir İngiliz yok.

BUCKINGHAM

Size şükran borçluyum efendim; tavsiyenizi uygulayacağım.
Ama aşırı derecede kibirli olan bu adam,
–Öfkemden değil, mantıklı nedenlerle böyle
konuşuyorum–

Temmuz ayında kaynağın dibindeki
Her bir çakıl tanesini bile gösteren berraklıktaki
Bilgi kaynaklarımdan biliyorum ki,
Düzenbaz ve haindir.

NORFOLK

Hain demeyin.

BUCKINGHAM

Krala aynen böyle diyeceğim
Ve kaya gibi sağlam kanıtlarımı sunacağım. Dinleyin:
Bu dindar tilkinin veya bu kurdun veya her ikisi de
–Çünkü o kurnaz olduğu kadar açgözlü,
Kötülüğe yatkın ve bunu gerçekleştirmeye yetkindir–
Aklı ve bulunduğu mevki birbirini zehirliyor;
Ülkesindeki azametini Fransa'da da gösterebilmek için
Efendimiz kralımızı bedeli ağır olan
Bu son anlaşmayı yapmaya ikna etti;
Görüşmeler hazineyi sildi süpürdü,
Ama anlaşma, durularken kırılan bir bardak gibi
parçalandı gitti.

NORFOLK

Gerçekten de öyle oldu.

BUCKINGHAM

İzin verin de devam edeyim efendim:
Bu kurnaz kardinal anlaşmayı
Canının istediği gibi kaleme aldı.
"Böyle olacak," dedi
Ve bir ölüye koltuk değneği ne kadar yararlıysa
O kadar yararlı olacak bu anlaşma imzalandı.
Ama anlaşmayı bizim kardinal hazırlamıştı, öyleyse iyiydi;
Çünkü bunu yanlış yapması mümkün olmayan
Saygıdeğer Wolsey gerçekleştirmişti.
Peşinden şunlar oldu
–Ki bana göre bu ihanetin daniskasıdır–:
İmparator Charles, teyzesi kraliçeyi görme bahanesiyle

Ülkemizi ziyarete geldi. Bu aslında bir bahaneydi
Çünkü gerçek amacı Wolsey'nin kulağına fısıldamaktı.
İngiltere ile Fransa arasında başlayan dostluktan
Kendisinin zarar göreceğinden korkuyordu
Çünkü bu ittifakın kendisi için
Tehlikeler içerdiğini sezinliyordu;
Gizlice bizim kardinalle görüştü ve inanıyorum ki,
Hem de bütün yüreğimle, çünkü eminim,
İmparator söz vermeden önce ödeme yaptı
Ve dolayısıyla o daha dile getirmeden arzusu yerine getirildi.
Ama seyahat gerçekleşip bu uğurda altın saçıldığı halde,
İmparator kralı yolundan vazgeçirip barışa son vermek istedi.
Kralın şunu öğrenmesi lazım –ve yakında benden öğrenecek–:
Bu kardinal kralın adını canının istediği gibi kullanarak,
Kendi çıkarı için dolaplar çeviriyor.

NORFOLK

Onun hakkında bunları duyduğum için üzgünüm;
Tek dileğim bu söylediklerinizin yanlış olması.

BUCKINGHAM

Tek kelimesi bile yanlış değil.
Onun aynen böyle bir insan olduğunu ilan ediyorum
Ve öyle olduğu ortaya çıkacak.

(*Önünde bir zaptiye çavuşu ve iki veya üç zaptiye ile Brandon içeri girer.*)

BRANDON

Çavuş, görevinizi yerine getirin.

ÇAVUŞ

Efendim, ekselansları Buckingham dükü,
Hereford, Stafford ve Northampton kontu,
Sizi majesteleri kral adına, kralımıza ihanetten tutukluyorum.

BUCKINGHAM

Bakın lordum, ağ atıldı üstüme;
Dalavere ve entrika ile beni yok edecekler.

BRANDON

Özgürlüğünüzün kısıtlandığını görmek,
Bu işe tanık olmak beni üzüyor.
Majesteleri kral Kale'ye hapsedilmenizi emretti.

BUCKINGHAM

Suçsuz olduğumu söylemenin bir faydası olmayacak;
Çünkü en ak tarafımı kara gösteren leke sürüldü artık
bana.
Bu ve her şey Tanrı nasıl buyurursa öyle olsun.
Emre itaat ediyorum. Hoşça kalın Lord Abergavenny.

BRANDON

Hayır, o da sizinle geliyor.
(*Abergavenny'ye.*)
Kral, hakkınızda bir hüküm verene kadar
Sizin de Kale'ye kapatılmanızı emretti.

ABERGAVENNY

Dükün dediği gibi, Tanrı nasıl buyurursa öyle olsun.
Kralın emrine itaat ediyorum.

BRANDON

Majestelerinin fermanı uyarınca
Lord Montacute, dükün papazı John de la Car
Ve kâtibi Gilbert Perk de tutuklanacak...

BUCKINGHAM

Demek onlar da komplonun uzuvları;
Dilerim başkaları yoktur.

BRANDON

Chartreux keşişi de var.

BUCKINGHAM

Nicholas Hopkins mi?

BRANDON

Evet.

BUCKINGHAM

Kâhyam bana ihanet etmiş;
Yüceler yücesi kardinal ona altın vermiş olmalı.
Bu da demektir ki, ömrümün sonuna geldim;
Artık zavallı Buckingham'ın sadece gölgesiyim.
Kardinal parlak güneşimi kapatarak karարttı onu.
Hoşça kalın lordum.

(*Çıkarlar.*)

2. Sahne

(*Aynı yer. Bir toplantı odası.*)

(*Borular çalınır. İçeri Kral Henry girer. Kardinalin omzuna yaslanmaktadır. Yanında soylular ve Sir Thomas Lovell vardır. Kardinal kralın sağında durmaktadır. Kardinalin bir kâtibi de hazır bulunmaktadır.*)

KRAL

Gösterdiğiniz özen için bütün benliğim
Ve kalbimle size teşekkür ediyorum.
Meğer çok planlı bir suikasta kurban gidecekmişim;
Bastırdığınız için size şükranlarımı sunuyorum.
Buckingham'ın adamı huzurumuza getirilsin;
İtirafını tekrar etmesini, efendisinin ihanetini
En ince ayrıntısına kadar
Yeniden anlatmasını dinlemek istiyorum.

(*Dışarıdan bir ses kraliçenin içeri girmek üzere olduğunu haber verir. Kraliçe kendisine eşlik eden Norfolk ve Suffolk dükleri ile içeri girer ve diz çöker. Kral tahtından kalkar, onu ayağa kaldırır, öper ve yanına oturtur.*)

KATHARINE

Hayır, daha fazla diz çökmemiz gerek;
Çünkü bir ricada bulunmaya geldim.

KRAL

Kalkın ve yanımdaki yerinizi alın;
Ricanızın yarısını bana hiç söylemeyin bile
Çünkü gücümüzün yarısına sahipsiniz.
Diğer yarısını da daha siz istemeden yerine getirildi sayın;
Ne istediğinizi söyleyin, hemen gerçekleşsin.

KATHARINE

Teşekkür ederim majesteleri.
Benim sizden ricam, kendinizi sevmeniz
Ve bu sevgide şerefinizi
Ve tahtınızın onurunu unutmamanız.

KRAL

Devam edin leydim.

KATHARINE

Birçok saygıdeğer insan bana gelip
Halkınızın çok ıstırap çektiğini anlattı.
Halka size olan bağlılıklarını zedeleyen bir vergi salınmış.
Sayın kardinal hazretleri, bu vergileri siz saldığınız için
Halk bütün eleştirisini size yöneltiyor;
Ama efendimiz kralımız da
–Tanrı onun adının lekelenmesine izin vermesin–
Onların yakışıksız sözlerine hedef olmaktan kurtulamıyor,
Eleştirileri sadakatlerini zedeleyecek derecede aşırı;
Neredeyse isyan olarak nitelenebilir.

NORFOLK

Nerdeyse değil, düpedüz isyan;
Çünkü bu vergilerin salınması üzerine,
Artık yanlarındaki işçilerin çoğunu
Çalıştırmaları mümkün olmayan kumaşçılar,
Çıkrıkçılara, yün tarakçılarına, çırpıcılara ve dokumacılara
Yol verdiler; başka tür bir yaşama uygun olmayan
bu insanlar da
Açlıktan ve çaresizlikten topyekûn ayaklandılar,
Büyük bir tehlike söz konusu.

KRAL

Vergi mi? Neden? Ne vergisi?
Bizim kadar eleştirilen kardinal hazretleri,
Bu vergi konusunu biliyor musunuz?

WOLSEY

Efendim, devleti ilgilendiren konulara
Bildiğim kadarıyla vakıfım.
Ve bilen insanların arasında en ön sıradayım.

KATHARINE

Hayır lordum, başkalarından fazla bilmiyorsunuz;
Ama herkesin bildiği kararları siz alıyorsunuz.
Bu kararlar onları duymamış olmayı
Tercih eden insanların zararına
Ve onlara zorla dayatılıyor.
Sözünün edilmesi bile rahatsızlık uyandıran bu vergileri
–Ki artık majestelerinin de haberi var–
Halkın sırtına yüklerseniz,
Yük uğruna hayvanı feda etmiş olursunuz.
Bu vergileri sizin saldığınız söyleniyor
Ya da size çok büyük bir iftira atıyorlar.

KRAL

Bu neyin vergisiymiş, nasıl bir vergiymiş öğrenelim.

KATHARINE

Sabrınızı sınamakla cüretkâr davranıyor olabilirim,
Ama bağışlama vaadiniz bana cesaret veriyor.
Halkın şikâyetinin nedeni, herkesin mal varlığının altıda birini
Derhal vergi olarak vermesini bildiren bir emir.
Gerekçe olarak da Fransa ile savaşınız gösterilmiş.
Herkesi korkusuzca konuşturan, dillere görevlerini,
Kalplere bağlılıklarını unutturan bir şey bu emir;
Eskiden size dua ederken şimdi beddua ediyorlar;
Ve görülen o ki, insanlar öfkeye kapılıp itaati unutuyor.

Majestelerinden ricam bu işe hemen el koyması;
Çünkü bu kötülüğü düzeltmekten daha acil bir durum olamaz.

KRAL

Doğrusu bu hiç hoşumuza gitmedi.

WOLSEY

Benim bu konuyla ilgim
Oybirliğiyle alınan bir karara katılmaktan öte değil;
Bu kararı da ben değil, bilge yargıçlar verdi.
Eğer kişisel özelliklerimi ve beni tanımayan,
Buna rağmen yaptıklarımın listesini tutmak isteyen
Cahiller bana iftira atıyorlarsa, şunu söylemekle yetineyim:
Bu bulunduğum mevkinin kaderi,
Faziletin aşması gereken bir sıkıntı.
Kötü niyetlilerin eleştirilerine maruz kalabiliriz korkusuyla
Yapmamız gereken şeyleri yapmaktan vazgeçemeyiz.
İnsanlar yeni denize indirilmiş bir teknenin
Peşini boş bir umutla bırakmayan açgözlü balıklar gibidir;
Tek yaptıkları bizi eleştirmek istemektir.
Bu kıskanç insanlar yaptığımız iyi şeyleri
Başkalarına mal ederler; hatalarımızı ise,
Başarısızlık olduğu için abartırlar.
Yaptıklarımız alaya alınacak veya eleştirilecek korkusuyla
Hiçbir şey yapmadan duracaksak
Oturduğumuz yere kök salalım
Ya da sadece birer kukla olalım daha iyi.

KRAL

Bir şey iyi ve özenle yapıldı mı, korku yersizdir.
Yapılan şeyin eşi benzeri yoksa,
Doğacak sonuçlardan korkmak gerek.
Böyle bir vergi daha önce salınmış mı? Sanmıyorum.
Tebaamızı yasalarımızdan soğutmamamız,
Onları keyfimize göre yönetmememiz gerek.
Herkesin mal varlığının altıda biri mi?

Bu korkunç bir istek; böyle yaparak
Ağacın dallarını, kabuğunu
Ve gövdesinin bir kısmını almış oluyoruz;
Gerçi kökünü bırakıyoruz ama böylesine budanan
bir ağacın
Özsuyu buhar olup havaya karışır.
Bu verginin salındığı her yere fermanımız gönderilsin.
Vergiye karşı çıkan herkesi affediyoruz.
Bu işi size havale ediyorum, rica ederim halledin.

WOLSEY

(*Kâtibe.*)

Beni dinleyin.
Bütün şehirlere kralın merhamet göstererek
Herkesi bağışladığını bildiren duyurular gönderilsin.
Şikâyetçi halk benden hoşlanmıyor;
Bu geri adımın atılmasının ve affın çıkmasının
Bizim müdahalemiz sonucu gerçekleştiği söylentisi yayılsın.
Yakında bu konuyla ilgili başka emirlerim de olacak.

(*Kâtip çıkar.*)

(*İçeri kâhya girer.*)

KATHARINE

Buckingham dükünün sizi öfkelendirmiş olmasına
üzüldüm.

KRAL

Buna üzülen çok. Dük bilge biridir,
İyi bir hatiptir, yetenekleri eşsizdir;
O kadar eğitimlidir ki, âlimlere bile ders verir,
Hiç kimsenin yardımına ihtiyaç duymaz.
Ama maalesef böylesine soylu özellikler
Yanlış yönlendirilince, akıl çarpık işlemeye başlayınca,
Kötü biçimlere bürünür, güzelliklerinin on katı
çirkinleşirler.
Leydim, son derece kusursuz olan,
Dünyanın harikalarından biri sayılan bu adam

–Konuşmaya başladığında, öyle büyülenirdik ki,
Saatler dakika gibi gelirdi–
Bu özelliklerini bir canavara dönüştürdü,
Sanki cehennemin bütün kötülükleri bulaşmış gibi
simsiyah oldu.
Yanımızda oturun, onun sırdaşı olan bu adamdan
Onur kırıcı şeyler duyacaksınız.
(*Kardinale.*)
Ona daha önce anlattığı entrikaları
Tekrar anlatmasını söyleyin;
Çünkü bunları ne kadar dinlesek, ne kadar üzülsek
yine de azdır.

WOLSEY
Öne çıkın ve hiç çekinmeden,
Kralımızın sadık bir kulu olarak,
Buckingham dükünden duyduklarınızı anlatın.

KRAL
Çekinmeden anlat.

KÂHYA
Öncelikle şunu söyleyeyim ki,
Kralın varissiz ölmesi durumunda,
Kraliyet asasını eline geçirmek için
Her şeyi yapacağını her gün söylemesi
Onun için sıradan bir şeydi.
Damadı Lord Abergavenny'ye
Kelimesi kelimesine böyle söylediğini duydum;
Ayrıca kardinalden de intikam alacağına yemin ettiğini
işittim.

WOLSEY
Majesteleri, lütfedip şu noktaya dikkat etmenizi arz ederim:
Sizin varis sahibi olmadan ölmeniz yönündeki
Korkunç arzusu gerçekleşmedi;
Ama kötü niyeti sizi aşıp dostlarınızı hedef almaktadır.

KATHARINE
Bilge kardinal hazretleri, anlatırken öfkenizin esiri olmayın.

KRAL

Devam et; varisimizin olmaması durumunda
Neye dayanarak tacın kendi hakkı olduğunu söylüyordu?
Bu konu hakkında konuştuğunu hiç duydun mu?

KÂHYA

Nicholas Henton'ın saçma kehanetini duyunca
Böyle düşünmeye başlamıştı.

KRAL

Kim bu Henton?

KÂHYA

Efendim, kendisi Chartreux'lü bir keşiştir; dükün papazıdır
Ve her saniye onun aklını krallık hayaliyle doldurur.

KRAL

Sen bunu nereden biliyorsun?

KÂHYA

Majestelerinin Fransa'ya gitmesinden kısa bir süre önce,
Dükle Saint Lawrence Poultney mahallesindeki Rose'da karşılaştım;
Bana Londralıların sizin Fransa seyahatiniz hakkında
Ne düşündüklerini sordu. Ben de halkın Fransızların
Anlaşmaya sadık kalmayacağından korktuğunu söyledim.
Dük hemen bunun gerçekten korkulacak bir şey olduğunu,
Ve saygıdeğer bir keşişin sözlerinin doğruluğunu kanıtlayacağını,
Bu keşişin, papazı John de la Car'ı kendisine yolladığını,
Ve uygun bir zamanda onun anlatacağı
Önemli bir konuyu dinlemesini istediğini söyledi.
Keşiş anlattıklarını dükün kendisinden başka
Kimseye söylemeyeceğine dair papaza yemin ettirdikten sonra,
Büyük bir güvenle, yavaş yavaş şunları söylemiş:
Dükünüze söyleyin, ne kral, ne de varisleri hayatta kalacak;
Söyleyin ona, halkın sevgisini kazanmaya çalışsın;
Dük İngiltere'nin hükümdarı olacak.

KATHARINE

Sanırım siz dükün kâhyasıydınız
Ve kiracıların şikâyeti üzerine işten atıldınız;
Dikkat edin de öfkeniz yüzünden soylu bir insanı suçlayarak
Ruhunuzu mahvetmeyin. Dikkat edin diyorum;
Bunu sizden yürekten diliyorum.

KRAL

Bırakın devam etsin. Anlat.

KÂHYA

Yemin ederim doğruyu söyleyeceğim.
Ekselansları düküme, şeytanın keşişi aldatmış olabileceğini,
Bir anlam çıkarana kadar
Bu kehanet üzerinde düşünmesinin tehlikeli olduğunu,
Buna inanmanın işi fiiliyata dökmekten farksız olduğunu söyledim.
O ise, "Bundan bana zarar gelmez," dedi
Ve kralın son hastalığında ölmesi durumunda,
Kardinalin ve Sir Thomas Lovell'ın kelleleri gider diye ekledi.

KRAL

Ne? Böyle alçaklık olur mu? Bu adamın niyeti kötü.
Anlatacağın başka şeyler var mı?

KÂHYA

Var efendim.

KRAL

Devam et.

KÂHYA

Siz majesteleri, dükü Greenwich'te,
Sir William Bulmer ile ilgili olarak azarladıktan sonra...

KRAL

Hatırlıyorum, yeminli hizmetkârımı dük kendi hizmetine almıştı.
Neyse, devam et, ne anlatacaktın?

KÂHYA

Şöyle dedi, "Eğer bu yüzden Kale'ye hapsedilseydim,
Babamın tahtı gasp eden Richard'a*
Salisbury'de yapmaya niyetlendiği şeyi yapardım;
Babam kralın huzuruna çıkmak için izin istemişti;
İzin verilmiş olsaydı, diz çöküyormuş gibi yapıp,
Hançerini krala saplayacaktı."

KRAL

Bu düpedüz ihanet.

WOLSEY

Söyleyin madam, bu adam hapisten çıkarsa
Majesteleri güven içinde yaşayabilir mi?

KATHARINE

Tanrı hepimize yardım etsin.

KRAL

Söyleyeceğin başka bir şey daha var galiba; anlat, nedir?

KÂHYA

"Babası dükü" ve "hançer"i anlattıktan sonra
Dük doğruldu, bir elini hançerinin üstüne,
Diğerini göğsüne koydu, gözlerini göğe çevirdi
Ve kendisine kötü muamele edilirse,
Babasını aşarak, onun düşüncede kalmış olan niyetini
Fiiliyata dökeceğine dair korkunç bir yemin etti.

KRAL

Evet, amacı hançerini bedenimize saplamak.
Zaten hapiste; derhal onu mahkemeye çıkarın;
Eğer yasalar ona merhamet ederse, serbest bırakılsın;
Etmezse, bizden merhamet beklemesin.
Ey günler, geceler, böyle ihanet görülmüş müdür?
(*Çıkarlar.*)

---

* "*Tahtı gasp eden Richard*" III. Richard. (ç.n.)

3. Sahne

(*Sarayda bir oda.*)

(*İçeri başmabeyinci ve Lord Sands girer.*)

BAŞMABEYİNCİ

Acaba Fransa erkeklerimizi büyüledi mi,
Böyle tuhaf şekilde giyiniyorlar?

SANDS

Yeni moda ne kadar saçma,
Hatta efemine bile olsa, yine de taklit edilir.

BAŞMABEYİNCİ

Görebildiğim kadarıyla bizim İngilizlerin
Son seyahatten öğrendikleri tek şey
Suratlarına tuhaf bir iki ifade yerleştirmek;
Ama çok havalılar; çünkü öyle yaptıklarında
Burunlarının Pepin veya Clotharius'a*
Danışmanlık ettiklerine insanın yemin edesi geliyor.

SANDS

Yürüyüşleri de bir tuhaf; sanki sakat gibiler.
Onları daha önce yürürken görmemiş olanlar
Kaslarında iltihap, kemiklerinde erime olduğunu sanır.

BAŞMABEYİNCİ

Lordum maalesef
Giysileri de putperestlerin elbiselerine benziyor;
Ve bunu Hıristiyan âlemindeki .
Bütün modalarda görmek mümkün.

(*İçeri Sir Thomas Lovell girer.*)

Hayrola, Sir Thomas Lovell, ne var ne yok?

LOVELL

Lordum, bendeki tek haber şu:
Sarayın kapısına yeni bir bildiri asıldı.

---

* "*Pepin veya Clotharius*" 6. ve 7. yüzyıllarda hüküm sürmüş Frank kralları. (ç.n.)

BAŞMABEYİNCİ

Ne hakkında?

LOVELL

Seyahatten sonra sarayı kavgaya ve dedikoduya boğan,
Terzilerle dolduran gençlerin ıslahı hakkında.

BAŞMABEYİNCİ

Buna memnun oldum, dilerim artık bizim monşerler
Bir İngiliz saraylısının Louvre'u görmeden de
Bilgili olabileceğini düşünmeye başlarlar.

LOVELL

Bildiriye göre, ya Fransa'da öğrendikleri
Ve cahilliklerinden iyi bir şey sandıkları
Düello etmek, fahişelerle düşüp kalkmak,
Kendilerinden daha üstün insanları hor görmek,
Tenisi önemsememek, uzun çorap giymemek,
Kabarık külot pantolonu tercih etmek
Ve bu kılıkta dolaşmak gibi saçmalıkları bırakarak
Normal insanlar gibi yaşayacaklar;
Ya da eski dostlarının yanına yollanacaklar.
Orada canlarının istediği gibi cum privilegio* yaşar,
Hayatlarının geri kalanını "oui"leyerek** geçirebilirler.

SANDS

Bu işin çaresini bulmanın zamanı gelmişti;
Hastalıkları çok bulaşıcı olmaya başlamıştı.

BAŞMABEYİNCİ

Bu süslü soytanlar leydilerimiz için ne büyük bir kayıp olacak!

LOVELL

Gerçekten de lordlarım, bolca yas tutulacak;
Bu sinsi orospu çocukları leydileri yatağa atmak için
Çok etkili bir numara bulmuşlar.
Fransızca bir şarkı ile biraz keman gibisi yoktur.

---

* "*cum privilegio*" Kimse karışmadan. (ç.n.)

** "*Oui'leyerek*" Fransızca konuşarak. (ç.n.)

SANDS

Yüzlerini şeytan görsün, gideceklerine seviniyorum;
Çünkü onları yola getirmek mümkün değil.
Ben başka taraklarda bezi olmayan
Taşralı sade bir lordum.
Artık türkümü söylerim; öyle de bir dinletirim ki!
İnan olsun müziğim çok iyidir.

BAŞMABEYİNCİ

Çok iyi dediniz Lord Sands. Sizin kuşta daha iş var, öyle mi?

SANDS

Evet lordum, hem de çok iyi şakıyor.

BAŞMABEYİNCİ

Sir Thomas, nereye gidiyorsunuz?

LOVELL

Kardinalin sarayına;
Siz ekselansları da davetlisiniz.

BAŞMABEYİNCİ

Doğru, haklısınız. Bu gece büyük bir ziyafet veriyor;
Pek çok lord ve leydi davetli;
Sizi temin ederim ülkenin en güzel kadınları orada olacak.

LOVELL

Bu din adamı gerçekten çok cömert;
Eli bizi besleyen bu topraklar kadar açık;
Bonkörlüğünü yağmur gibi her yere saçıyor.

BAŞMABEYİNCİ

Soylu bir kişi olduğu kesin.
Öyle olmadığını söyleyen kötü niyetlidir.

SANDS

Haklı olabilirsiniz lordum; çünkü çok varlıklı biri.
Cimrilik onda tehlikeli öğretilerden
Daha kötü bir günah gibi durur.
Onun gibiler çok cömert olmalıdır;
Çünkü başkalarına örnek olmaktadırlar.

BAŞMABEYİNCİ

Haklısınız; ama bu sırada
Bu kadar büyük ziyafet veren çok az.
Kayığım şurada, ekselansları siz de gelin;
Gidelim Sir Thomas, yoksa gecikeceğiz.
Gecikmek istemem, çünkü Sir Henry Guilford ile benden
Bu gece teşrifatçı olmamız istendi.

SANDS

Emrinizdeyim lord hazretleri.
(*Çıkarlar.*)

4. Sahne

(*St. James Sarayı – York Konağı.*)

(*Obualar çalınır. Kardinalin tahtının konulduğu yükseltinin önünde küçük bir masa ile konuklar için daha uzun bir masa bulunmaktadır. İçeri konuk olarak bir kapıdan Anne Bullen ile birkaç leydi ve beyefendi, diğer kapıdan da Sir Henry Guilford girer.*)

GUILFORD

Leydiler, ekselansları hepinize hoş geldiniz diyor;
Bu geceyi eğlenmeye ve size adıyor;
Kimsenin bu soylu topluluğun arasına
Tek bir tasayla bile gelmemiş olmasını diliyor;
Güzel şarabın ve güler yüzün olduğu
Böylesine harika bir ziyafette
Herkesin çok eğlenmesini arzu ediyor.
(*İçeri başmabeyinci, Lord Sands ve Lovell girer.*)
Lordum, geç kaldınız.
Bu güzel konukları düşünmek bile beni kanatlandırdı.

BAŞMABEYİNCİ

Ne de olsa gençsiniz Sir Harry Guilford.

SANDS

Sir Thomas Lovell,
Kardinal benim yarım kadar açık fikirli olsaydı
Konukların bazılarına daha soluklanmadan
İçecek bir şeyler ikram eder,
Gönüllerini hoş tutardı.
İnanamıyorum, bu hanımlar ne kadar da tatlı.

LOVELL

Ekselansları, keşke şimdi birkaçının
Günahlarını çıkaran rahip olsaydınız.

SANDS

Keşke; o zaman günahlarının cezası hafif olurdu.

LOVELL

Ne kadar hafif?

SANDS

Kuş tüyü yatak kadar.

BAŞMABEYİNCİ

Güzel leydiler, lütfen oturun.
Sir Harry, siz şu taraftakileri oturtun,
Ben de bu tarafla ilgilenirim.
Ekselansları geliyor. Sizlerin suspus olmamanız lazım;
İki kadın yan yana oturunca hava buz keser.
Lord Sands, sizin göreviniz onları neşelendirmek;
Rica ediyorum, leydilerin arasına oturun.

SANDS

Memnuniyetle, çok teşekkür ederim ekselansları;
İzninizle güzel hanımlar,
(*Anne Bullen ile öteki kadın arasına oturur.*)
Biraz abuk sabuk konuşmaya başlarsam
Lütfen kusuruma bakmayın, babamdan miras kaldı.

ANNE

Babanız deli miydi efendim?

SANDS

Hem de nasıl; zırdeliydi, aşkta da öyleydi;

Ama kimseyi ısırmazdı; tıpkı benim yaptığım gibi
Bir solukta yirminizi öperdi.
(Öper.)

BAŞMABEYİNCİ
Bravo lordum.
Sayın baylar, hepiniz yerlerinize oturduğunuza göre
Bu güzel hanımlar buradan somurtarak ayrılırsa
Günahı boynunuza.

SANDS
Ben bu görevin üstesinden gelirim.
(Obualar çalınır. İçeri Kardinal Wolsey girer ve tahtına oturur.)

WOLSEY
Değerli konuklarım, hepiniz hoş geldiniz;
Keyfince eğlenmeyen soylu leydiler
Ve beyefendiler dostum değildir.
Kadehimi hoş geldiniz demek için kaldırıyor,
Hepinizin sağlığına içiyorum.
(İçer.)

SANDS
Teşekkürler ekselansları; bana da teşekkürlerimi içeren
Öyle bir kadeh verin de, bu kadar laf söylemekten kurtulayım.

WOLSEY
Lord Sands, size medyunum. Yanınızdakileri eğlendirin;
Leydiler neşeli değilsiniz; beyler bu kimin suçu?

SANDS
Lordum, önce kırmızı şarap güzel yanaklarına yükselmeli;
Ondan sonra konuşmaya bile fırsat bulamayız.

ANNE
Pek şakacısınız Lord Sands.

SANDS
Kazanırken öyle olurum.
Şerefinize leydim; ve öyle bir şeyin şerefine ki...

ANNE
O şeyi bana gösteremezsiniz.
SANDS
Size birazdan konuşurlar demiştim ekselansları.
(*Trampetler ve borular çalar, toplar atılır.*)
WOLSEY
Bu nedir?
BAŞMABEYİNCİ
Biriniz gidip bakın.
(*Bir hizmetkâr çıkar.*)
WOLSEY
Sanki savaş var, nedir bütün bunlar?
Korkmayın leydiler, savaş kurallarına göre
Size kimse dokunamaz.
(*Hizmetkâr içeri girer.*)
BAŞMABEYİNCİ
Hayrola, neymiş?
HİZMETKÂR
Bir grup yabancı soylu; kıyafetlerinden öyle tahmin ettim.
Kayıklarından inip karaya çıktılar; buraya geliyorlar.
Sanki başka ülkelerin krallarının büyükelçileri gibiler.
WOLSEY
Sayın başmabeyinci, onları siz karşılayın;
Fransızca bilirsiniz;
Rica ederim, onları saygıyla karşılayıp
Huzurumuza getirin de bu tanrısal güzellerin ışıkları
Onları da aydınlatsın. Birkaçınız ona refakat edin.
(*Başmabeyinci yanında adamlarıyla çıkar.*
Herkes kalkar, masalar kaldırılır.)
Ziyafetimiz yarım kaldı ama telafi edeceğiz.
Hepinize afiyet olsun; bir kez daha
Sizlere hoş geldiniz diyorum; hepiniz hoş geldiniz.
(*Obualar çalınır. Kral ve yanındakiler maskeli olarak*
içeri girerler; üzerlerinde çoban kıyafeti vardır,

başmabeyinci önde onlara yol göstermektedir. Doğruca kardinale gider ve onu zarif bir biçimde selamlarlar.)

Ne soylu bir heyet; ne arzu ediyorlar?

BAŞMABEYİNCİ

İngilizce bilmedikleri için
Benden siz ekselanslarına şöyle söylememi istediler:
Bu gece burada böylesine soylu ve güzel bir topluluğun
Buluşacağını haber alınca,
Güzelliğe duydukları büyük saygıdan dolayı,
Sürülerini terk edip buraya gelmekten kendilerini alamamışlar;
Ve sizden bu leydilerle
Bir saat hoşça vakit geçirmelerine
İzin vermenizi istiyorlar.

WOLSEY

Sayın başmabeyinci, onlara fakirhanemi onurlandırdıklarını söyleyin;
Bu yüzden onlara binlerce kez şükranlarımı sunuyor
Ve beğendiklerini almalarını rica ediyorum.

(*Konuklar leydileri seçer; kral Anne Bullen'i seçer.*)

KRAL

Tuttuğum ellerin en güzeli.
Ah güzellik; meğer ben senin
Nasıl bir şey olduğunu hiç bilmezmişim.

(*Müzik ve dans.*)

WOLSEY

Lordum.

BAŞMABEYİNCİ

Buyurun ekselansları.

WOLSEY

Rica ederim onlara şöyle söyleyiniz:
Aralarında bu tahta oturmaya
Benden daha layık biri olduğunu düşünüyorum;
Kim olduğunu bilseydim, sevgi ve saygıyla ona terk ederdim.

BAŞMABEYİNCİ

Emredersiniz lordum.

(*Maskeliler fısıldar.*)

WOLSEY

Ne diyorlar?

BAŞMABEYİNCİ

Gerçekten aralarında öyle biri olduğunu kabul ettiler;
Ama o kişiyi siz ekselanslarının bulmasını istediler,
O zaman tahtınıza oturuımuş.

WOLSEY

Öyleyse bir bakalım.

(*Tahtından iner.*)

İzninizle beyler.
İşte kralımı seçiyorum.

KRAL

(*Maskesini çıkarır.*)

Buldunuz kardinal.
Çok hoş bir topluluk bu;
İyi yapıyorsunuz lordum. İyi ki din adamısınız;
Yoksa hakkınızda iyi şeyler düşünmezdim.

WOLSEY

Majestelerinin bu kadar neşeli olmasına sevindim.

KRAL

Sayın başmabeyinci, lütfen buraya gelin;
O güzel kadın kimdir?

BAŞMABEYİNCİ

Rochford vikontu Sir Thomas Bullen'in kızı;
Majesteleri kraliçenin nedimelerinden biri.

KRAL

Yemin ederim ki, çok güzel bir kadın.
Güzel leydim, sizi dansa kaldırdığımda öpmemekle kabalık ettim.
Baylar, sağlığa içelim, hepinizin sağlığına.

WOLSEY

Sir Thomas Lovell, salonda ziyafet masası hazır mı?

LOVELL

Hazır lordum.

WOLSEY

Majesteleri, korkarım dans edince hararet basmıştır.

KRAL

Hem de ne biçim.

WOLSEY

Efendim, yan salon daha serin.

KRAL

Herkes leydisine eşlik etsin;
Güzel eşim sizi bırakmıyorum.
Eğlenelim kardinal hazretleri.
Bu güzel leydilerin şerefine
Yarım düzine kadeh kaldıracağım;
Sonra da dans edeceğim.
Arkasından da gecenin en güzel kızının
Kim olduğunu düşünelim. Müzik çalın.

(*Borular eşliğinde çıkarlar.*)

II. Perde

1. Sahne

(*Bir sokak.*)

(*İçeri farklı kapılardan iki beyefendi girer.*)

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Bu kadar aceleyle nereye gidiyorsunuz?

İKİNCİ BEYEFENDİ

Tanrı'nın selameti üstünüze olsun;
Mahkemeye, yüce Buckingham dükü hakkında
Verilecek kararı dinlemeye gidiyorum.

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Sizi bu zahmetten kurtarayım efendim. Her şey bitti.
Geriye bir tek mahkûmu getirmek kaldı.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Siz orada mıydınız?

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Evet.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Rica ederim söyleyin, ne oldu?

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Ne olduğunu hemen tahmin edebilirsiniz.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Suçlu mu bulundu?

BİRİNCİ BEYEFENDİ
Evet ve idama mahkûm edildi.
İKİNCİ BEYEFENDİ
Çok üzüldüm.
BİRİNCİ BEYEFENDİ
Başkaları da üzüldü.
İKİNCİ BEYEFENDİ
Rica ederim anlatın, mahkemede neler oldu?
BİRİNCİ BEYEFENDİ
Kısaca anlatayım. Yüce dük sanık kürsüsüne çıktı;
Ve kendisine yöneltilen suçlamaları reddetti;
Ve suçlamaları boşa çıkaran birçok kanıt gösterdi.
Buna karşın kralın savcısı çeşitli tanıkların
Yeminli ifadelerini ve beyanlarını kanıt gösterdi.
Dük bunların kendisine viva voce* söylenmesini istedi
Bunun üzerine onun aleyhine tanık olarak kâhyası,
Kâtibi Sir Gilbert Perk, papazı John Car
Ve bütün bu felaketlere neden olan
O şeytan keşiş Hopkins getirildi.
İKİNCİ BEYEFENDİ
Dükün aklını kehanetleriyle dolduran kişi.
BİRİNCİ BEYEFENDİ
Evet, o kişi; bütün tanıklar dükü şiddetle suçladılar;
Dük bu suçlamaları bertaraf etmek istedi ama başaramadı;
Bunun üzerine mahkeme heyeti gösterilen kanıtlara dayanarak
Onu krala ihanetten suçlu buldu.
Dük canını kurtarmak için büyük bir bilgelikle
Uzun uzun konuştu ama söyledikleri
Hiç sonuç vermedi, çok az merhamet uyandırdı.
İKİNCİ BEYEFENDİ
Bütün bu olanlar karşısında nasıl bir tavır takındı?

---

* "*viva voce*" Sözlü olarak. (ç.n.)

BİRİNCİ BEYEFENDİ
Ölüm çanının çalınmasını, yani cezasının okunmasını
Duyması için yeniden sanık kürsüsüne getirildiğinde
Çok büyük bir ıstırap içindeydi, her yerinden ter fışkırıyordu
Ve çabuk çabuk öfkeli ve saldırgan bir tarzda konuştu.
Ama daha sonra kendisini toparladı
Ve mahkemenin sonuna kadar çok asil bir sabır sergiledi.

İKİNCİ BEYEFENDİ
Ölmekten korktuğunu sanmıyorum.

BİRİNCİ BEYEFENDİ
Kesinlikle korkmuyor, o hiç kadınsı olmamıştır;
Ama buna yol açan şeylere üzülmüş olabilir.

İKİNCİ BEYEFENDİ
Kardinalin bu işte parmağı olduğuna eminim.

BİRİNCİ BEYEFENDİ
Bütün şüpheler ona işaret ediyor.
Kralın İrlanda'daki temsilcisi Kildare'ı görevden alıp
Yerine aceleyle, kayınpederine* yardım etmesin diye,
Surrey kontunu gönderen de oydu.

İKİNCİ BEYEFENDİ
Çok kötü niyetli bir siyasi manevraydı bu.

BİRİNCİ BEYEFENDİ
Kuşkusuz döndüğünde bunun hesabını soracaktır;
Herkes farkında ki, kral kime yakınlık gösterse,
Kardinal o kişiye hemen bir iş buluyor,
Hem de saraydan çok uzakta.

İKİNCİ BEYEFENDİ
Halk ondan ölümüne nefret ediyor;
Kendi payıma onun yerin yedi kat dibinde olmasını diliyorum;
Halk bu dükü seviyor, ona tapıyor;
Ona taktıkları ad, nezaket abidesi bonkör Buckingham;

* "*kayınpederine*" Buckingham dükü kastediliyor. (ç.n.)

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Durun efendim, sözünü ettiğiniz,
Mahvolmuş soylu adamı gözlerinizle görün.

(İçeri mahkemeden dönen Buckingham girer; önünde muhafızlar yürümektedir; muhafızların ellerindeki baltaların keskin tarafı ona dönüktür; her iki tarafında teberli muhafızlar bulunmaktadır. Onların arkasından Sir Lovell, Sir Vaux, Sir Sands ve halk gelmektedir.)

İKİNCİ BEYEFENDİ

Şöyle durup onu yakından görelim.

BUCKINGHAM

Halime üzülmek için buralara kadar gelen iyi insanlar,
Söyleyeceklerimi dinleyin ve evlerinize dönüp beni unutun.
Bugün hain olduğum suçlamasıyla mahkûm oldum
Ve bu damgayla ölmem gerekiyor; ama Tanrı şahidimdir ki,
Eğer kralıma ihanet ettiysem, imanlı bir kişi olarak,
Dilerim kafama inen balta beni cehenneme gönderir.
Beni idama mahkûm etti diye kanuna karşı bir nefretim yok;
Sunulan kanıtların ışığında adaleti uyguladı.
Ancak beni mahkûm ettirenlerin
Hıristiyanlığa daha yakışır davranmalarını dilerdim.
Kim olurlarsa olsunlar hepsini yürekten bağışlıyorum,
Ama onları uyarıyorum: Kötülükleriyle iftihar etmesinler
Ve geleceklerini yüce insanların mezarları üstüne kurmasınlar;
Çünkü o zaman benim masum kanım onlara beddua eder.
Bu dünyada daha uzun yaşama umudum yok,
Kral benim işlediğim suçlardan
Daha büyüklerini bile affedecek kadar merhametlidir,
Ama ben ondan merhamet dilenmeyeceğim.
Beni sevenler, Buckingham için gözyaşı dökecek kadar yürekli olanlar,

Beni üzen tek şey sizlerden ayrılmak ve yalnız ölmek.
İyi yürekli melekler gibi son anıma kadar benimle olun
Ve çelik balta bedenimi ruhumdan ayırırken
Benim için ettiğiniz dualar ruhumu cennete taşısın.
Tanrı adına götürün beni buradan.

LOVELL

Ekselansları, eğer yüreğinizde bana karşı bir öfke varsa
Şimdi bağışlamanız için size yalvarıyorum.

BUCKINGHAM

Sir Thomas Lovell, Tanrı'nın beni bağışlamasını
arzuladığım kadar
Büyük bir arzuyla bağışlıyorum sizi; herkesi bağışlıyorum.
Bana yapılan kötülükler bağışlayamayacağım kadar
çok olamaz.
Mezarıma arkamda kin bırakarak gitmeyeceğim.
Majestelerine saygılarımı iletin; eğer Buckingham
hakkında konuşursa,
Rica ederim onunla cennet yolunda karşılaştığınızı
söyleyin.
Yeminlerim ve dualarım kral için ve ruhum bedenimden
ayrılana kadar
Tanrı'dan onun için rahmet dilenmeye devam edeceğim.
Umarım çok uzun yıllar yaşar,
Umarım hükümranlığında sevilir ve sevecen olur
Ve umarım yaşlanıp bu dünyadan ayrılma vakti geldiğinde
Kabri iyilikle dolar.

LOVELL

Ekselansları sizi nehir kıyısına götürmem gerekiyor;
Orada görevimi son anınıza kadar size eşlik edecek olan
Sir Nicholas Vaux'ya devredeceğim.

VAUX

Hazır olun,
Dük geliyor; kayığı hazırlayın,
Her şey onun asaletine yakışır olsun.

BUCKINGHAM

Hayır Sir Nicholas, boş verin;
Şimdiki durumumda bu söyledikleriniz benimle alay
etmek olur.
Buraya gelirken hassa alayı komutanı ve Buckingham
dükü idim;
Şimdi ise zavallı Edward Bohun'um.
Ama beni suçlayan, doğruluğun ne demek olduğunu
Asla bilmeyen alçaklardan daha zenginim.
Şunu iddia ediyorum ki, bu kan bir gün onları inletecek.
Tahtı gasp eden Richard'a karşı ilk isyan eden kişi olan
Soylu babam Henry Buckingham, başı sıkışınca
Yardım almak umuduyla adamlarından Banister'a sığındı,
Ama o sefilin ihanetine uğradı
Ve mahkemeye bile çıkarılmadan idam edildi.
Tanrının rahmeti üzerine olsun. Tahta geçen
Yedinci Henry,
Babamın ölümüne yürekten üzüldüğünden,
Asil bir hükümdara yaraşır bir şekilde,
Unvanlarımı bana geri verdi, yerle bir olmuş adımın
itibarını iade etti.
Oysa şimdi onun oğlu Sekizinci Henry hayatımı, şerefimi,
Adımı ve beni mutlu kılan her şeyi bir vuruşta alıyor.
Duruşmam yapıldı; bunun soylulara uygun bir yargılama
olduğunu söylemeliyim;
Bu da beni zavallı babamdan biraz daha mutlu kılıyor.
Ama ikimizin de kaderi aynı; ikimiz de hizmetkârlarımızın,
Çok sevdiğimiz adamlarımızın ihanetine uğradık.
Bu yaptıkları doğaya tamamen aykırı ve sadakatsiz bir şey.
Her olayın bir tanrısal nedeni vardır; beni dinleyen sizler,
Ölmek üzere olan bu adamın şu sözlerine kulak verin:
Sevginizi ve tavsiyelerinizi bol bol dağıtmayın;
Çünkü dost diye bağrınıza bastığınız kişiler
Bahtınızın ters döndüğünü gördüklerinde sizi derhal
yüzüstü bırakırlar;

Bir daha onları sizi mahvedecekleri yerde görürsünüz.
İyi yürekli insanlar, benim için dua edin; artık sizden
ayrılınam gerekiyor.
Uzun ve zahmetli hayatımın* sonuna geldim. Hoşça kalın.
Acıklı bir şey anlatmak istediğiniz zaman benim
düşüşümü anlatın.
Söyleyeceklerim bu kadar. Tanrım beni affet.
(*Dük ve refakatindekiler çıkar.*)

BİRİNCİ BEYEFENDİ
Ne kadar da acıklı;
Efendim, korkarım buna neden olanların başına
lanet yağacak.

İKİNCİ BEYEFENDİ
Eğer dük suçsuzsa, çok yazık oldu.
Ama ben size yakında meydana gelebilecek bir şey
anlatayım;
Eğer gerçekleşirse bundan daha kötü bir olay.

BİRİNCİ BEYEFENDİ
İyilik melekleri bizi korusun.
Nedir? Yoksa bana güvenmiyor musunuz?

İKİNCİ BEYEFENDİ
Bu o kadar önemli bir sır ki,
Onu saklamak için çok ağzı sıkı olmak lazım.

BİRİNCİ BEYEFENDİ
Söyleyin, boşboğaz değilimdir.

İKİNCİ BEYEFENDİ
Olmadığınızdan eminim; anlatıyorum efendim:
Son günlerde kral ile Katharine'in
Boşanacaklarına dair bir söylenti duymadınız mı?

BİRİNCİ BEYEFENDİ
Duydum ama arkası gelmedi; çünkü kral duyunca
O kadar kızdı ki, hemen belediye başkanına

* "*Uzun ve zahmetli hayatımın.*" Buckingham 1521 yılında idam edildiğinde 43 yaşındaydı. (ç.n.)

Bu dedikoduları susturması ve yayanları
Tutuklaması için emir verdi.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Ama efendim, artık bu söylentinin doğru olduğu ortaya çıktı;
Eskisinden daha süratli bir şekilde yayılıyor.
Ve kralın boşanmak isteyeceğine kesin gözüyle bakılıyor.
Ya kardinal ya da ona yakın biri, iyi kraliçemize duyduğu nefretten dolayı,
Kralın aklına onu mahvedecek bir kuşku sokmuş;
Herkes Kardinal Campeius'un geçenlerde buraya gelmesini de buna bağlıyor.

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Bunu yapan kardinal;
Ve bunu da sadece Toledo başpiskoposluğunu
Ona vermeyen imparatordan* intikam almak için yapıyor.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Bence tam on ikiden vurdunuz;
Ama bunun acısını kraliçeden çıkarmak zalimlik değil mi?
Kardinalin isteği yerine gelecek ve kraliçe tacından olacak.

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Çok acı. Ama bunu orta yerde tartışmayalım,
Bu konuyu daha uygun bir yerde konuşalım.
(Çıkarlar.)

2. Sahne

(Sarayda bir oda.)

(İçeri elindeki mektubu okuyarak başmabeyinci girer.)

BAŞMABEYİNCİ

"Ekselansları, emrettiğiniz atların seçilmesini, eğitilmesini ve koşum takımlarının satın alınması isteğinizi büyük bir

* *"İmparator. Kraliçe Katharine'in yeğeni"* Kutsal Roma imparatoru ve İspanya kralı V.Şarl. (ç.n.)

özenle yerine getirdim. Atlar genç ve çok güzeldi, kuzeyde yetiştirilen en iyi cinstendi. Atların Londra'ya gönderilme zamanı geldiğinde, kardinalin bir adamı elinde bir emirle geldi ve onları benden zorla aldı. Gerekçe de şu: Efendisinin arzusu, kral hariç herkesin arzusundan önce gelirmiş. Bu durumda ağzımızı açamadık efendim."
Korkarım öyle de olacak; pekâlâ, alsın bakalım;
Sanırım artık her şey onun olacak.
(İçeri Norfolk ve Suffolk dükleri girer.)

NORFOLK
Bu ne güzel bir tesadüf sayın başmabeyinci.

BAŞMABEYİNCİ
Ekselansları, her ikinize de hayırlı günler diliyorum.

SUFFOLK
Kral ne yapıyor?

BAŞMABEYİNCİ
Onu yalnız bıraktım;
Sıkıntılı düşüncelerle ve tasalarla dopdolu.

NORFOLK
Neden?

BAŞMABEYİNCİ
Anlaşılan ağabeyinin karısıyla evlenmesi
Vicdanını derinden rahatsız etmeye başlamış.

SUFFOLK
(Kendi kendine.)
Onu rahatsız eden vicdanının değil,
Bir başka leydinin derinlikleri.

NORFOLK
Eğer öyleyse,* nedeni kardinaldir.
Bu kör papaz, kaderin en büyük oğlu gibi
Çarkı canının istediği yöne çeviriyor.
Bir gün kral onun gerçek yüzünü görecek.

---

* "*eğer öyleyse*" derken Norfolk, başmabeyincinin konuşmasına atıfta bulunmaktadır. (ç.n.)

SUFFOLK
Dua edelim de görsün; yoksa kendini tanıyacağı yok.
NORFOLK
Görevini ne büyük bir dindarlıkla,
Ne büyük bir şevkle yerine getiriyor! Kraliçenin yeğeni imparator ile
Ülkemiz arasındaki anlaşmayı çatırdattı; şimdi de kralın ruhuna dalmış,
Tehlike, kuşku, vicdan azabı, korku ve çaresizlik tohumları saçıyor
Ve bütün bunların nedeni olarak evliliğini gösteriyor.
Ve krala bütün bunlardan kurtulabilmesi için boşanmasını tavsiye ediyor.
Yirmi yıldır boynunda asılı duran ve parıltısını asla yitirmeyen o mücevherden,
Meleklerin iyi insanlara duyduğu sevgi kadar
Büyük bir sevgiyle kendisini seven kadından,
Kaderin en büyük darbesini yediğinde bile
Kralı kutsayacak kadından kurtulmasını söylüyor;
Bu dindarca bir yöntem değil de nedir?
BAŞMABEYİNCİ
Tanrı beni böylesi tavsiyelerden uzak tutsun.
Bu konu her yerde duyulmuş, herkes bunu konuşuyor,
Tüm dürüst insanlar buna ağlıyor.
Bu konuyla yakından ilgilenme cesaretini gösteren insanlar
Asıl amacın kralı Fransız kralının kız kardeşi* ile
Evlendirmek olduğunu görüyor.
Umarım Tanrı bir gün bu kötü yürekli cüretkâr adamın
Yaptıklarını göremeyen kralın gözlerini açar.
SUFFOLK
Ve hepimizi ona köle olmaktan kurtarır.

---

* "*Fransız kralının kız kardeşi*" Alençon düşesinden bahsediliyor. (ç.n.)

NORFOLK

Kurtulmamız için dua etmemiz lazım, hem de yürekten;
Yoksa bu zorba adam hepimizi prenslikten uşaklığa indirecek.
İnsanların onuru sanki bir çamur topağı gibi önünde duruyor,
Canının istediğine istediği biçimi veriyor.

SUFFOLK

Lordlarım, kendi adıma onu sevmiyorum,
Ondan korkmuyorum da; düsturum da şu:
Beni bu mevkiye kardinal getirmediğine göre,
Kral istediği sürece yerimde kalabilirim;
Lanetlerinin de, kutsamalarının da benim için önemi yok.
Ben onu eskiden beri tanırım.
Bu yüzden de onu kendisini bu kadar mağrur yapan kişiye,
Papaya havale ediyorum.

NORFOLK

İçeri girelim ve kralı başka işlerle meşgul ederek
Onu bu kadar üzen düşüncelerden uzaklaştıralım.
Lordum, siz de geliyor musunuz?

BAŞMABEYİNCİ

Beni affedin, kral bana başka bir görev verdi;
Ayrıca şu an onu rahatsız etmek için hiç uygun bir zaman değil;
Sağlıcakla kalın sayın lordlar.

NORFOLK

Teşekkürler sayın başmabeyincim.

(*Başmabeyinci çıkar. Norfolk kapının perdesini açar, kral dalgın dalgın kitap okumaktadır.*)

SUFFOLK

Ne kadar da ciddi görünüyor; eminim kafası çok meşgul.

KRAL

Kim var orada?

NORFOLK

Umarım bize kızmaz.

KRAL

Kim var orada dedim? Düşüncelere dalmışken
Beni nasıl böyle rahatsız edebilirsiniz?
Kimim ben? Ha?

NORFOLK

Bütün kabahatleri bağışlayan merhametli bir kralsınız;
Kötü bir niyetle buraya gelmedik; geliş sebebimiz
Bazı devlet işleri hakkında majestelerinin arzusunu
öğrenmek.

KRAL

Çok cüretkârsınız; gidin buradan.
Çalışmanız gerektiğinde sizi çağırırım;
Şimdi dünya işleriyle uğraşacak zaman mı? Ha?

(*İçeri Wolsey ve Campeius girer.*)

O da kim? Benim sevgili kardinalim. Ah Wolsey'im,
Yaralı vicdanımın merhemi; siz krallara layık bir şifasınız.

(*Campeius'a.*)

Ülkemize hoş geldiniz bilge kişi;
Ülkem de, ben de hizmetinize amadeyiz.

(*Wolsey'ye.*)

Sayın lordum, söylediklerimi fiiliyata dökün.

WOLSEY

Siz hiç merak etmeyin efendim;
Majestelerinden bize bir saat vakit bahşetmelerini
diliyorum.

KRAL

(*Norfolk ile Suffolk'a.*)

Meşgulüz, gidin.

NORFOLK

(*Suffolk'a.*)

Bu papaz ne kadar da kibirli, değil mi?

SUFFOLK

(*Norfolk'a.*)

Hem de ne biçim.

Onun makamında ben olsam bu kadar kibirli olmazdım;
Ama bu böyle devam edemez.

NORFOLK

(Suffolk'a.)

Ederse, ona gününü göstereceğim.

SUFFOLK

(Norfolk'a.)

Ben de.

(Norfolk ve Suffolk çıkar.)

WOLSEY

Majesteleri, kuşkularınızın giderilmesini
Hıristiyan âleminin yapacağı oylamanın sonucuna bırakmakla
Bütün hükümdarlardan daha eşsiz bir bilgelik sergilediniz.
Artık size kim kızabilir? Hangi kötü emelli kişi eleştirebilir?
Bir nebze insafları varsa, kraliçe ile kan ve sevgi bağı olan İspanyollar
Mahkemenin adil ve dürüst olduğunu kabul etmek zorundadırlar.
Bütün din bilginleri –Hıristiyan âleminin bilge din bilginlerini kastediyorum–
Oylarını özgürce kullanabilirler. Bilgeliğin kaynağı olan Roma,
Siz majestelerinin daveti üzerine, hepsi adına görüş bildirmek üzere,
Bu saygıdeğer beyefendiyi, bu adil ve bilge din adamını yolladı.
Kardinal Campeius'u siz majestelerine bir kez daha takdim ediyorum.

KRAL

Ben de bir kez daha onu kucaklayarak hoş geldiniz diyorum
Ve bana tam istediğim gibi bir adam yolladıkları için
Muhterem kardinaller meclisine teşekkürlerimi sunuyorum.

CAMPEIUS

Majesteleri, siz o kadar asilsiniz ki, sizi bütün yabancılar seviyor;
Ekselansları, işte görevlendirme emri;
York kardinali, bu emirle, bu konuda tarafsız bir karar verilmesi için,
Roma mahkemesi tarafından yardımcım olarak atandınız.

KRAL

İki tarafsız kişi; geliş sebebiniz kraliçeye derhal bildirilecek.
Gardiner nerede?

WOLSEY

Majesteleri, kraliçeyi büyük bir sevgiyle sevdiğinizi biliyorum.
Kendisinden daha alt seviyedeki bir kadının bile
Kanunen isteyebileceği bir şeyi,
Avukatlığını yapacak âlimleri ondan esirgemezsiniz.

KRAL

Tabii ki. En iyi âlimler onun avukatı olacak;
Görevini en iyi yapan da takdirlerimi kazanacak;
Daha başka bir şey söz konusu bile olamaz,
Kardinal, lütfen yeni sekreterim Gardiner'ı buraya çağırın.
Onun bu işe çok uygun olduğunu düşünüyorum.

(*Wolsey çıkar ve içeri tekrar Gardiner girer.*)

WOLSEY

(*Gardiner'a.*)

Verin elinizi, size mutluluklar diliyorum;
Artık kralın hizmetindesiniz.

GARDINER

(*Wolsey'ye.*)

Ekselansları sonsuza kadar emrinizdeyim
Çünkü beni buralara yükselten sizsiniz.

KRAL

Gel buraya Gardiner.

(*Fısıldaşarak yürürler.*)

CAMPEIUS

Sayın kardinal, daha önce bu adamın yerinde
Doktor Pace adında bir kişi yok muydu?

WOLSEY

Evet vardı.

CAMPEIUS

Yetkin bir kişi değil miydi?

WOLSEY

Kesinlikle öyleydi.

CAMPEIUS

İnanın bana, hakkınızda etrafa kötü söylentiler yayılmış sayın kardinal.

WOLSEY

Ne? Benim hakkımda mı?

CAMPEIUS

Açık açık onu kıskandığınızı,
Çok erdemli olduğu için yükseleceğinden korktuğunuzu,
Ona hep saray dışında görev verdiğinizi,
Bunun da onun üzüntüden çıldırarak ölmesine yol açtığını söylüyorlar.

WOLSEY

Huzur içinde yatsın; bir Hıristiyan olarak bu ona yeter.
Hayatlarından şikâyetçi olanlar her şeyi eleştirirler.
Budalanın tekiydi çünkü, erdemli olmaya çalışıyordu;
Oysa şu iyi adam* emirlerimi hemen yerine getiriyor;
Ondan başkasını yanımda istemem.
Şunu aklınızdan çıkarmayın kardeşim, bizden daha aşağıdaki
İnsanlarla dost olmak için yaşamıyoruz bu hayatta.

KRAL

Bunları kraliçeye yumuşak bir biçimde iletin.
(*Gardiner çıkar.*)

---

* "*İyi adam*" Gardiner kastediliyor. (ç.n.)

Bilginler toplantısına için en uygun yer olarak
Aklıma sadece Black-Friars geldi;
Bu önemli konuyu tartışmak için orada toplanacaksınız.
Sevgili Wolsey, bu işle siz ilgilenin.
Ah lordum, güçlü kuvvetli bir adam
Böylesi tatlı bir yatak arkadaşından ayrılırken
hiç üzülmez mi?
Ah o vicdan; ne kadar da hassas şu vicdan denen şey.
Ama yine de ondan boşanmam gerek.
(*Çıkarlar.*)

3. Sahne

(*Sarayın kraliçenin yaşadığı bölümünde bir oda.*)

(*İçeri Anne Bullen ve yaşlı leydi girer.*)

ANNE
O yüzden de değil, beni rahatsız eden şey şu:
Majesteleri onunla bunca yıl yaşadı;
Kendisi son derece mükemmel bir kadın,
Hiç kimse hakkında olumsuz bir şey söyleyemez;
Kötülük nedir bilmediğine yemin ederim.
Ah, bunca yıl tahtta oturduktan,
Yüceliği ve görkemi her geçen gün arttıktan sonra
Bütün bunlardan mahrum kalmak,
Bunların elde edildiğinde yaşanan sevinçten
Bin kat daha acıdır; bunca şeyi birlikte yaşadıktan sonra
Onu kapı dışarı etmek çok acı verici bir şey;
Bir canavarın yüreğini bile sızlatır.

YAŞLI LEYDİ
En katı yürekler bile onun için eriyor, ona ağıt yakıyor.

ANNE
Tanrım, keşke ihtişamı, debdebeyi hiç tatmasaydı;
Gerçi bütün bunlar dünyevi şeyler,

Ama eğer kader alırsa debdebeyi insanın elinden,
Tıpkı bedenle ruhun ayrılması gibi acı verir.

YAŞLI LEYDİ

Zavallı kadın, bir kez daha yabancı oldu bu ülkede.

ANNE

İşte bu yüzden ona daha çok acımak lazım;
Yemin ederim, sıradan biri olarak doğmak
Ve mütevazı insanlarla aynı seviyede olmak,
Muhteşem bir hayat sürüp ıstırap içinde olmaktan daha iyi.

YAŞLI LEYDİ

Bizim en değerli özelliğimiz kanaatkâr olmamız.

ANNE

Bekâretim üzerine yemin ederim ki, ben kraliçe olmak
istemem.

YAŞLI LEYDİ

Ben isterim, istemezsem şeytan çarpsın;
Bekâretimi bile verirdim. Siz de verirdiniz,
Hem de bütün bu ikiyüzlü laflarınıza rağmen.
Kadınlığın bütün güzelliklerine sahip olan siz
Aynı zamanda bir kadının yüreğine de sahipsiniz.
Kadın yüreği de itibarı, zenginliği ve egemenliği
hep sevmiştir;
Doğruyu söylemek gerekirse bunlar büyük nimetlerdir;
Her ne kadar erdemliymiş gibi davranıyorsanız da,
Yumuşak bir deri gibi olan vicdanınızı biraz esnetirseniz
Bu nimetlerin hepsine sahip olabilirsiniz.

ANNE

Hayatta olmaz.

YAŞLI LEYDİ

Öyle bir olur ki; kraliçe olmak istemiyor musunuz?

ANNE

Hayır, yeryüzünün bütün zenginliklerini verseler de
istemem.

YAŞLI LEYDİ

Tuhaf; ben üç kuruşa bile bu yaşımda kraliçe olurum.
Rica ederim söyleyin, düşes olmaya ne dersiniz?
Vücudunuz bu unvanın yükünü taşıyabilir mi?

ANNE

Hayır, mümkün değil.

YAŞLI LEYDİ

Öyleyse zayıf bir bedeniniz var; peki, bir basamak aşağı inelim;
Karşınıza çıkacak genç bir kont olmak istemezdim
Çünkü siz mahcup mahcup kızarmaktan öteye gidemezsiniz.
Eğer bu yükü taşımaya tenezzül etmezseniz
Bir erkek evlat da doğuramazsınız.

ANNE

Bu ne biçim konuşma böyle!
Tekrar ediyorum, dünyaları verseler kraliçe olmam.

YAŞLI LEYDİ

Küçük İngiltere* için bile kraliçe olurdunuz;
Ben Carnarvonshire** için bile olurum. Bakın kim geliyor.
(*İçeri başmabeyinci girer.*)

BAŞMABEYİNCİ

Günaydın leydiler; gizli gizli neler konuşuyorsunuz öyle?

ANNE

Önemli bir şey konuşmuyorduk lordum; sormanıza bile değmez.
Kraliçenin çektiği acılara üzülüyorduk.

BAŞMABEYİNCİ

Çok asil bir davranış; sizin gibi soylu kadınlara
Böyle bir davranış çok yakışıyor.
Her şeyin yoluna gireceğine dair umut var.

---

* "*Küçük İngiltere*" Pembrokshire. Anne'in Pembrokshire markizi olacağına atıf. (ç.n.)

** "*Carnarvonshire*" Fakirliğiyle ünlü bir bölge. (ç.n.)

ANNE

Şükürler olsun.

BAŞMABEYİNCİ

Çok soylu bir ruhunuz var;
Böyle insanlar Tanrının her türlü lütfuna nail olurlar.
Güzel leydim, bütün içtenliğimle söylüyorum ki,
Erdemleriniz herkesin dilinde,
Majesteleri kral size selamlarını gönderiyor,
Sizi Pembroke markizi unvanıyla onurlandırıyor
Ve bu unvanın yıllık gelirine kendileri de bin altın ekliyor.

ANNE

Minnettarlığımı nasıl göstereceğimi bilmiyorum;
Bütün varlığımı toplasanız bir hiç eder; dualarım boş
kelimelerden,
Arzularım değersiz dileklerden başka bir şey değil;
Majestelerine gönderebileceğim tek şey dualarım
ve iyi dileklerim.
Ekselansları, sizden rica ediyorum, sağlığı ve egemenliği için
Daima duacı olduğum majestelerine
Bu mahcup hizmetkârının şükranlarını götürün.

BAŞMABEYİNCİ

Leydim, majestelerinin hakkınızdaki olumlu düşüncelerinin
Ne kadar isabetli olduğunu görüyorum.
(*Kendi kendine.*)
Onu dikkatle inceledim; güzellik ve erdem
Onda öyle bir harmanlanmış ki, kralın dikkatini çekmiş.
Kim bilir, belki de bu leydiden bütün adayı aydınlatacak
Bir mücevher doğar.
(*Anne'e.*)
Krala gidip,
Sizinle konuştuğumu söyleyeceğim.
(*Başmabeyinci çıkar.*)

ANNE

Hoşça kalın soylu lordum.

YAŞLI LEYDİ

İşte şu; gördünüz mü?
Ben on altı yıldır sarayda dileniyorum,
Ama hâlâ yoksul bir saraylı dilenciyim.
Ne gençliğimde, ne yaşlılığımda
Kimse bana ilgi gösterip para vermedi. Peki ya siz?
Ah kader!
Yazıklar olsun böyle kadere. Siz ise burada yenisiniz,
Ama daha ağzınızı açmadan paraya boğuldunuz.

ANNE

Böyle şeyler benim için de çok yabancı.

YAŞLI LEYDİ

Tadı nasıl? Acı mı? Kırk parasına bahse girerim ki, değildir.
Bir zamanlar bir leydi varmış –bu eski bir masaldır–
Yeryüzünün bütün zenginliklerini verseler de
Kraliçe olmak istemezmiş. Bu masalı duymuş muydunuz?

ANNE

Benimle alay ediyorsunuz.

YAŞLI LEYDİ

Sizdeki şans bende olsaydı, dünyada sınır tanımazdım.
Pembroke markizi ha? Yılda bin altın, sırf takdir için ha?
Hiçbir yükümlülüğü de yok. İnan olsun bu bin altının
devamı gelecek.
Yüksek mevkilerdekilerin peşinden gelenlerin sayısı
Önlerinden gidenlerin sayısından fazla olur.
Zamanla düşes unvanı taşıyacak kadar güçleneceğinizi
biliyorum.
Daha şimdiden kendinizi daha güçlü hissetmiyor musunuz?

ANNE

Sevgili leydim, siz kendi kendinize hayallerinizle
İstediğiniz kadar eğlenin, ama beni bu işin dışında tutun;
Bu olay beni biraz bile sevindirse ölürüm daha iyi;
Bundan sonra olacakları düşününce bayılacak gibi
oluyorum.

Kraliçe mutsuz, biz de onu çok ihmal ettik.
Lütfen burada duyduklarınızı ona anlatmayın.

YAŞLI LEYDİ

Beni ne zannettiniz?

(*Çıkarlar.*)

4. Sahne

(*Blackfriars.*)

(*Borular ve kornolar çalınır. İçeri ellerinde kısa gümüş asalarla piskoposun iki adamı girer; arkalarında hukukçu kıyafetiyle iki kâtip vardır; onları tek başına Canterbury başpiskoposu takip eder; onun arkasından Lincoln, Ely Rochester ve St. Asaph piskoposları gelmektedir; onları biraz geriden mühür kesesiyle kardinalin şapkasını taşıyan bir beyefendi takip etmektedir; onun arkasından ellerinde birer gümüş haç bulunan iki papaz gelmektedir; onların arkasından başı açık olarak bir vekilharç gelmektedir, yanında elinde gümüş bir topuz bulunan bir zaptiye çavuşu vardır; onları ellerinde iki büyük gümüş pilastr bulunan iki beyefendi izlemektedir; onların arkasından yan yana iki kardinal ile ellerinde kılıç ve topuz bulunan iki soylu gelmektedir. Kral tahtına oturur. Kraldan daha aşağıda iki kardinal yargıç makamında oturmaktadırlar. Kraliçe kraldan biraz uzakta yerini alır. Piskoposlar bir kurul oluşturacak şekilde her iki yana otururlar; onların altında kâtipler bulunmaktadır. Lordlar piskoposların yanına otururlar. Diğerleri sahnede uygun bir yerde ayakta durmaktadırlar.*)

WOLSEY

Papadan gelen mektup okunurken sessiz olun.

KRAL

Ne gerek var?
Zaten halka okundu
Ve herkes tarafından kabul edildi;
Bunumla zaman kaybetmeyiniz.

WOLSEY

Pekâlâ, devam edin.

KÂTİP

(Tellala.)

İngiltere kralı Henry mahkemeye geliniz diye seslen.

TELLAL

İngiltere kralı Henry mahkemeye geliniz.

KRAL

Buradayım.

KÂTİP

(Tellala.)

İngiltere kraliçesi Katharine mahkemeye geliniz diye seslen.

TELLAL

İngiltere kraliçesi Katharine mahkemeye geliniz.

(Kraliçe cevap vermez, oturduğu yerden kalkar, mahkeme salonunda yürür ve kralın önüne gelir, diz çöker ve konuşmaya başlar.)

KATHARINE

Efendim, sizden bana hakça davranmanızı
Ve merhametinizi esirgememenizi istiyorum;
Çünkü ben çok çaresiz bir kadın,
Ülkenizin dışında doğmuş bir yabancıyım;
Burada ne bir tarafsız yargıç, ne de dostlarım var;
Adil bir yasal süreç de söz konusu değil.
Ah efendim, ben sizi kızdıracak ne yaptım?
Hangi davranışım sizde memnuniyetsizlik yarattı da
Beni kendinizden uzaklaştırıyor, bir kenara atıyor
Ve bana yüz çeviriyorsunuz? Tanrı şahidimdir,
Ben size sadık ve saygılı bir eş oldum,
Her zaman arzularınızı yerine getirdim,

Sizi öfkelendirmekten her zaman çekindim,
Hep yüzünüzün ifadesine göre yaşadım;
Siz mutluyken mutlu, üzgünken üzgün oldum.
Hiç arzularınıza karşı çıktığım
Veya onları kendi arzularımmış gibi benimsemediğim oldu mu?
Hangi dostunuzu, benim düşmanım olduğunu bildiğim halde,
Sevmeye çalışmadım? Sizi kızdırmışsa eğer,
Hangi dostumu sevmeye devam ettim,
Onunla ilişkimi sürdürdüm? Efendim, böylesi bir sadakatle
Yirmi yılı aşkın bir süredir size karılık yaptığımı,
Sizden birçok çocuk doğurduğumu hatırlayınız.
Eğer bu süre içinde onuruma, nikâhıma,
Size olan sevgime ve görevlerime aykırı bir şey yaptığımı
Söyleyip kanıtlayabilirseniz, Tanrı aşkına,
Kovun beni, en aşağılayıcı ifadelerle kapınızı yüzüme kapatın
Ve beni adalete teslim edip en ağır cezaya çarptırın.
Efendim, kral babanız son derece sağduyulu
Ve muhteşem, eşsiz bir zekâ ile muhakeme gücüne sahip
Bir hükümdar olarak ün yapmıştı.
Benim babam, İspanya kralı Ferdinand da
Uzun yıllar hüküm süren hükümdarların
En bilgelerinden biri olarak kabul edilirdi.
Onların çeşitli ülkelerden topladığı
Bilge danışmanların bu konuyu tartıştıkları
Ve evliliğimizin yasal olduğu kararına vardıkları kuşku götürmez.
Efendim, bu yüzden İspanya'daki dostlarıma danışana kadar
Bana süre tanımanız için size yalvarıyorum.
Eğer izin vermezseniz, arzularınız Tanrı adına yerine gelsin.

WOLSEY

Leydim, burada birçok saygın din adamı var;
bazılarını da siz seçtiniz.
Ülkenin dürüstlükte ve bilgide eşsiz bu seçkin uleması
Mahkemede sizi savunacaklar.
Bu yüzden, mahkemeden talep ettiğiniz sürenin
size yararı yok;
Ayrıca majestelerinin kuşkularını gidererek
Sizin de huzura kavuşmanız için böyle yapmalısınız.

CAMPEIUS

Ekselanslarının sözleri çok doğru ve adil. Bu yüzden madam,
Bu yüce mahkemenin oturumunun devam etmesi,
Ve vakit geçirmeden âlimlerin tezlerinin
Dinlenmesine geçilmesi uygundur.

KATHARINE

Kardinal hazretleri, ben sizinle konuşuyorum.

WOLSEY

Buyurunuz madam.

KATHARINE

Efendim, kendimi tutmasam ağlayacağım;
Ama bir kraliçe olduğumuzu düşündüğümüz için
–Ya da uzun zamandır biz öyle hayal ediyormuşuz–
Ama kesinlikle bir kral kızı olduğumuz için
Gözyaşlarımı kıvılcıma çevireceğim.

WOLSEY

Biraz sabırlı olunuz.

KATHARINE

Siz mütevazı olduğunuzda ben de sabırlı olacağım.
Hayır, daha önce* sabırlı olacağım; yoksa Tanrı beni
cezalandırır.
Ben inanıyorum ki –bu konuda güçlü nedenlerim de var–

---

* "*daha önce*" Katharine Wolsey'nin asla mütevazı olamayacağını söylüyor. (ç.n.)

Siz benim düşmanımsınız ve bu yüzden
Mahkemede yargıçlık yapmanıza itiraz ediyorum.
Çünkü efendim ile aramdaki ateşi körükleyen sizsiniz,
--Dilerim Tanrı'nın rahmeti bu ateşi söndürür--
Bu yüzden tekrar söylüyorum, bu duruma itiraz ediyorum
Ve bütün ruhumla yargıcım olmanızı reddediyorum;
Siz benim en büyük düşmanımsınız
Ve doğruluktan hiç nasibinizi almamışsınız.

WOLSEY

Her zaman merhametli olan, yumuşak tabiatlı,
Bütün kadınlardan daha bilge birine bu sözler hiç yakışmıyor.
Madam, bana haksızlık ediyorsunuz;
Size karşı bir garezim yok;
Ne size, ne de başkalarına haksızlık etmek gibi bir niyetim var.
Bu işte yaptıklarım ve nereye kadar gidebileceğim
Papalık meclisinin görev emrinde belirtilmiştir.
Beni ateşi körüklemekle suçluyorsunuz; bunu reddediyorum.
Kral burada; eğer dediklerinizi yaptıysam ve inkâr ediyorsam,
Haklı olarak yalanımı yüzüme vurabilirler,
Tıpkı sizin doğruluğuma yaptığınız gibi.
Kral bana yönelttiğiniz ithamların doğru olmadığını biliyorsa,
Suçlamalarınızla bana haksızlık ettiğinizi de biliyordur.
Dolayısıyla derdime çareyi ancak kral bulabilir;
Bu çare de aklınızdan bu fikirleri silmektir.
Saygıdeğer madam, sizden rica ediyorum,
Kral bu konuyla ilgili olarak müdahil olmadan önce
Bu fikirlerden kurtulunuz ve bir daha böyle konuşmayınız.

KATHARINE

Lordum, lordum, ben basit bir kadınım,
Kurnazlığınızla baş edemeyecek kadar çaresizim.

Sözlerinizde alçakgönüllü ve saygılısınız;
Yüksek makamınızda mütevazı ve yumuşaksınız;
Ama kalbiniz kibir, küstahlık ve gurur dolu.
Kaderin yardımı ve majestelerinin lütuflarıyla
Basamakları kolayca tırmandınız
Ve öyle bir mevkiye geldiniz ki,
Kudret sahibi insanlar bile artık sizin hizmetinizde.
Ağzınızdan çıkan her söz derhal yerine getiriliyor;
Kişisel çıkarlarınızı ruhani görevinizin
Önünde tuttuğunuzu size söylemem gerek.
Bu yüzden yargıçlığınızı kabul etmediğimi tekrar ediyorum;
Ve burada, hepinizin huzurunda papaya sesleniyor,
Davamın onun huzurunda görülmesini
Ve onun tarafından karara bağlanmasını talep ediyorum.

(*Kralın önünde reverans yapar ve salonu terk etmek için yürümeye başlar.*)

CAMPEIUS

Kraliçe inatçılık ediyor,
Mahkemeye karşı koyuyor, hatta onu kusurlu buluyor
Ve bu mahkemede yargılanmayı reddediyor;
bu hiç hoş değil.
Gidiyor.

KRAL

Geri çağırın onu.

TELLAL

İngiltere kraliçesi Katharine mahkemeye geri dönün.

VEKİLHARÇ

Madam, sizi geri çağırıyorlar.

KATHARINE

Bundan size ne? Rica ederim yürümeye devam edin;
Sizi çağırırlarsa gidersiniz. Tanrı yardımcım olsun,
Canımı çok sıktılar, artık buna katlanmayacağım.
Rica ederim yürümeye devam edin, geri dönmeyeceğim;

Bu iş için bir daha asla onların herhangi bir
mahkemesine gitmeyeceğim.
(*Kraliçe ve refakatçileri çıkar.*)
KRAL
Yolun açık olsun Kate;
Dünyada karısının senden daha iyi olduğunu söyleyen
Bir erkek çıkarsa kimseler ona inanmasın
Çünkü bu konuda yalan söylüyordur.
Dünyada senin gibisi yoktur,
–Nadir bulunan özelliklerin, tatlı yumuşaklığın,
Azizelere yakışan alçakgönüllülüğün,
Bir eşe yakışan kendine hâkimiyetin,
Emir verirken bile sergilediğin özdenetimin,
O harikulade ve dindar özelliklerin seni bir anlatabilse–
Sen kraliçelerin kraliçesisin.
O doğuştan soyludur ve bana karşı her zaman
Asaletine yaraşır bir şekilde davranmıştır.
WOLSEY
Yüce efendim,
Gerçi anında ve tamamen telafi edilmiş olmayacak ama
Şerefime sürülen lekenin aynı şekilde temizlenmesi gerekir.
Siz majestelerinden burada bulunan herkesin önünde,
Size bu konuyu açıp açmadığımı
Ya da içinizde bu konuyla ilgili
Bir girişimde bulunmanıza neden olacak
Bir kuşku uyandırıp uyandırmadığımı
Veya böylesine asil bir leydi için
Tanrı'ya sunduğum şükranlarımın dışında
Onun mevcut durumuna zarar verecek
Veya saygıdeğer şahsına halel getirecek
Tek bir kelime edip etmediğimi
Söylemenizi istirham edeceğim.
KRAL
Lord kardinal, sizi tenzih ediyorum;
Evet, şerefim üstüne sizi bu isnatlardan tenzih ederim.

Nedenini dahi bilmeden size düşman olan
Birçok insan olduğunu söylemeye bile gerek yok.
Köy köpekleri gibiler; biri havlayınca hepsi havlıyor.
Herhalde bunlardan bazıları kraliçeyi size karşı tahrik etti.
Size yöneltilen bu ithamların doğru olmadığını söylüyorum.
Daha fazlasını mı söylememi istiyorsunuz?
Siz hep bu meselenin üstünün kapatılmasını istediniz;
Hiçbir zaman eşelenmesini istemediniz,
Çoğunlukla buna engel oldunuz, bu yolu tıkadınız.
Şerefim üzerine yemin ederim ki,
Bu söylediklerim kardinali aklamak içindi.
Gelelim bu mahkemeyi toplama nedenime.
Biraz vaktinizi alacağım, beni dikkatle dinleyin.
Gerekçesi şudur, şöyle oldu, iyi dinleyin:
Bayonne Piskoposu'nun söylediği bazı sözler
Vicdanımı rahatsız etti, içimde bir kuşku yarattı.
Piskopos o sıralar Fransa elçisi olarak
Orleans dükü* ile kızımız Mary arasındaki evliliği
Bizimle görüşmek üzere yollanmıştı.
Bu görüşmeler sırasında, evlilik anlaşması yapılmadan önce,
Bu kişi –yani piskopos– müteveffa kardeşimin dul karısı ile
Evliliğimden doğan kızımızın meşru olup olmadığı
konusunda
Efendisi kralına bilgi vermek için biraz süre talep etti.
Bu erteleme vicdanımı derinden sarstı,
Yüreğimi deldi, içimde fırtınalar kopardı,
Bu tereddüt aklıma birçok karmaşık düşünce soktu.
Önce Tanrı'nın beni sevmediğini,
Doğaya leydimin rahmini benden olacak bir erkek evlada
Mezar yapmasını emrettiğini düşündüm;
Çünkü kraliçemin erkek evlatları

---

* "*Orleans dükü*" I. Francis'in ikinci oğlu. Daha sonra II. Henry unvanıyla Fransa kralı olur. (ç.n.)

Ya ana rahminde ya da doğar doğmaz öldüler.
Ben de dünyanın en mükemmel veliahdına layık olan ülkemi
Bir erkek evlatla mutlu edemeyişimi
Tanrı'nın bir cezası olarak kabul ettim.
Arkasından erkek varissiz kalan ülkemi bekleyen tehlikeleri düşündüm
Ve bu beni derinden sarstı; böylece kendimi vicdanımın
Çalkantılı denizine bıraktım ve çareyi
Bugün burada topladığımız meclise yönelmekte buldum.
Demek istediğim, son derece büyük acılar çeken
Ve bir türlü sızlaması dinmeyen vicdanımı
Ülkemin din âlimlerinin ve hukukçularının yardımıyla
Huzura kavuşturmak istiyorum.
Lord Lincoln, bu konuyu önce sizinle şahsen görüştüm;
Size ilk başvurduğumda ne büyük bir ıstırap içinde olduğumu hatırlarsınız.

LINCOLN

Hem de çok iyi hatırlıyorum efendim.

KRAL

Ben çok konuştum;
Beni ne derece tatmin ettiğinizi lütfen siz anlatın.

LINCOLN

Yüce efendimiz, konunun önemi ve sonuçlarının
Çok korkunç olabileceği endişesi beni çok sarstığından
Ve size bulunacağım cüretkâr tavsiyelerime güvenemediğimden
Siz majestelerinden şu anda izlediğiniz yolu benimsemenizi rica ettim.

KRAL

Lord Canterbury, daha sonra size başvurdum
Ve kraliçeye mahkeme daveti çıkarılması için izninizi aldım.
Bu mahkemenin saygıdeğer üyeleri arasında
Danışmadığım kimse bırakmadım;

Hepinizin imzalı ve mühürlü onayınızı aldım.
Bu nedenle mahkemeye devam edin, çünkü beni buna
Erdemli kraliçenin şahsına karşı hissettiğim bir sevgisizlik
değil,
Size anlattığım gerekçelerin beni çok rahatsız etmesi
sevk etti.
Evliliğimizin hukuki olduğunu kanıtlarsanız,
Hayatım ve krallık onurum üzerine yemin ederim ki,
Dünyanın en mükemmel kadını yerine,
Ömrümün sonuna kadar onunla,
Kraliçemiz Katharine'le yaşamaya razıyım.

CAMPEIUS

Majesteleri, kraliçe burada olmadığı için,
Bu mahkemenin daha ileri bir tarihe ertelenmesi gerekiyor.
Bu arada da kraliçeyi papaya başvurma niyetinden
Vazgeçirmek için girişimlerde bulunulmalı.
(*Gitmek üzere ayaklanır.*)

KRAL

(*Kendi kendine.*)
Bu kardinallerin beni oyaladığını görüyorum.
Roma'nın işleri sürüncemede bırakan tembelliğinden
Ve oyunlarından nefret ediyorum.
Benim âlim ve sevgili Cranmer'im,
Ne olur hemen dön; biliyorum, senin dönüşün
Bana huzur getirecek.
(*Yüksek sesle.*)
Mahkeme dağılsın;
Size dağılın dedim.
(*Herkes geldiği düzende çıkar.*)

III. Perde

1. Sahne

(Kraliçenin dairesinde bir oda.)

(İçeri kraliçe ve nedimeleri girer,
ellerinde nakış işleri vardır.)

KATHARINE

Kızım, lavtanı eline al, dağıt bir şarkıyla
Çektiğim dertler yüzünde ruhumu kaplayan hüznü.
Sizler de bırakın elinizdeki işleri.

ŞARKI

Başlarını saygıyla eğerlerdi
Ağaçlar ve dağların karlı zirveleri
Orpheus lavtasıyla şarkı söyleyince;
Bitkilerle çiçekler yeşerirdi,
Güneş ve yağmurun yarattığı sonsuz bahar gibi
Onun müziğine kulak verince.

Hatta denizdeki dalgalar
Öne eğerdi başlarını derin bir huzurla.
Tatlı bir müziğin böyle bir etkisi var,
Yürekten tasayı kederi kopartıp atar,
Huzur bulur dinleyen, gider tasası,
Yok olur yürek sızısı.

(İçeri bir beyefendi girer.)

KATHARINE

Ne var?

BEYEFENDİ

Majesteleri, iki yüce kardinal
Sizi kabul salonunda bekliyor.

KATHARINE

Benimle konuşmak mı istiyorlar?

BEYEFENDİ

Size öyle söylememi istediler.

KATHARINE

Lütfen ekselanslara buraya gelmelerini söyle;
(*Beyefendi çıkar.*)
Benim gibi gözden düşmüş zavallı bir kadından
Ne istiyor olabilirler? Bu ziyaret hoşuma gitmedi.
Düşününce iyi insanlar olmaları gerekir,
Benimle işleri de erdemli bir iş olmalı,
Ama her cüppeliyi papaz sanmamak lazım.
(*İçeri Wolsey ve Campeius girer.*)

WOLSEY

Majestelerine huzur dilerim.

KATHARINE

Ekselansları, gördüğünüz gibi ev işleriyle uğraşıyorum;
Başıma daha da kötü şeyler gelebilir diye
Tam bir ev kadını olmak niyetindeyim.
Benden ne istiyorsunuz sayın lordlar?

WOLSEY

Soylu madam, izninizle özel dairenize geçelim de,
Geliş nedenimizi size orada söyleyelim.

KATHARINE

Burada söyleyin.
Vicdanımın bir köşeye saklanmasını gerektirecek bir şey yapmadım.
Keşke bütün kadınlar benimki kadar
Masum bir ruhla söyleyebilselerdi bunu.

Lordlarım, bir konuda kendimi diğer kadınlardan üstün sayıyorum:
Bütün dünyanın gözü yaptıklarımın üstünde olsa,
Herkes davranışlarımı yargılasa,
Kötü kalpliler, dedikoducular onları eleştirse bile
Umurumda değil, çünkü çok erdemli bir hayat yaşadığımı biliyorum.
Buraya gelişiniz kralın karısı olmam nedeniyleyse
Açık açık konuşun, çünkü doğru insanlar açık olmayı sever.

WOLSEY

Tanta est erga te mentis integritas Regina serenissima.*

KATHARINE

Sayın lordum, Latince konuşmayın.
İngiltere'ye geldiğimden beri her gün duyduğum bir dili
Öğrenememiş olacak kadar tembel biri değilim.
Yabancı bir dil, davamı çok tuhaf ve kuşkulu yapar.
Rica ederim İngilizce konuşun; eğer doğruları söylerseniz,
Yanımdakiler de zavallı hanımları adına teşekkür edecektir size.
İnanın bana, hanımlarına çok büyük haksızlıklar yapıldı.
Sayın kardinal, işlediğim en kasıtlı günah bile İngilizce dile getirilebilir.

WOLSEY

Soylu leydi,
Dürüstlüğümün, majestelerine ve size hizmetlerimin
Sizde böylesine derin bir şüphe uyandırmasına çok üzüldüm.
Buraya sizi suçlamaya, herkesin göklere çıkardığı onurunuzu lekelemeye
Veya zaten yeterince fazla olan kederinize
Keder katmaya gelmedik efendim.

---

* *Tanta est erga te mentis integritas Regina serenissima.* (Lat.) Soylu leydi, size karşı çok dürüstüm. (ç.n.)

Biz buraya sadece kralla aranızdaki
Büyük anlaşmazlık konusunda ne düşündüğünüzü
öğrenmeye,
Masum ve onurlu insanlar olarak
Davanızla ilgili görüşlerimizi bildirerek
Sizi rahatlatmaya geldik.

CAMPEIUS
Pek saygıdeğer madam, York lordu soylu kişiliği
Ve siz majestelerine duyduğu sevgi ve bağlılıktan dolayı,
Geçenlerde onun dürüstlüğüne ve şahsına yönelttiğiniz
O çok aşırı eleştirilerinizi iyi kalpli bir insan olarak unuttu.
Benim gibi o da bir barış alameti olarak
Hizmetlerini ve görüşlerini sunmaya geldi.

KATHARINE
(*Kendi kendine.*)
Beni arkamdan hançerlemeye...
Lordlarım, iyi niyetiniz için ikinize de teşekkür ederim.
Dürüst insanlar gibi konuşuyorsunuz;
Dilerim Tanrı'dan öyle olduğunuzu kanıtlarsınız.
Ama bu kadar önemli, onurumu ve hatta korkarım
hayatımı
Bu kadar yakından ilgilendiren bir konuda,
Bu zavallı anlayış yeteneğimle,
Sizin gibi yüce ve bilge kişilere
Hazırlıksız olarak nasıl cevap verebilirim, inanın bilmiyorum.
Burada nedimelerimle oturmuş nakış işliyordum;
Tanrı biliyor ki, sizin gibi beylerin
Bu konudaki bir ziyaretini hiç beklemiyordum.
Sayın lordlar, bir zamanlar kraliçe olmama hürmeten
–Çünkü bu yüceliğin sonuna geldiğimi hissediyorum–
Davam hakkında tavsiye alabilmek için
Sizden bana vakit vermenizi rica ediyorum.
Ah, ben hiç dostu olmayan umutsuz bir kadınım.

WOLSEY

Madam, bu korkularla kralın sevgisine haksızlık ediyorsunuz;
Umutlarınız da, dostlarınız da sonsuzdur.

KATHARINE

İngiltere'de bana yardım edecek dost çok azdır;
Lordlarım, herhangi bir İngilizin
Bana yol göstermeye cesaret edebileceğini düşünebiliyor musunuz?
Veya kralı kızdırmak pahasına görüşlerini söyleyebilecek kadar
Gözü kara bir dost tanıyor musunuz?
Hayır, benim dostlarım, çektiğim ıstıraba çare olacak
Güvenebileceğim kişiler bu ülkede yaşamıyor;
Onlar bana teselli veren diğer her şey gibi
Buradan uzakta, kendi ülkemde bulunuyorlar lordlarım.

CAMPEIUS

Ekselansları, keşke ıstırabınızı bir kenara bırakıp
Tavsiyelerime kulak verseniz.

KATHARINE

Nasıl bayım?

CAMPEIUS

Davanızı kralın korumasına bırakınız;
O çok sevgi dolu ve merhametli biridir.
Böyle yapmanız onurunuz ve davanız için çok yerinde olacaktır;
Çünkü davanın sonunda aleyhinize bir karar çıkarsa
Buradan şerefinize leke sürülmüş bir şekilde
Ayrılmak zorunda kalacaksınız.

WOLSEY

Doğru söylüyor.

KATHARINE

Siz benim mahvımı istiyorsunuz ve bana onu tavsiye ediyorsunuz.

Bir Hıristiyan olarak vereceğiniz tavsiye bu mu?
Yazıklar olsun.
Ama her şeyin üstünde Tanrı,
Hiçbir kralın rüşvetle satın alamayacağı bir yargıç var.

CAMPEIUS
Öfkenizden bizi yanlış anlıyorsunuz.

KATHARINE
Kendinizden utanın; ben de sizi
En üstün erdemlere* sahip dindar insanlar sanmıştım;
Meğer en ölümcül günahları işlemiş imansızlarmışsınız.
Yazıklar olsun, ıslah edin nefsinizi. Bu mudur sizin teselliniz?
Bu mudur memleketinizde mahvolmuş, alaya alınmış,
küçümsenmiş,
Çaresiz bir kadına getirdiğiniz şifa?
Çektiğim ıstırabın yarısını bile çekmenizi dilemem;
Ben sizden daha merhametliyim. Ama sizi uyarıyorum,
Dikkat edin, Tanrı aşkına dikkat edin de günün birinde
Çektiğim ıstırabın sorumluluğu üstünüze yıkılmasın.

WOLSEY
Madam, sözleriniz çılgınlıktan başka bir şey değil;
Size yardım teklifimizi kötülük olarak niteliyorsunuz.

KATHARINE
Sizin niyetiniz beni yok etmek. Yazıklar olsun size
Ve sizin gibi yalancı Hıristiyanlara.
Eğer içinizde biraz adalet duygusu, biraz acıma olsaydı,
Sırtınızdaki din adamı kıyafetlerinden ibaret olmayıp
Daha fazlası olsaydınız,
Zavallı davamı benden nefret eden kişinin eline
Terk etmemi ister miydiniz hiç? Ah, çoktandır beni
sevmiyordu,

---

* "*En üstün erdemler*" Adalet, sağduyu, ölçülülük, metanet idi. Teolojik erdemler olan iman, umut ve hayırseverlikle birleşerek "yedi erdem"i, dolayısıyla da bir sonraki dizedeki "yedi ölümcül günah"ın karşıtını oluşturuyorlardı. (ç.n.)

Artık yatağından da kovdu.
Lordlarım, ben artık yaşlandım*
Ve onunla aramdaki tek ilişki emirlerine boyun eğmek;
Başıma bu felaketten daha kötü ne gelebilir?
Elinizden geleni ardınıza koymasanız bile
Bundan daha sefil durumda olmam.

CAMPEIUS

Korkularınız çok aşırı.

KATHARINE

Mademki erdemli insanların dostu olmuyor,
İzin verin kendi savunmamı kendim yapayım.
Bunca yıl sadık bir eş olarak yaşamadım mı?
Kibirden uzak, hiçbir zaman şüphe altında kalmamış
Bir kadın değil miyim? Kralın arzularına
Her zaman bütün benliğimle karşılık vermedim mi?
Tanrı'dan sonra en çok onu sevmedim mi?
En çok ona itaat etmedim mi?
Ona beslediğim sevgiden dolayı
Kendimi mutlak bir şekilde ona adamadım mı?
Onu hoş tutmak için dualarımı bile ihmal etmedim mi?
Ödülü bu mu? Bu hiç doğru değil lordlarım.
Kocasına sadık, onun arzularını tatmin etmek dışında
Başka bir zevk hayal etmemiş,
Elinden gelen her şeyi yapmış bir kadın bulun,
Ben yine de bir şey daha ekleyebilirim:
Gösterdiğim sonsuz sabrı.

WOLSEY

Madam, size yapmak istediğimiz iyilikten uzaklaşıyorsunuz.

KATHARINE

Lordum, efendinizin benimle nikâhlanarak verdiği
O soylu unvandan kendi rızamla vazgeçecek kadar

---

* Katharine bu görüşme sırasında 43 yaşındadır. Henry ise ondan 6 yaş gençtir. (ç.n.)

Büyük bir suçu işlemeye cesaret edemem.
Ölümden başka hiçbir şey beni payelerimden ayıramaz.

WOLSEY

Rica ederim beni dinleyin.

KATHARINE

Keşke İngiliz topraklarına hiç adım atmasaydım,
Bu topraklara özgü yardakçılıklara maruz kalmasaydım.
Melek yüzlüsünüz ama kalplerinizi ancak Tanrı bilir.
Ben zavallı bir kadınım, ne olacak benim halim?
Dünyanın en talihsiz kadını benim.
(*Nedimelerine.*)
Ah zavallı nedimelerim, sizleri nasıl bir kader bekliyor?
Kimsenin bana acımadığı, hiç dostumun olmadığı,
Hiç umut vermeyen, benim için ağlayan hiçbir akrabamın yaşamadığı,
Benden bir mezarın bile esirgendiği
Bir ülkeye düşmüş bir kazazede gibiyim.
Bir zamanlar kırların kraliçesi olarak çiçek açmışken
Boynunu büküp solan zambak gibi yok olacağım.

WOLSEY

Ekselansları, eğer niyetimizin onurlu olduğuna sizi inandırabilirsek
Kendinizi çok daha iyi hissedersiniz. Sayın leydim,
Biz neden, ne amaçla size kötülük yapmak isteyelim ki?
Ah, konumumuz, mesleğimiz buna karşıdır;
Bizim görevimiz bu tür ıstıraplara neden olmak değil, şifa bulmaktır.
Tanrı aşkına şu yaptıklarınızı bir düşünün,
Bu davranışınızla kendinize zarar verebilir,
Kralı kendinizden tamamen uzaklaştırırsınız.
Hükümdarlar itaatkâr insanları çok severler,
Ama inatçılar karşısında kabarır, fırtınalar gibi dehşet salarlar.
Biliyorum, sizin yumuşak, asil bir tabiatınız,
Sakin mi sakin bir ruhunuz var.

Lütfen bizleri barış elçileri, dostunuz
Ve hizmetkârınız olarak düşünün.
CAMPEIUS
Madam, düşününce öyle olduğumuzu göreceksiniz.
Bu kadınsı korkularla erdemlerinize haksızlık ediyorsunuz.
Sizinki gibi asil bir ruh bu türden kuşkuları
Sahte bir parayı atar gibi fırlatıp atar. Kral sizi seviyor;
Dikkat edin de bu sevgiden yoksun kalmayın.
Bize gelince, işinizle ilgilenmemize izin verirseniz,
Varımızı yoğumuzu hizmetinize adamaya hazırız.
KATHARINE
Lordlarım, nasıl istiyorsanız öyle yapın.
Eğer saygısızlık ettiysem lütfen beni affedin.
Biliyorsunuz, ben bir kadınım,
Sizin gibi insanlara münasip cevapları verecek zekâdan yoksunum.
Lütfen majestelerine saygılarımı arz edin;
Kalbim hâlâ onun ve yaşadığım sürece dualarım da onun olacak.
Haydi saygıdeğer pederler, tavsiyelerinizi bahşedin;
Bu ülkeye ayak bastığında payelerini bu kadar pahalıya satın alacağı
Aklına bile gelmeyen kadın şimdi size yalvarıyor.
(*Çıkarlar.*)

2. Sahne

(*Kralın dairesinde bir oda.*)

(*İçeri Norfolk dükü, Suffolk dükü, Lord Surrey ve başmabeyinci girer.*)
NORFOLK
Eğer şimdi hep birlikte şikâyet eder
Ve şikâyetlerinizde kararlılıkla ısrarcı olursanız
Kardinal karşı duramaz.
Eğer elinize geçen bu fırsatı teperseniz,

Halen katlanmakta olduğunuz rezaletlere
Yenilerinin ekleneceğini kesinlikle söyleyebilirim.

SURREY

Bana kayınpederim dükü* hatırlatacak
Ve onun intikamını almamı sağlayacak
En küçük fırsatı bile sevinçle karşılarım.

SUFFOLK

Kardinalin aşağılamalarına veya en azından soğuk tavırlarına
Maruz kalmamış bir soylu var mı acaba?
Kendisi dışında herhangi birinin asaletine
Acaba ne zaman önem vermiştir?

BAŞMABEYİNCİ

Lordlarım, hiç çekinmeden konuşun;
Onun sizden ve benden nasıl bir muamele hak ettiğini biliyorum.
Gerçi bugünlerde koşullar bizden yana,
Ama korkarım ki, ona çok fazla şey yapamayacağız.
Eğer kralla görüşmesini engelleyemezseniz,
Asla onun aleyhinde bir girişimde bulunmayın
Çünkü konuşmasında kralı etkileyen bir büyü var.

NORFOLK

Ah, kardinalden korkmaya gerek yok;
O büyü artık bozuldu. Kral onun hakkında
Öyle şeyler öğrendi ki, baldan tatlı dilinin işi bitti.
Artık kralın memnuniyetsizliğinden kurtulmasına imkân yok.

SURREY

Bayım, böyle haberleri saat başı duysam bile
Çok mutlu olurum.

NORFOLK

İnanın bana, söylediklerim doğru.
Kralın boşanması konusunda

---

* *"kayınpederim dük"* Burada Buckingham kastediliyor. (ç.n.)

Birbiriyle çelişen girişimlerde bulunduğu anlaşıldı;
İçinde bulunduğu durumu ancak düşmanımın başına dileyebilirim.

SURREY

Entrikaları nasıl ortaya çıktı?

SUFFOLK

Çok tuhaf bir şekilde.

SURREY

Nasıl, nasıl?

SUFFOLK

Kardinalin papaya yazdığı mektuplar
Yanlışlıkla kralın eline geçti. Kardinal bu mektuplarda
Papadan boşanma kararı vermemesini rica ediyor;
Çünkü boşanma gerçekleşirse, onun sözlerini tekrar ediyorum,
"Gördüğüm kadarıyla, kralım gönlünü kraliçenin nedimelerinden
Leydi Anne Bullen'e kaptırmış vaziyette."

SURREY

Bu mektup şimdi kralın elinde mi?

SUFFOLK

Emin olabilirsiniz.

SURREY

Bundan bir şey çıkar mı?

BAŞMABEYİNCİ

Kral bu mektupla kardinalin içyüzünü gördü;
Amacına ulaşmak için ne dolaplar çevirdiğini anladı.
Ama bu kez kardinalin bütün numaraları suya düştü;
Durumu aynen hastasına öldükten sonra ilaç getiren doktorunki gibi;
Kral güzel leydi ile evlenmiş.*

---

* Shakespeare kralın ikinci evliliğini Wolsey'nin 1529 yılında gözden düşmesinden önceye koymaktadır. Oysa evlilik Wolsey'nin ölümünden 3 yıl sonra, 1533 yılında gerçekleşmiştir. (ç.n.)

SURREY

Bunun doğru olmasını öyle isterdim ki!

SUFFOLK

Mutlu olabilirsiniz lordum
Çünkü arzunuz gerçekleşti.

SURREY

Bütün kalbimle bu evliliği kutluyorum.

SUFFOLK

Ben de amin diyorum.

NORFOLK

Herkes öyle diyor.

SUFFOLK

Taç giyme töreni için emir verildi.
Ama doğrusu bu çok yeni bir haber;
Henüz çok duyan olmamıştır.
Lordlarım, o çok hoş bir kadın;
Zekâsı ve fiziği kusursuz.
Eminim ki, ülkemize asla unutulmayacak,
Hep hatırlanacak kutlu bir bebek doğuracak.

SURREY

İyi ama kral kardinalin bu mektubunu sineye çeker mi?
Umarım öyle bir şey olmaz!

NORFOLK

Umarım.

SUFFOLK

Hayır, hayır; kardinalin başında bu mektubun cezasının
Daha çabuk verilmesini sağlayacak başka belalar var.
Kardinal Campeius kraldan izin almadan,
Kralın sorununu çözmeden Roma'ya tüydü;
Bizim kardinalin adamı olarak,
Onun entrikalarını desteklesin diye alelacele gönderildi.
Sizi temin ederim ki, kral bunu duyunca "Ha"*
diye bağırmıştır.

* Henry öfkelendiğinde "Ha!" diye bağırmasıyla ünlüymüş. (ç.n.)

BAŞMABEYİNCİ

Dilerim Tanrı'dan kral daha da öfkelenir
Ve daha yüksek sesle "Ha" diye kükrer.

NORFOLK

Lordum, Cranmer ne zaman dönüyor?

SUFFOLK

Döndü; hem de Hıristiyan âleminin
Bütün ünlü üniversitelerinden
Kralı boşanma konusunda tatmin eden görüşler getirdi.
Sanırım kısa bir süre sonra,
Kralın ikinci kez evlendiği
Ve taç giyme töreni düzenleneceği halka ilan edilir.
Katharine'e artık kraliçe olarak değil,
Sadece Prens Arthur'un dul karısı olarak hitap edilecek.

NORFOLK

Bu Cranmer çok değerli bir insan;
Kralın evlilik işiyle çok uğraştı.

SUFFOLK

Öyle, bu yüzden de yakında onu
Başpiskopos olarak görürüz.

NORFOLK

Bunu ben de duydum.

SUFFOLK

Bundan eminim.
(*İçeri Wolsey ve Cromwell girer.*)
Kardinal geldi.

NORFOLK

Bakın, bakın, ne kadar da düşünceli.

WOLSEY

Cromwell, paketi krala verdiniz mi?

CROMWELL

Hem de eline teslim ettim, yatak odasında.

WOLSEY

İçine baktı mı?

CROMWELL

Hemen paketi açtı, ilk mektubu inceledi;
Yüzünde önem verdiğini gösteren bir ifade vardı.
Kendisini burada beklemenizi emretti.

WOLSEY

Çıkmaya hazır mıydı?

CROMWELL

Şu ana kadar hazırlanmıştır.

WOLSEY

Beni biraz yalnız bırakın.
(*Cromwell çıkar.*)
(*Kendi kendine.*)
Fransız kralının kız kardeşi
Alençon düşesi ile evlenmeli.
Anne Bullen mi? Hayır, Anne Bullen'le evlenmesine izin veremem.
Güzellikten daha önemli şeyler de var. Bullen ha?
Bullen falan istemiyoruz biz.
Keşke bir an önce Roma'dan bir haber gelse.
Pembroke markizi ha!

NORFOLK

Canı sıkkın.

SUFFOLK

Kralın kendisine kızgın olduğunu duymuş olabilir.

SURREY

Tanrım, umarım adaletine yakışacak kadar öfkeli olur.

WOLSEY

(*Kendi kendine.*)
Sabık kraliçenin nedimelerinden biri,
Bir şövalyenin kızı mı hanımefendinin hanımı,
Kraliçenin kraliçesi olacak?
Bu mum parlak yanmıyor, onu söndürmem lazım.
Erdemli olduğunu, kraliçeliğe layık olduğunu biliyorsam bile ne olmuş?

Onun ateşli bir Lutherci olduğunu,
Onun gibi birinin idaresi zor kralımızın koynuna girmesinin
Davamızın aleyhine olduğunu da biliyorum.
Şimdi de bir sapkın çıktı ortaya; Cranmer denilen
bu baş sapkın
Kralın gözüne girdi, en güvendiği danışmanı oldu.

NORFOLK

Canı bir şeye sıkılıyor.

SURREY

Umarım kalbinin tellerini kemirecek bir şeydir.
(İçeri elindeki kâğıtları okuyarak kral girer;
yanında Lovell vardır.)

SUFFOLK

Kral geldi, kral geldi!

KRAL

Kendisine ne kadar büyük bir servet edinmiş!
Her gün ne kadar da çok harcama yapıyor!
Bu kadar parayı tasarruf ettiğini söyleyebilir mi?
Lordlarım, kardinali gördünüz mü?

NORFOLK

Efendimiz, biz de burada durmuş onu izliyorduk.
Zihni isyan halinde; dudağını ısırıyor, irkiliyor,
Aniden duruyor, gözlerini yere dikiyor,
Sonra parmağını şakağına dayıyor,
Birden hızla yürümeye başlıyor, sonra duruyor,
Göğsünü yumrukluyor ve arkasından gözlerini
aya çeviriyor.
Kendisini tuhaf tuhaf şekillere sokuyor.

KRAL

Kafası çok karışık olmalı. Bu sabah
İncelemek istediğim resmi evrakları bana yolladı.
Bilin bakalım evrakların arasında
Oraya yanlışlıkla girmiş olduğunu düşündüğüm ne buldum?
Altın yemek takımlarının, parasının, değerli eşyalarının,

Mobilyalarının dökümünü içeren bir liste.
Bunların değeri bir kulun edinemeyeceği kadar yüksek.

NORFOLK

Bunu mutlaka Tanrı istemiştir;
Bu listeyi paketin içine siz göresiniz diye bir ruh koymuştur.

KRAL

İçinde bulunduğu tefekkürün dünyevi değil de
Ruhani konularla ilgili olduğunu düşünseydik
Onu düşünceleriyle baş başa bırakırdık.
Ama korkarım düşünceleri maddi konular üzerine,
Derin derin düşünmesini gerektirmiyor.

(Kral oturur, Lovell'a bir şeyler fısıldar;
Lovell kardinalin yanına gider.)

WOLSEY

Tanrım beni affet.
Tanrı majestelerini daima kutsasın.

KRAL

Lordum, içiniz ruhani düşüncelerle dolu,
Aklınızda da en yüce erdemlerinizin listesi bulunuyor;
Ve biraz önce onları gözden geçiriyordunuz.
Ruhani konulardan biraz zaman çalıp
Dünyevi meselelere azıcık da olsa vakit ayıramıyorsunuz.
Sizi bu açıdan başarısız buluyorum
Ve bu konuda bana benzediğiniz için mutlu oluyorum.

WOLSEY

Efendim, ruhani konulara zaman ayırırım;
Devletteki görevime de ayırırım.
Doğanın insanın benliğini koruması için de zaman gerekir;
Ve doğanın zayıf bir evladı olan ben de,
Ölümlü kardeşlerim gibi bununla da ilgilenmeliyim.

KRAL

Çok iyi söylediniz.

WOLSEY

Dilerim majesteleri söylediğim iyi sözlerin lafta kalmayıp

İyi amellere dönüştüğünü de görür.
Ve bunu görmenizi sağlayacağım.

KRAL

Yine çok iyi konuştunuz;
İyi sözler söylemek bir çeşit iyi ameldir,
Ama lafa amel diyemeyiz. Babam sizi severdi;
Sizi sevdiğini söylerdi ve yaptıklarıyla sözlerini kanıtladı.
Tahta çıktığımdan beri her zaman
Kalbimde mutena bir yeriniz olmuştur;
Sizi sadece kendime büyük gelirler sağlayacak işlerde kullanmadım,
Aynı zamanda mevcut varlığımı sizinle paylaşarak
Bütün cömertliğimi üstünüze yağdırdım.

WOLSEY

(Kendi kendine.)
Ne demek istiyor acaba?

SURREY

(Kendi kendine.)
Tanrım, bitir şu işi.

KRAL

Sizi devletin en yüksek makamına getirmedim mi?
Rica ediyorum şimdi size diyeceklerimi
Doğru bulup bulmadığınızı bana söyleyin.
Ve eğer doğru buluyorsanız,
Bize sadık olup olmadığınızı da belirtin. Ne diyorsunuz?

WOLSEY

Efendimiz, itiraf ediyorum ki,
Bana her gün ihsanlar yağdırdınız,
Hem de ne kadar çalışsam da
Kazanabileceğimden çok daha fazlasını.
Bütün girişimlerime rağmen
Kazandıklarım yeteneklerim ölçüsünde olmuştur.
Hedeflerim her zaman kutsal şahsınızın iyiliğine
Ve ülkenin yararına olan şeyler olmuştur.

Siz yüce majestelerinin bana yağdırdığınız ihsanları
Hiç hak etmeyen biçare kulunuz ben
Size olan sadakatimi gösteren şükranlarımdan,
Sizin için Tanrı'ya edeceğim dualarımdan,
Size karşı her geçen gün artan
Ve ben ölene, o kış mevsimi beni yok edene kadar
Sürecek olan bağlılığımdan başka bir şey veremem.

KRAL

Çok güzel bir cevap verdiniz.
Sadık ve itaatkâr bir tebaayı çok güzel resmettiniz;
Bunun insana kazandırdığı onur sadakatin ödülüdür;
Sadakatsizliğin cezası ise onursuzluktur.
Herkesten çok size ihsanlar bahşettiğime,
En derin sevgimi verdiğime, unvanlar yağdırdığıma göre,
Bana olan görevlerinize bakmaksızın,
Elinizi, yüreğinizi, beyninizi, tüm yeteneklerinizi, özelikle de sevginizi
Herkesten çok dostunuz olan benim için kullanmalı, bana adamalısınız.

WOLSEY

Yemin ederim ki, majestelerinin iyiliğini her zaman
Kendiminkinden üstün tuttum, tutuyorum ve tutacağım.
Bütün dünya size olan görevini unutsa da,
Sadakatini kalbinden söküp atsa da,
Akla gelebilecek en korkunç tehlikeye rağmen
Size olan görev duygum tehlike seline karşı bir kaya gibi dikilecek,
Korkunç akıntının önünde bir bent gibi sarsılmadan duracaktır.

KRAL

Bunlar çok asil sözler; bakınız lordlar
Ne kadar sadık bir kalbi var
Ve siz onu açtığını gördünüz.
(*Wolsey'ye bazı evraklar verir.*)

Şunları bir inceleyin, arkasından da şunları;
Sonra da eğer iştahınız kalmışsa kahvaltınızı yapın.
(*Kral öfkeyle kardinale bakarak çıkar. Soylular kralın peşinden gülerek ve fısıldaşarak giderler.*)

WOLSEY

Bunun anlamı ne acaba?
Bu ani öfke de ne oluyor? Bunu hak edecek ne yapmış olabilirim?
Giderken bana öfkeyle baktı,
Sanki gözleriyle beni mahvetmek istiyordu.
Öfkeli aslan da kendisini yaralayan avcıya böyle bakar,
Sonra da onu parçalar. Şu evrakı inceleyeyim;
Korkarım öfkesinin nedeni bu. Evet, öyle.
Bu evrak benim mahvıma neden oldu.
Bu kendi amaçlarım için,
Papa olmak,* Roma'da dost satın almak için topladığım
Bütün o servetin dökümü. Ah, ihmalkârlık!
Bir aptala böyle düşmek yakışır.
Hangi aksi şeytan bu çok önemli sırrı
Krala yolladığım pakete koymama neden oldu?
Bu işi düzeltmenin bir yolu yok mu?
Bunu ona unutturacak bir numara bulamaz mıyım?
Biliyorum, bu onu çok kızdıracak.
Ama bir çare aklıma geldi; her şey yolunda giderse,
Kadere rağmen bu işten paçayı sıyırmamı sağlayacaktır.
Bu evrak da ne? "Papaya"!
Papa hazretlerine her şeyi açıkladığım mektup.
Bitti her şey, elveda. Yüceliğimin doruk noktasına çıktım
Ve artık görkemimin zirvesinden hızla düşüşe geçtim.
Gece düşen parlak bir meteor gibiyim
Artık beni kimse görmeyecek.

---

* 1529 yılında papanın öldüğüne dair yanlış bir haber alan Wolsey papa olma hayalleri besler. (ç.n.)

(İçeri Norfolk ve Suffolk dükleri, Surrey kontu ve başmabeyinci girer.)

NORFOLK

Kardinal, kralın arzularını dinleyin.
Kral kraliyet mührünü derhal bize teslim etmenizi
Ve majestelerinin ikinci bir emrine kadar
Winchester piskoposluğuna ait
Asher House'a kapanmanızı emrediyor.

WOLSEY

Durun. Bu emrin belgesi nerede lordlar?
Bu kadar önemli bir konuda yazılı emir gerekir.

SUFFOLK

Kralın ağzından çıkan bir emre
Kim uymamaya cüret edebilir?

WOLSEY

İşgüzar lordlar, biliniz ki,
Bana olan garezinizin ifadesi olan
Bu kelimelerden daha başka bir şey yoksa,
Söylediklerinizi yerine getirmeme cüretini
Göstereceğim ve göstermek zorundayım.
Artık kıskançlık gibi bayağı bir malzemeden
Yapılmış olduğunuzu görüyorum.
Sanki sizi besleyecekmiş gibi
Başıma gelenleri büyük bir heyecanla takip ediyorsunuz;
Ne büyük bir sevinç ve aldırmazlıkla karşılıyorsunuz
Mahvıma neden olabilecek şeyleri!
Kıskançlık yolundan ayrılmayın kötü yürekli insanlar.
Size örnek olan Hıristiyanlar var bu dünyada
Ve hiç kuşkusuz hak ettikleri ödülü* alacaklardır.
Böylesine ısrarla istediğiniz mührü bana,
Benim ve sizin efendiniz olan kral
Kendi elleriyle verdi ve ömrümün sonuna kadar

---

* Buradaki "ödül" "ceza" anlamına geliyor. Wolsey ironik konuşmaktadır. (ç.n.)

Mühürle birlikte gelen gelirin, mevkinin ve onurun keyfini sürmemi istedi.
Bu lütfu resmileştirmek için de bir berat verdi.
Pekâlâ, şimdi kim alacak onu benden?

SURREY

Onu veren kral.

WOLSEY

Öyleyse, bizzat onun alması gerekecek.

SURREY

Papaz, sen çok kibirli bir hainsin.

WOLSEY

Mağrur lord, yalan söylüyorsun.
Çok kısa bir süre sonra Surrey bu lafları söylemiş olmaktansa
O dilini kesip atmış olmayı dileyecek.

SURREY

Seni kızıl günahkâr, senin ihtirasın bu acılı ülkeyi
Kayınpederim soylu Buckingham'sız bıraktı;
Seni ve işbirlikçi kardinalleri toplasalar,
Hepinizin en iyi özelliklerini bir araya getirseler,
Onun saçının bir teli bile etmez. Lanet olsun entrikalarına.
Ona yardım edemeyeyim diye beni
Yalan yere ona yönelttiğin suçları affedebilecek kraldan,
Herkesten uzak bir yere, İrlanda'ya vali olarak gönderdin.
Bu arada senin yüce iyiliğin,
Sırf mübarek merhametinden dolayı,
Bir baltayla onu günahlarından arındırdı.

WOLSEY

Bu geveze lordun bu söylediklerine
Ve şerefli adıma leke düşürecek
Diğer bütün suçlamalarına vereceğim cevap şu: Hepsi yalan.
Düke hak ettiği cezayı yasalar verdi.
Onun idamına kişisel bir nefretten dolayı

Benim neden olmadığıma mahkemenin asil jüri üyeleri
Ve dükün kötü emelleri şahittir.
Lordum, çok konuşmaktan hoşlansaydım,
Onurdan ve dürüstlükten payınıza çok az düşmüş;
Soylu efendim kralıma olan sadakatimde
Ve doğruluğumda bana rakip olabilmesi için
Surrey'den daha sağlam biri gerekir derdim size.

SURREY

Papaz, sırtındaki uzun cüppe seni koruyor;
Yoksa kılıcımın yüreğini deldiğini hissederdin.
Lordlarım, bu küstahlığa nasıl katlanabiliyorsunuz?
Hem de bu herifin küstahlığına?
Eğer böylesine sessiz kalırsak,
Ve bu kızıl papazın bizi aşağılamasına izin verirsek
Asaletimize elveda diyelim daha iyi.
Kardinal şapkasıyla gözümüzü kamaştırıp
Bizi tarlakuşu* gibi yakalasın daha iyi.

WOLSEY

Sana göre her türlü erdem zehirdir.

SURREY

Evet kardinal, memleketin bütün zenginliğini
Zorbalıkla kendi elinizde toplama erdemi öyledir.
Kral aleyhinde papaya yazdığınız,
Ama ele geçirilen mektuplardaki erdeminiz öyledir.
Madem beni çileden çıkardınız,
Bundan böyle herkes öğrenecek erdemlerinizi.
Lord Norfolk, siz gerçek bir soylusunuz;
Halkın esenliğine, aşağılanan soyluların durumuna
Ve bu adam yaşadığı sürece
Bir "beyefendi" unvanı bile alamayacak

---

* Ayna, kırmızı kumaş veya bir oyuncak atmaca kullanarak tarlakuşu yakalama yöntemine atıfta bulunuyor. Tarlakuşu gözünü atmacadan ayırmadığı için başının üstündeki ağı görmezmiş. (ç.n.)

Evlatlarınıza önem veriyorsanız eğer,
Söyleyin ona günahlarının,
Şahsına yöneltilen suçlamaların genel toplamını.
Kardinal, yatağınızda çirkin bir fahişe ile oynaşırken
Çalan ayin çanını duyduğunuzda irkildiğinizden
Daha fazla irkilteceğim sizi.

WOLSEY

Ne kadar nefret edilesi bir adam;
Ama dinim ondan nefret etmeme izin vermiyor.

NORFOLK

Lordum, bu suçlamalar şu anda kralın elinde;
Ama şu kadarını söyleyebilirim, hepsi de çok ağır suçlamalar.

WOLSEY

Kral ona olan sadakatimi öğrenince
Masumiyetim çok daha temiz ve lekesiz olarak ortaya çıkacak.

SURREY

Paçanızı kurtaramayacaksınız. Hafızama şükürler olsun.
Bu suçlamalardan bazılarını hatırlıyorum ve şimdi onları sıralayacağım.
Kardinal, eğer yüzünüz kızarır ve "suçluyum" derseniz
İçinizde biraz namus kırıntısı kalmış dedirtirsiniz.

WOLSEY

Söyleyin bayım. En kötü suçlamalarınızı bile dinlemeye hazırım:
Eğer yüzüm kızarırsa, bir asilzadenin
Bu kadar edep yoksunu olmasından kızaracaktır.

SURREY

Edep yoksunu olmayı kafamı kaybetmeye tercih ederim.
Buyurun bakalım: Öncelikle, kralın rızası veya bilgisi olmaksızın
Kendinizi papanın temsilcisi yaptırdınız ve bu yetkiyle
Bütün piskoposların yetki alanına tecavüz ettiniz.

NORFOLK

Sonra Roma'yla ve yabancı hükümdarlarla yaptığınız
Bütün yazışmaların hepsinde açık açık
Ego et Rex meus* ifadesini kullandınız;
Böylelikle kralı astınız durumuna düşürdünüz.

SUFFOLK

Sonra imparatora** elçi olarak gönderildiğinizde
Flanders'a giderken,
Kraliyet mührünü, krala ve meclise söylemeden
Yanınızda götürme cüretini gösterdiniz.

SURREY

Ayrıca kralın ve hükümetin bilgisi olmaksızın
Majesteleri kral ile Ferrara arasında bir anlaşma yapması için,
Gregory de Cassado'ya büyük bir heyet yolladınız.

SUFFOLK

Sırf ihtirasınız nedeniyle
Kralın sikkelerine şapkanızın resmini koydurdunuz.

SURREY

Sonra kendinize yeni unvanlar sağlamak amacıyla,
Roma'ya inanılmaz miktarda para yollayarak
–Ki bu paraları hangi yolla edindiğinizi vicdanınıza
bırakıyorum–
Ülkenin mahvına zemin hazırladınız.
Bunlar gibi daha başka bir sürü şey var,
Ama hepsi de sizden kaynaklandığı
Ve bu yüzden iğrenç olduğu için
Onlara değinerek ağzımı kirletmeyeceğim.

BAŞMABEYİNCİ

Lordum, düşmekte olan bir adamın üstüne
Bu kadar fazla gitmeyin. Böyle yapmamak erdemdir.
Onun işlediği suçların cezasını kanunlar verecektir;
Öyleyse onu düzelten siz değil kanunlar olsun.

---

* *"Ego et Rex meus"* (Lat.) "Kralım ve ben" (ç.n.)

** *"İmparator"* Şarlken (Kutsal Roma imparatoru V. Karl) (ç.n.)

Onun gibi yüce bir kişinin
Bu denli zavallılaştığını görünce kalbim kan ağlıyor.

SURREY

Onu bağışlıyorum.

SUFFOLK

Lord kardinal, kralın bir emri daha var:
Roma'nın elçisi olma sıfatınızın verdiği yetkiye dayanarak
Bu ülkede son zamanlarda yaptığınız
Her şeyin iptali için bir ferman gerekmektedir.
Bu yüzden, bütün mallarınıza, arazilerinize, gelirlerinize,
Saraylarınıza, size ait olan her şeye el konulacağına,
Artık kralın himayesi altında olmadığınıza dair
Bir ferman çıkarılmıştır. Görevim size bunları bildirmekti.

NORFOLK

Şimdi nasıl daha iyi bir hayat sürebileceğinizi düşünmeniz için
Sizi yalnız bırakacağız. Kraliyet mührünü
Geri vermeme konusundaki inatçılığınızı krala bildireceğiz;
Hiç kuşkusuz majesteleri size müteşekkir olacaktır.
Elveda kötü yürekli lord kardinalim.

(*Wolsey dışında herkes çıkar.*)

WOLSEY

Ben de elveda diyorum bana kötü niyet besleyen sizlere.
Elveda. Sonsuza kadar elveda diyorum bütün yüceliğime.
İşte böyledir insan olmak;
Bugün içinde taze umut yaprakları yeşerir,
Yarın tomurcuklar açar
Ve parıl parıl parlar üzerine yağan payelerle;
Ama üçüncü gün bir don vurur;
Tam da her şeyin yolunda olduğundan,
Yüceliğinin olgunlaştığından eminken
Öldürücü don kökünü kurutur insanın
Ve benim devrildiğim gibi devirir onu.
Ben de şişirilmiş keselerle yüzen neşeli çocuklar gibi,
Uzun yıllar boyumu çok aşan görkem denizinde yüzdüm.

Sonunda şişen gururum patladı ve beni,
Bu yaşlı ve çalışmaktan yorgun düşmüş adamı
Ebediyen yok edecek olan korkunç akıntının insafına bıraktı.
Bu dünyanın nafile görkemi ve şatafatı, senden nefret ediyorum.
Yüreğimde yepyeni şeylerin filizlendiğini hissediyorum.
Ah, ne sefil biridir hükümdarların lütuflarına bel bağlayan zavallı kişi!
Hükümdarların nail olmaya çalıştığımız gülümsemeleri ile
Bizi mahvedecek öfkeleri arasında,
Savaşların veya kadınların yol açtığından çok daha fazla
Istırap ve korku vardır.
Şeytanın düşüşü gibidir insanın düşüşü;
Bir düştü mü ebediyen yitirir umudunu.
(İçeri Cromwell girer. Şaşkın şaşkın bakmaktadır.)
Nasılsın Cromwell?

CROMWELL
Konuşacak takatim yok efendim.

WOLSEY
Başıma gelen felaketlere mi şaşırdın?
Yüce birinin böyle nasıl düşebileceğini mi anlayamıyorsun?
Yapma, eğer ağlıyorsan gerçekten düşmüşüm demektir.

CROMWELL
Ekselansları, nasılsınız?

WOLSEY
İyiyim;
Hiç bu kadar mutlu olmamıştım benim sevgili Cromwell'im.
Artık durumumun farkındayım ve içimde
Bütün dünyevi payelerden daha üstün bir huzur,
Sakin ve dingin bir vicdan var.
Kral bana şifa verdi; bu yüzden majestelerine müteşekkirim.
Ve bana acıdığı için bu omuzlardan, bu yıkılmış sütunlardan,
Bir donanmayı bile denize gömecek yükü,
Bol miktarda verilmiş olan payelerin yükünü kaldırdı.

Ah Cromwell, bu ağır bir yük. Cennete gitmeyi uman
Bir insan için çok ağır bir yük bu.

CROMWELL

Ekselansları bu yükü layıkıyla taşıdığı için mutluyum.

WOLSEY

Umarım bunu başarmışımdır;
Ruhumda hissettiğim metanet duygusu sayesinde
Artık yüreksiz düşmanlarımın bana çektirebilecekleri acılardan
Çok daha fazlasına ve büyüğüne katlanabilecek durumdayım.
Ne haberler var?

CROMWELL

En büyük ve en önemli haber
Kralla aranızın bozulması.

WOLSEY

Tanrı kralı kutsasın.

CROMWELL

İkincisi, Sir Thomas More'un
Sizin yerinize başvekil olarak atanması.

WOLSEY

İşte bu biraz acele olmuş, ama o çok bilgili bir insandır.
Majestelerinin ona olan muhabbetinin uzun yıllar sürmesini,
Onun da adil ve vicdanlı olmasını Tanrı'dan dilerim.
Öyle ki, vadesi dolup hakkın rahmetine kavuştuğunda
Mezarını öksüz ve yetimlerin gözyaşları* sulasın.
Başka ne haberler var?

CROMWELL

Cranmer döndü ve kral tarafından iyi bir şekilde kabul edildi;
Canterbury başpiskoposu yapıldı.

---

* "*öksüz ve yetimlerin gözyaşları*" Başvekilin gençlerin (yani 21 yaşından küçüklerin.) hamisi olduğu gerçeğine atıf. (ç.n.)

WOLSEY

İşte bu önemli bir haber.

CROMWELL

Son olarak da, kralın uzun süre önce gizlice evlendiği
Leydi Anne bugün kiliseye giderken,
Halka kralın kraliçesi olarak takdim edildi.
Bugünlerde herkes sadece onun taç giyme törenini
konuşuyor.

WOLSEY

İşte beni dibe çeken ağırlık bu oldu.
Ah Cromwell, kral beni alt etti;
Bütün görkemimi o kadın yüzünden ebediyen kaybettim.
Artık güneş unvanlarımı aydınlatmayacak;
Ne de kapımda benden bir gülümseme koparmak için
bekleyen
O soylular kalabalığının* üzerinde parlayacak.
Haydi, uzaklaş yanımdan Cromwell;
Ben zavallı, düşmüş bir insanım,
Senin lordun ve efendin olmaya layık değilim.
O güneş hiç batmasın diye hep dua ettiğim krala git;
Ona senin ne kadar dürüst ve sadık olduğunu söylemiştim;
Kral seni önemli mevkilere getirecektir.
Kralın asil tabiatını bilirim; benim hatıram onu
Senin umut vaat eden hizmetlerinin
Yok olmamasını sağlamaya teşvik edecektir.
Sevgili Cromwell, krala gitmeyi ihmal etme,
Bu fırsattan yararlan ve geleceğini teminat altına al.

CROMWELL

Ah lordum! Yani sizi bırakıp gitmeli miyim?

---

* "*soylular kalabalığı*" Wolsey'nin kapısında bekleyen insanların sayısı efsanevi boyutlara ulaşmış. *The Mirror for Magistrates* adlı kitapta ikişerli durduklarında bu kişilerin oluşturduğu kuyruğun "yarım milden uzun" olduğu yazmaktadır. (ç.n.)

Bu kadar iyi, bu kadar soylu ve bu kadar adil bir efendiyi
terk mi etmeliyim?
Kalbi taştan olmayanlar, tanık olun
Cromwell'in ne büyük bir ıstırapla efendisinden ayrıldığına.
Krala hizmet edeceğim ama dualarım
Her zaman ve ebediyen sizin olacak.

WOLSEY

Cromwell, bütün bu çektiğim ıstırap sırasında
Bir damla bile gözyaşı dökmek aklımdan geçmedi,
Ama senin bu sadakatin kadın gibi ağlattı beni.
Haydi, silelim gözyaşlarımızı da bana kulak ver Cromwell:
Gün gelip unutulmuş –ki o gün mutlaka gelecektir–
Cansız, soğuk mermerin içinde yatarken,
Artık hakkımda tek bir söz bile edilmezken,
Sana benim öğretmenlik ettiğimi söyle;
Bir zamanlar ihtişam yollarını aşındıran,
Şerefin bütün derinliklerini ve kıyılarını tarayan Wolsey'nin
Sana yükselmek için bir yol –hem de kendi mahvından–
Güvenli ve emin bir yol bulduğunu,
Ama senin efendinin o yolu kaçırdığını söyle.
Düşüşüme, mahvıma neden olan şeylere dikkat et.
Cromwell, sana emrediyorum, ihtirasa kapılma.
Meleklerin düşüşüne bu günah sebep oldu;
Öyleyse yaratıcısının sureti olan insanoğlu
İhtirasla bir şey kazanmayı nasıl umabilir?
Son olarak, kendini sev, senden nefret edenleri bağrına bas;
Yolsuzluk dürüstlükten daha fazla kazandırmaz.
Kıskanç dilleri susturmak için barışı her zaman sağ elinde taşı.
Adil ol ve kimseden korkma; hedefin her zaman ülkenden,
Tanrı'dan ve doğrudan yana olsun.
Bütün bunlara karşın yine de düşersen,
Ah Cromwell, o zaman kutlu bir şehit olarak düşersin.
Krala hizmet et; lütfen beni içeri götür.
Son kuruşuna kadar sahip olduğum her şeyin bir listesini yap;

Hepsi kralındır. Benimdir diyebileceğim tek şey
Şu cüppem ve Tanrı'ya olan bağlılığımdır.
Ah Cromwell, Cromwell, kralıma hizmet ettiğim
aşkın yarısıyla
Tanrıma hizmet etmiş olsaydım, beni bu yaşta
Düşmanlarımın karşısında savunmasız bırakmazdı.

CROMWELL

Metin olun efendim.

WOLSEY

Metinim. Elveda saraydan gelecek umutlar;
Artık umutlarımı Tanrı'ya bağladım.
(*Çıkarlar.*)

IV. Perde

1. Sahne

(*Bir sokak.*)

(*İçeri iki beyefendi girer, selamlaşırlar.*)

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Tekrar karşılaştığımıza memnun oldum.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Ben de öyle.

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Buraya Leydi Anne'in taç giyme töreninden dönüşünü
İzlemek için mi geldiniz?

İKİNCİ BEYEFENDİ

Tek amacım bu. Son karşılaşmamızda
Buckingham dükü mahkemeden dönüyordu.

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Çok doğru. O zaman çok acıklı bir olay söz konusuydu;
Şimdi ise herkesi mutlu eden bir olay.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Haklısınız. Eminim yurttaşlar bugünü oyunlarla,
Tören alaylarıyla ve saygı gösterileriyle kutlayarak
–Doğrusu, bu konuda çok heveslidirler–
Krala olan bağlılıklarını çok iyi bir şekilde göstermişlerdir.

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Efendim, sizi temin ederim ki,
Bundan daha görkemlisi, daha iyisi görülmemiştir.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Elinizdeki kâğıtta ne yazdığını sorabilir miyim?

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Tabii, adet olduğu üzere taç giyme töreninde
Görev almak isteyenlerin listesi.
Birinci sırada Suffolk dükü var, mabeyin müşiri olacak;
İkinci sırada Norfolk dükü var, o da başteşrifatçı olacak;
Gerisini kendiniz okuyabilirsiniz.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Teşekkür ederim efendim, bu geleneği bilmeseydim
Listeniz çok işime yarayabilirdi.
Fakat rica ederim söyleyin bana,
Dul prenses Katharine'e ne oldu?
Onun hakkında bir haber var mı?

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Size bu konuda da bilgi verebilirim.
Canterbury başpiskoposu,
Kilisenin diğer âlim ve saygıdeğer şahsiyetleriyle birlikte
Geçenlerde prensesin yaşadığı Ampthil'e altı mil uzaklıktaki
Dunstable'da bir mahkeme kurdu;
Prenses bu mahkemeye defalarca çağrıldı ama gitmedi.
Lafı uzatmayayım, mahkemeye gitmemesi
Ve kralın son zamanlardaki kaygıları nedeniyle,
Bu âlim kişilerin genel kabulüyle prenses ile kralın boşanmış
Ve evliliğin geçersiz olduğuna karar verildi.
Prenses daha sonra Kimmalton'a götürüldü; şimdi orada hasta.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Ah iyi yürekli leydi.
(*Borular çalınır.*)
Borular çalınıyor; yaklaşın, kraliçe geliyor.

(TAÇ GİYME TÖRENİNİN DÜZENİ

1. Canlı bir şekilde borular çalınır.

2. Daha sonra iki yargıç.

3. Önünde asa ve mühür kesesiyle başmabeyinci.

4. Şarkı söyleyen koro. Müzik.

5. Elinde asasıyla Londra belediye başkanı. Onun arkasında armalı üniforması ve başında yaldızlı bakır bir taçla teşrifatçı.

6. Elinde altın asa, başında altından yarım bir taçla Dorset markisi; onun yanında, elinde üstünde güvercin bulunan gümüş bir asa, başında kont tacıyla Surrey kontu. Göğsünde "S" şeklindeki parçalardan oluşan bir zincir vardır.

7. Resmi kıyafetli Suffolk dükü; başında taç, elinde uzun beyaz mabeyn müşiri asası vardır. Yanında Norfolk dükü bulunmaktadır. Onun da elinde başteşrifatçı asası, başında bir taç, göğsünde "S" şeklindeki parçalardan oluşan bir zincir vardır.

8. Dört Cinque-Port baronu tarafından taşınan bir gölgelik, altında tören kıyafetiyle kraliçe. Saçı inciyle bezelidir ve başında taç vardır. Kraliçenin bir yanında Londra piskoposu, diğer yanında Winchester piskoposu yürümektedir.

9. Yaşlı Norfolk düşesi, başında çiçeklerle bezeli altın bir taç vardır ve kraliçenin eteğini tutmaktadır.

10. Başlarında çiçeksiz, sade altın çemberlerle leydiler veya kontesler. Sahneden düzen içinde ve ihtişamla geçerler; arkasından borular çalınır.)

İKİNCİ BEYEFENDİ

Gerçekten muhteşem bir tören alayı; şunları tanıyorum,
Ama şu asayı taşıyan kim?

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Dorset markisi; yanında asa taşıyan da Surrey kontu.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Kendine çok güvenen yakışıklı bir soylu.
Şu da Suffolk dükü olmalı.

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Evet, öyle; mabeyin müşiri.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Şu da Lord Norfolk mu?

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Evet.

İKİNCİ BEYEFENDİ

(*Kraliçeye bakarak.*)
Tanrı seni korusun!
Hayatımda gördüğüm en güzel yüz bu.
Bayım, yemin ederim ki, o bir melek.
Kralımız bu leydiyi kucakladığında
Bütün Hint adaları kollarında,
Hatta daha fazlasına sahip demektir.
İyi ki vicdan azabı çekmiş diyorum.

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Kraliçenin başının üstünde gölgelik tutanlar da
Cinque-port* baronları.

İKİNCİ BEYEFENDİ

O adamlar çok mutlu olmalı;
Eminim kraliçenin yakınında olan herkes mutludur.
Sanırım eteğini tutan yaşlı leydi de Norfolk düşesi.

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Doğru; geri kalanların hepsi de kontes.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Taçlarından anlaşılıyor. Gerçekten hepsi de yıldız gibi.
Bazıları da düşen yıldız.**

---

* "*Cinque-port*" Hastings, Sandwich, Dover, Romney ve Hythe limanları. Hükümdarın başının üstünde gölgelik tutmak bu limanların baronlarının hakkıymış. (ç.n.)

** "*düşen yıldız*" iffetini yitiren anlamında kullanılmış. (ç.n.)

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Bu konuya hiç değinmeyin.

(*Tören alayı sahneyi terk eder;*
canlı bir şekilde borular çalınır.)

(*İçeri üçüncü bir beyefendi girer.*)

Tanrı sizi korusun bayım. Nerede ter döküyordunuz?

ÜÇÜNCÜ BEYEFENDİ

Kilisedeki kalabalığın arasındaydım;
O kadar kalabalıktı ki, iğne atsanız yere düşmezdi.
Coşkunluklarından neredeyse boğuluyordum.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Töreni izlediniz mi?

ÜÇÜNCÜ BEYEFENDİ

Evet.

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Nasıldı?

ÜÇÜNCÜ BEYEFENDİ

Görülmeye değerdi.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Sayın bayım, lütfen bize anlatın.

ÜÇÜNCÜ BEYEFENDİ

Elimden geldiği kadar anlatmaya çalışayım.
Lordlar ve leydilerden oluşan görkemli alay
Kraliçeyi koronun içinde kendisi için hazırlanan yere getirip
Biraz geriye çekildi; bu sırada majesteleri kraliçe
Yarım saat kadar tam izleyicilerin karşısına konmuş olan
Bir tahtta oturup dinlenirken bütün güzelliğini
halka gösterdi.
Bayım, inanın bana, erkeklerin bugüne kadar gördüğü
en güzel kadın o.
Kraliçenin bu güzelliğini yakından gören halktan
Tıpkı bir fırtınada geminin halatlarından çıkan sesler gibi
Çeşitli tonlarda güçlü bir uğultu yükseldi.
Şapkalar, pelerinler, hatta sanırım yelekler havaya fırlatıldı;

Yüzleri kafalarına yapışık olmasaydı, bugün onlar da
kaybolmuş olurdu.
Böylesine bir sevinci daha önce hiç görmemiştim.
Doğum yapmalarına iki gün kalmış olan hamile kadınlar
Eski savaşlarda kullanılan koçbaşları gibi kalabalığı sarsıyor,
Önlerindekinin çekilmesini sağlıyorlardı;
Öylesine iç içe girip kaynaşmışlardı ki,
Hiçbir erkek "İşte bu benim karım" diyemezdi.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Sonra ne oldu?

ÜÇÜNCÜ BEYEFENDİ

Sonunda kraliçe kalktı ve ağır adımlarla mihraba geldi,
Diz çöktü ve bir azize gibi
Güzel gözlerini gökyüzüne çevirdi ve imanla dua etti.
Arkasından ayağa kalktı ve eğilerek halkı selamladı.
Canterbury başpiskoposunun ona saygıyla verdiği
Kutsal yağ, Dindar Edward'ın tacı, asa, barış kuşu gibi
Egemenlik alametlerini almasıyla taç giyme töreninin
Bütün gerekleri yerine getirildikten sonra,
Ülkenin en seçkin solistlerinden oluşan koro
Hep bir ağızdan Te Deum ilahisini okudu.
Sonra kraliçe oradan ayrıldı ve yine aynı görkemli alayla
Şölenin verileceği York-place'e gitti.

BİRİNCİ BEYEFENDİ

Bayım, artık oraya York-place dememelisiniz;
o günler eskide kaldı
Çünkü kardinalin gözden düşmesinden sonra bu ad değişti;
Orası artık krala ait ve adı da Whitehall.

ÜÇÜNCÜ BEYEFENDİ

Biliyorum;
Ama o kadar yakın zamanda değişti ki,
Alışkanlıktan kullanıyorum.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Kraliçenin her iki yanında yürüyen piskoposlar kimdi?

ÜÇÜNCÜ BEYEFENDİ

Stokesley ve Gardiner. Biri yakında kralın kâtipliğine atanan
Winchester piskoposu, diğeri de Londra piskoposu.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Winchester piskoposu
Erdemli başpiskopos Cranmer'i pek sevmez diyorlar.

ÜÇÜNCÜ BEYEFENDİ

Bunu herkes biliyor; ancak bu büyük bir sorun oluşturmayacak
Çünkü Cranmer kendisine sırt çevirmeyecek bir dost bulacak.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Lütfen söyleyin, kim bu kişi?

ÜÇÜNCÜ BEYEFENDİ

Thomas Cromwell. Kralın çok değer verdiği bir kişi
Ve gerçek bir dost. Kral onu haznedar atadı
Şimdi de kraliyet meclisi üyesi oldu.

İKİNCİ BEYEFENDİ

Daha yüksek payeleri hak edecektir.

ÜÇÜNCÜ BEYEFENDİ

Hiç kuşkusuz. Haydi baylar,
Siz de benim gittiğim yöne, saraya gidiyorsunuz;
Orada konuğum olmanızı sizden istiyorum.
Yolda size anlatacağım başka şeyler de var.

İKİSİ BİRDEN

Arzunuz başımız üzerine bayım.
(*Çıkarlar.*)

2. Sahne

(*Kimbolton.*)

(*İçeri dul Katharine girer; hastadır, yürümesine yardımcısı Griffith ile nedimesi Patience yardım etmektedir.*)

GRIFFITH

Majesteleri, nasılsınız?

KATHARINE

Ah Griffith, ölmek üzereyim;
Bacaklarım üstü meyve dolu dallar gibi
Yere eğiliyor, yükünü yere bırakmak istiyor.
Bir sandalye ver; şimdi kendimi daha iyi hissediyorum.
Griffith, beni buraya getirirken
Şeref timsali yüce kardinal Wolsey'nin öldüğünü mü söyledin?

GRIFFITH

Evet madam ama sanırım çok acı çekiyordunuz
Ve kulak vermediniz söylediklerime.

KATHARINE

Griffith, lütfen bana onun nasıl öldüğünü anlat.
Eğer iyi öldüyse, bana örnek olmak için
Münasip bir şekilde önüme geçti demektir.

GRIFFITH

Madam, söylentiye göre,
Northumberland kontu onu York'ta tutukladıktan sonra
İtibarını kaybetmiş biri olarak mahkemeye götürürken
Aniden rahatsızlanmış; o kadar kötü olmuş ki,
Katırının üstünde bile oturamıyormuş.

KATHARINE

Zavallı adam

GRIFFITH

Sonunda, sık sık konaklayarak Leicester'e gitmiş,
Manastıra yerleşmiş; rahip ve bütün manastır ahalisi
Onu saygıyla karşılamışlar. Kardinal rahibe,
"Ah muhterem peder, devletteki fırtınalarla tarumar olmuş
Yaşlı bir adam yorgun kemiklerini aranıza gömmeye geldi.
Tanrı aşkına ona biraz toprak verin," demiş
Ve odasına çekilmiş; hastalığı yakasını bırakmamış,
Üç gün sonra, saat yaklaşık sekizde,
Tam da daha önce öleceğini söylediği saatte,
Pişmanlık dolu, sürekli tefekkür içinde,

Gözyaşı dökerek, ıstırapla kıvranarak, bütün unvanlarını dünyaya,
Ruhunu da Tanrı'ya teslim ederek huzur içinde ölmüş.

KATHARINE

Aynı huzuru mezarında da bulsun,
Tanrı günahlarını affetsin.
Griffith, onu bir de ben anlatayım.
İhtirasının sınırı yoktu, kendini her zaman hükümdarlarla eş tutardı,
Sinsice girişimlerle bütün ülkeyi eline geçirdi.
Dini unvanlar satmak onun için olağandı;
Fikirlerinin kanun olduğunu düşünürdü;
Kralın huzurunda yalan söylerdi;
Ağzından çıkan sözlerin anlamı her zaman muğlak olurdu;
Birini mahvetmek istedi mi, asla merhamet etmezdi;
Kendisi kadar büyük sözler verirdi,
Ama yerine getirdiği şeyler
Şimdi kendisinin olduğu gibi bir hiçti.
Ahlaksız biriydi ve din adamlarına kötü örnek oluyordu.

GRIFFITH

Soylu leydim, insanların kötülükleri mermere, iyilikleri de suya yazılır.
Acaba majesteleri onun iyi yönlerini anlatmama izin verirler mi?

KATHARINE

Anlat Griffith, yoksa bana kindar derler.

GRIFFITH

Bu kardinal sıradan bir aileden geliyordu,
Ama hiç kuşkusuz çok yükseklere tırmanmak için doğmuştu.
Beşikten itibaren tam anlamıyla bir âlimdi; hem de olgun, mükemmel,
Son derece akıllı, güzel konuşan ve ikna edici bir âlim.
Kendisini sevmeyenlere karşı mağrur ve acımasızdı,

Ama dostlarına yaz güneşi gibi sevecen davranırdı.
Dünya nimetlerine hiç doymazdı –ki bu büyük bir günahtır–
Ama bahşederken de madam, tıpkı bir hükümdar gibi
cömertti.
Kurduğu o iki eğitim abidesi Ipswich ve Oxford
Her zaman onun yüceliğinin tanıkları olacaklardır;
Biri kendisini kuran o iyi adamdan sonra yaşamak
istemeyerek
Onunla birlikte yok oldu. Diğeri ise,
Gerçi tamamlanmadı ama ünü dünyayı öylesine sardı,
Bilimde öylesine mükemmel ve öylesine gelişmekte ki,
Kardinalin erdemleri Hıristiyan âleminin dilinden
Sonsuza değin düşmeyecek.
Gözden düşmesi ona büyük mutluluklar tattırdı;
Çünkü kendisini daha önce değil, ancak o zaman tanıdı
Ve sade bir insan olmanın ne iyi bir şey olduğunu gördü;
Ve Tanrı korkusuyla ölerek, o yaşında kimsenin
Ona veremeyeceği kadar büyük bir onur kazandı.

KATHARINE

Ben öldükten sonra, hayatta yaptıklarımı anlatması,
Onuruma leke sürülmesine mani olması için
Griffith gibi dürüst bir tarihçiden başkasını istemem.
Doğruluğa sıkı sıkıya bağlılığınla ve alçakgönüllülüğünle,
Hayattayken en nefret ettiğim insana
Ölümünden sonra saygı duymamı sağladın.
Huzur içinde yatsın.
Patience yanıma gel, beni yatağa yatır;
Sana verdiğim zahmetlerin sona ermesine az kaldı.
Aziz Griffith, müzisyenlere ölüm çanım dediğim
Hüzünlü müziği çalmalarını söyle;
Bu sırada ben de yakında kavuşacağım göksel uyumu
düşüneyim.

(*Hüzünlü ve ağır bir müzik çalınır.*)

GRIFFITH

Uyudu aziz kadın, şurada sessizce oturalım da uyanmasın.
Sessiz ol, iyi yürekli Patience.

(*RÜYA*
İçeri dans ederek birbiri ardına altı kişi girer; beyazlar giyinmişlerdir ve başlarında defne çelenk, yüzlerinde altın renkli maske, ellerinde de defne veya palmiye dalları vardır. Önce Katharine'in önünde reverans yaparlar ve arkasından dans etmeye başlarlar; biraz dans ettikten sonra, ilk ikisi ellerindeki çelengi Katharine'in başının üstünde tutarlar, diğer dördü saygılı bir biçimde Katharine'in önünde reverans yaparlar. Daha sonra çelengi tutanlar çelengi arkalarındaki iki kişiye verirler; onlar da öncekiler gibi aynı hareketleri yapar ve çelengi Katharine'in başının üstünde tutarlar. Daha sonra çelengi son iki kişiye aktarırlar; onlar da aynı şeyleri tekrarlar. Bunun üzerine Katharine, sanki vahiy gelmiş gibi, uykusunda sevinç belirtisi gösterir ve kollarını göğe doğru kaldırır. Dansçılar dans ederek gözden kaybolurlar, çelengi de beraberlerinde götürürler. Müzik çalmaya devam eder.)

KATHARINE

Barış melekleri, neredesiniz? Gittiniz mi?
Beni burada sefil halimle baş başa mı bıraktınız?

GRIFFITH

Madam, biz buradayız.

KATHARINE

Sizi çağırmadım;
Ben uyurken içeri giren birilerini görmediniz mi?

GRIFFITH

Hayır madam.

KATHARINE

Hayır mı? Daha biraz önce güneş gibi parlak yüzleriyle
Üstüme nurlar saçarak beni bir şölene

Davet eden kutlu bir grup görmediniz mi?
Bana sonsuz mutluluk vaat ettiler
Ve çelenkler verdiler Griffith.
Ancak kendimi onları başıma takmaya henüz
layık görmüyorum;
Ama layık olacağım, buna eminim.

GRIFFITH

Madam, zihninizin böyle güzel rüyalarla dolu olmasına
çok seviniyorum.

KATHARINE

Müzik dursun. Artık kulaklarımı tırmalıyor ve can sıkıcı
geliyor.

(*Müzik durur.*)

PATIENCE

Majestelerinin aniden ne kadar değiştiğine dikkat ettiniz mi?
Yüzü ne kadar da çöktü! Ne kadar da solgun
Ve donuk görünüyor! Gözlerine bakın!

GRIFFITH

O artık gidiyor; dua edin, dua edin.

PATIENCE

Tanrı ona huzur versin.

(*İçeri bir haberci girer.*)

HABERCİ

Majesteleri, izninizle...

KATHARINE

Çok terbiyesiz bir adamsınız siz;
Hak ettiğim saygı bu kadar mı?

GRIFFITH

Suçlusun; saygı görmeye alışkın olduğu için
Böylesine kaba bir davranışı
Hoş karşılamayacağını bilmen lazımdı. Git, önünde diz çök.

HABERCİ

Majesteleri, yalvarırım beni affedin;
Acelemden saygısızca davrandım.
Dışarıda sizi görmek isteyen bir bey var, kral göndermiş.

KATHARINE

Griffith, onu içeri al.
Ama bu adamı bir daha gözüm görmesin.

(Haberci çıkar.)

(İçeri Lord Capuchius girer.)

Eğer gözüm beni yanıltmıyorsa,
Siz soylu yeğenim imparatorun elçisisiniz,
Adınız da Capuchius.

CAPUCHIUS

Evet madam, hizmetinizdeyim.

KATHARINE

Ah lordum, ilk karşılaştığınızdan bu yana
Unvanlarım ve her şey tamamen değişti.
Ama rica ederim söyleyin, benden ne istiyorsunuz?

CAPUCHIUS

Soylu leydim, önce emrinize amade olduğumu,
Sonra da kralın emri üzerine sizi görmeğe geldiğimi söyleyeyim;
Hastalığınız kralı çok üzüyor; benim aracılığımla
Selamlarını gönderdi, üzülmemenizi yürekten diliyor.

KATHARINE

Ah aziz lordum, bu temenni çok geç geldi;
Bu tıpkı idamdan sonra affedilmek gibi bir şey;
Bu ilaç zamanında verilmiş olsaydı beni iyileştirirdi,
Ama artık hiçbir iyi dilek bana şifa vermez, sadece dua işe yarar.
Majesteleri kral nasıllar?

CAPUCHIUS

Sağlıkları yerindedir madam.

KATHARINE

Umarım ben solucanlarla yaşamaya başladıktan,
Zavallı adım ülkede unutulduktan sonra bile,
Sonsuza değin sıhhat ve afiyette olurlar.
Patience, sana yazdırdığım o mektup gönderildi mi?

PATIENCE
Hayır madam.
(*Mektupları Katharine'e verir.*)
KATHARINE
Bayım, sizden bu mektubu efendimiz krala
Götürmenizi rica ediyorum.
CAPUCHIUS
Büyük bir memnuniyetle madam.
KATHARINE
Mektupta saf sevgimizin meyvesi olan küçük kızımızı
Majesteleri krala emanet ettim.
–Dilerim cennetin bütün nimetleri onun üstüne yağar–
Onu erdemli bir şekilde yetiştirmesini
–O gençtir ve soylu ve mahcup bir tabiata sahiptir;
Buna layık olduğunu göstereceğini umuyorum–
Ve ekselanslarını ne kadar çok sevdiğini
Tanrı'nın bildiği annesinin hatırı için
Majestelerinden kızımızı biraz sevmesini rica ettim.
Majestelerinden bir ricam da,
Bunca zamandır bana sadakatle hizmet eden
Zavallı nedimelerime biraz merhamet göstermesidir.
Yemin ederim ki –şu halimle yalan söyleyemem–
Erdemleri, ruh güzellikleri, dürüstlükleri ve iffetleri sayesinde
Hepsi de iyi bir kocayı hak etmektedirler –ama soylu olmalılar–*
Eminim onlarla evlenecek erkekler çok mutlu olacaklardır.
Son arzum erkek hizmetkârlarım içindir;
Hepsi de çok fakirdir, ama fakirlik onları benden koparmadı;
Onlara maaşlarının hakkıyla ödenmesini
Ve beni rahmetle anmaları için de

---

* "*soylu olmalılar*" Kraliçenin nedimeleri soylu olduklarından soylularla evlenir. Katharine düşüşünün nedimeleri etkilememesini istiyor. (ç.n.)

Fazladan biraz para verilmesini arz ediyorum.
Tanrı bana biraz daha uzun bir ömür
Ve yeterince varlık verseydi, birbirimizden böyle ayrılmazdık.
İşte mektupta bunlar yazıyor;
Sayın lordum, dünyada en çok sevdiğiniz insanların
Yüzü suyu hürmetine, nasıl ki ölmüşlerin ruhunu
Hıristiyan huzuru kaplasın isterseniz,
Bu zavallı insanlardan da dostluğunuzu esirgemeyin
Ve kralın bu son arzumu yerine getirmesinde ısrarcı olun.

CAPUCHIUS

Dileğinizi yerine getireceğime yemin ederim,
Yoksa bana adam demesinler.

KATHARINE

Teşekkür ederim soylu lordum.
Majestelerine en derin saygılarımı götürün.
Uzun zamandır başına sorun olan kişinin
Artık bu dünyadan ayrılmak üzere olduğunu söyleyin;
Ölmek üzereyken bile onu kutsadığımı söyleyin.
Artık zorlukla görüyorum. Elveda lordum.
Griffith elveda. Hayır Patience sen gitme.
Yatmam lazım, birkaç kadın daha çağır.
İyi yürekli kadın, ben öldüğümde bedenime saygılı davranılsın;
Üstüme iffet simgesi beyaz çiçekler serpilsin ki,
Bütün dünya bilsin mezara kadar iffetli bir eş olarak yaşadığımı.
Kokular sürün bana, sonra da mezarıma koyun.
Artık kraliçe olmasam bile, yine de bir kraliçe gibi,
Bir kral kızı gibi gömün beni.
Daha fazla konuşamayacağım.

(*Hep birlikte Katharine'i çıkarırlar.*)

V. Perde

1. Sahne

(*Sarayda bir oda.*)

(*Önünde elinde meşale tutan bir uşak ile Winchester piskoposu Gardiner içeri girer; Sir Thomas Lovell ile karşılaşır.*)

GARDINER

Çocuk, saat bir, değil mi?

ÇOCUK

Evet, biri vurdu.

GARDINER

Bu saatler eğlence saati değil,
İhtiyaç giderme saatidir. Bedenimizi ve ruhumuzu
Dinlendirici uyku ile sağaltma saatidir;
Bu saatler boşa harcanacak saatler değildir.
İyi geceler Sir Thomas, bu saate nereye gidiyorsunuz?

LOVELL

Lordum, kralın yanından mı geliyorsunuz?

GARDINER

Evet Sir Thomas; ben ayrıldığımda
Suffolk dükü ile primero oynuyordu.

LOVELL

Yatmadan önce kralı görmeliyim. İzninizle.

GARDINER

Hayır, hemen gitmeyin Sir Thomas Lovell; sorun nedir?
Aceleniz varmış gibi görünüyorsunuz; eğer sakıncası yoksa
Dostunuza gecenin bu saatindeki işiniz konusunda
bir ipucu verin.
Gece yarısı görülen işlerin –ruhlar da gece dolaşır derler–
Gündüz görülen işlerden daha vahşi bir yanı vardır.

LOVELL

Lordum, sizi severim ve şu an meşgul olduğum hadiseden
Daha önemli sırları bile sizinle paylaşmaktan çekinmem.
Kraliçenin doğum sancıları başladı,
Dediklerine göre ağrıları aşırı derecede fazlaymış,
Doğum sırasında öleceğinden korkuyorlar.

GARDINER

Ağacın meyvesi için yürekten dua ediyorum,
Ama gövdenin kökünden sökülmesini diliyorum Sir Thomas.

LOVELL

Sanırım bu duaya amin diyebilirim,
Ama vicdanım onun iyi biri olduğunu
Ve bu hoş leydinin iyi dileklerimizi
Hak ettiğini söylüyor.

GARDINER

Ama bayım, bayım; dinleyin beni Sir Thomas,
Siz benimle aynı görüşleri paylaşan bir beyefendisiniz;
Bilge ve dindar olduğunuzu biliyorum.
Size şu kadarını söyleyeyim ki,
Sir Thomas Lovell, size şunu söylemiş olayım ki,
Adamları Cranmer ve Cromwell
Ve kendisi mezara girene kadar
Hiçbir şey iyi gitmeyecek.

LOVELL

Yapmayın efendim, ülkenin en ünlü iki şahsiyeti
Hakkında konuşuyorsunuz. Cromwell haznedarlığın
yanı sıra,

Arşivlerin başı ve kralın kâtibi yapıldı.
Dahası efendim, önü açık, mutlaka yeni terfiler alacaktır;
Zaman içinde bu şereflere de nail olacaktır.
Başpiskopos ise kralın eli ve dili; kim onun aleyhinde
Tek bir laf etmeye cüret edebilir ki?

GARDINER

Biri çıkar Sir Thomas, biri çıkar. O cesareti gösterecekler var.
Örneğin ben onun hakkındaki görüşlerimi belirtme
Cesaretini gösterdim. Efendim, size de söyleyebilirim:
Daha bugün meclisteki lordları Cranmer'in baş sapkın,
Ülkeye hastalık bulaştıran bir felaket olduğuna inandırdım;
Onun böyle olduğunu biliyorum, onlar da biliyor.
Bu da lordları çok rahatsız etti ve görüşlerini krala anlattılar.
Bugüne kadar bütün şikâyetlerimize kulak veren kral,
Yüce lütufkârlığından ve ülkesine önem verdiğinden,
Meydana gelebilecek kötü olayları tahmin edebildiğinden,
Onun yarın sabah meclisin huzuruna çıkmasını emretti.
Sir Thomas, o zararlı bir ot ve biz onu kökünden sökmeliyiz.
Sizi çok fazla tuttum; iyi geceler Sir Thomas.

LOVELL

Size de iyi geceler lordum. Her zaman emrinize amadeyim.

(*Gardiner ve uşak çıkar.*)

(*İçeri kral ve Suffolk girer.*)

KRAL

Charles, bu gece daha fazla oynamayacağım.
Aklımı veremiyorum; bugün benim için çok çetin cevizsin.

SUFFOLK

Bugüne kadar sizi hiç yenememiştim efendim.

KRAL

Çok sevinme Charles;
Aklımı oyuna verdiğim zaman yine yenemezsin.
Lovell, kraliçeden ne haberler getirdin?

LOVELL

Emrinizi şahsen bildiremedim;
Kraliçeye mesajınızı kadını aracılığıyla iletebildim;
O da size en derin şükranlarını gönderdi
Ve majestelerinin kendisi için yürekten
Dua etmesini diledi.

KRAL

Ne dedin sen? Ha?
Onun için dua mı etmeliymişim?
Doğum sancıları mı başlamış?

LOVELL

Kadını başladığını söyledi, çektiği her sancı
Sanki ölüm ağrısı gibi şiddetliymiş.

KRAL

Ah, zavallı kadın.

SUFFOLK

Dilerim Tanrı onu yükünden selametle ve çok çekmeden kurtarır da.
Siz majestelerini bir varisle mutlu eder.

KRAL

Vakit gece yarısı Charles; rica ederim git yat
Ve dualarında zavallı kraliçemi de hatırla;
Şimdi beni yalnız bırak. Yalnız kalıp düşünmek istiyorum.

SUFFOLK

Majestelerine sakin bir gece diliyorum;
Kraliçemi de dualarımdan eksik etmeyeceğim.

KRAL

İyi geceler Charles.

(*Suffolk çıkar.*)

(*İçeri Sir Anthony Denny girer.*)

Evet bayım, dediklerimi yaptın mı?

DENNY

Efendim, emrettiğiniz gibi başpiskoposu getirdim.

KRAL

Ne? Canterbury'yi mi?

DENNY

Evet efendimiz.

KRAL

Ha, evet; peki nerede Denny?

DENNY

Dışarıda siz majestelerinin emirlerini bekliyor.

KRAL

Getir onu huzurumuza.

(*Denny çıkar.*)

LOVELL

(*Kendi kendine.*)

Bu konu piskoposun anlattığı şeyle ilgili;
İyi ki buradayım.

(*İçeri Cranmer ve Denny girer.*)

KRAL

İçeride kimse kalmasın.

(*Lovell gitmez.*)

Ne? Dediğimi duymadın mı? Yok ol.

(*Lovell ve Denny çıkarlar.*)

CRANMER

(*Kendi kendine.*)

Korkmaya başladım; acaba neden suratı bu kadar asık?
Çok öfkeli görünüyor. Anlaşılan bir sorun var.

KRAL

Nasılsınız lordum?
Neden sizi çağırttığımı merak ediyorsunuz.

CRANMER

(*Diz çöker.*)

Majestelerinin emirlerini yerine getirmek
Benim için bir görevdir.

KRAL

Rica ederim ayağa kalkın.
Sevgili ve muhterem Lord Canterbury,
Gelin, sizinle şöyle bir dolaşalım;

Size söyleyeceklerim var. Haydi, haydi, elinizi verin bana.
Aziz lordum, söyleyeceklerim beni çok üzüyor
Şimdi size anlatacaklarımdan dolayı canım çok sıkkın.
Lordum, son zamanlarda hakkınızda
Birçok ciddi, tekrar ediyorum ciddi suçlama kulağıma geldi.
Bunun üzerine biz ve meclisimiz
Bu sabah huzurumuza çıkmanıza karar verdik.
Meclisin huzurunda
Kendinizi tam anlamıyla aklayamayacağınızı biliyorum;
Bu yüzden bu suçlamalardan dolayı, ileriki bir tarihte
Yeni bir mahkeme kurulup sizden kendinizi savunmanız istenene kadar
Sabır ve sükunetle Kale'de yaşamanız gerekiyor.
Meclis üyesi olduğunuz için böyle bir yöntem uygulamamız lazım;
Yoksa kimse aleyhinizde tanıklık edemez.

CRANMER

(Diz çöker.)

Majestelerine şükranlarımı sunuyorum;
Sapla samanın birbirinden ayrılmasını sağlayacak
Böyle bir olanağa kavuşacağım için çok mutluyum;
Çünkü bu dünyada ben zavallı kulunuz kadar
İftiraya maruz kalmış bir kişi yoktur.

KRAL

Ayağa kalk sevgili Canterbury, doğruluğun ve dürüstlüğün
Senin dostun olan kalbimizde kök salmıştır.
Elini ver bana, ayağa kalk, rica ederim yürüyelim.
Tanrı aşkına, siz nasıl bir insansınız öyle?
Lordum, sizi suçlayanlarla yüzleştirilmenizi
Ve hapsedilmenize gerek kalmadan
Savunmanızı dinlememi isteyen bir dilekçe vermenizi beklerdim.

CRANMER

Yüce majesteleri, benim güvendiğim erdemlerim
Doğruluğum ve dürüstlüğümdür; onlar işe yaramazsa,

Erdemlerden yoksun oldukları için zerre kadar
önem vermediğim
Düşmanlarımla birlik olup kendi kendimi mağlup etmiş
sayarım.
Aleyhimde söylenebilecek hiçbir şeyden korkmuyorum.

KRAL

İnsanların, hatta bütün dünyanın gözünde
Nasıl bir durumda olduğunuzu bilmiyor musunuz?
Düşmanlarınız sayıca çok fazla ve mevkice çok yüksekler;
Dolayısıyla kumpasları da aynı ölçüde çok ve büyük
olacaktır.
Ayrıca haklı bir dava her zaman adil bir hükümle
sonuçlanmaz.
Kötü niyetli insanlar aleyhinizde tanıklık edecek
Kendileri kadar kötü niyetli insanları kolaylıkla bulurlar.
Böyle şeyler olmuştur. Düşmanlarınız çok güçlü insanlar,
Kinleri de aynı ölçüde büyük.
Yalan kanıtlar konusunda kendinizi
Basit bir papazı olduğunuz efendinizin*
Bu rezil dünyada yaşadıklarından
Daha mı şanslı sanıyorsunuz? Yapmayın böyle şeyler;
Siz düşmekten korkmadan uçurumun kenarına gidiyor,
Felaketinizle cilveleşiyorsunuz.

CRANMER

Yüce Tanrı ve siz majesteleri masumiyetimi korursunuz,
Yoksa bana kurulan tuzağa düşerim.

KRAL

Merak etmeyin, biz izin vermedikçe hiçbir şey yapamazlar;
Canınızı sıkmayın. Bu sabah huzurlarına çıkın;
Eğer sizi hapse attıracak suçlamalarda bulunurlarsa,
Onları çürütmek için, durumun gerektirdiği hararetle

* "*efendiniz*" İsa Mesih kastediliyor. (ç.n.)

Kendi kanıtlarınızı sunmayı ihmal etmeyin.
Eğer sözlerinizin bir etkisi olmazsa, onlara şu yüzüğü verin
Ve huzurlarında bizimle görüşmek istediğinizi söyleyin.
(*Kendi kendine.*)
Dürüst adam ağlıyor.
Şerefim üzerine yemin ederim ki masum;
Onun gibi dürüst biri bu ülkede bulunmaz.
(*Cranmer'e.*)
Artık gidin ve size söylediğim gibi yapın.
(*Cranmer çıkar.*)
Gözyaşına boğulduğu için konuşamadı.
(*İçeri yaşlı leydi girer, arkasında Lovell vardır.*)

BEYEFENDİ
(*İçeriden.*)
Geri gelin, ne yapıyorsunuz?

YAŞLI LEYDİ
Gelmiyorum; getirdiğim haber cüretimi affettirecektir.
Soylu başının üstünde iyilik melekleri uçsun,
Kutlu kanatları kutsal bedenini korusun.

KRAL
Getirdiğin haberi bakışlarından tahmin edebiliyorum.
Kraliçe doğurdu mu? Evet de; bir oğlan doğurdu de.

YAŞLI LEYDİ
Majesteleri, dilerim güzel bir oğlan da doğurur.
Tanrı sonsuza kadar korusun kraliçeyi.
Bir kız doğurdu, ama gelecekte bir oğlan doğuracağı kesin.
Efendimiz, kraliçeniz sizin onları ziyaret etmenizi
Ve bu yabancıyla tanışmanızı arzu ediyorlar.
Tıpkı size benziyor; hık demiş burnunuzdan düşmüş.

KRAL
Lovell!

LOVELL
Buyurun majesteleri.

KRAL

Bu kadına yüz mark* ver. Ben kraliçenin yanına gidiyorum.

(*Kral çıkar.*)

YAŞLI LEYDİ

Yüz mark mı? İnan olsun daha fazla isterim;
Bu kadarcık para ancak sıradan bir uşağa verilir.
Daha fazla isterim, yoksa söke söke alırım.
Kızın kendisine benzediğini bu kadarcık para için mi söyledim?
Daha fazla para isterim, yoksa sözümü geri alırım.
Haydi bakalım, sıcağı sıcağına şu işi halledeyim.

(*Çıkarlar.*)

2. Sahne

(*Meclisin bekleme salonu.*)

(*İçeri Canterbury başpiskoposu Cranmer girer; hizmetliler ve uşaklar kapıda beklemektedirler.*)

CRANMER

Umarım çok geç kalmadım. Meclisin yolladığı adam
Benden acele etmemi istemişti. Kapı kapalı.
Bu da ne demek oluyor? Hey!
Kim var orada?

(*İçeri kapıcı girer.*)

Tabii ki beni tanıyorsun, değil mi?

KAPICI

Tanıyorum lordum, ama size yardımcı olamam.

CRANMER

Neden?

---

* "*yüz mark*" Mark bir ağırlık ölçüsüdür. 100 mark, 65 sterlin tutarında gümüşü ifade etmektedir. (ç.n.)

KAPICI

Çağrılana kadar beklemeniz gerekiyor ekselansları.

(İçeri Doktor Butts girer.)

CRANMER

Demek öyle.

BUTTS

(Kendi kendine.)

Buna düpedüz kötü niyet derler.
İyi ki bu yoldan gelmişim.
Kral derhal bu durumdan haberdar olacak.

(Butts çıkar.)

CRANMER

(Kendi kendine.)

Bu Butts, kralın doktoru;
Yanımdan geçerken nasıl da içten bir şekilde bana baktı.
Umarım maruz kaldığım hakareti kimselere anlatmaz;
Çünkü eminim ki, benden nefret eden birileri bunu kasten yaptı.
Dilerim Tanrı onların düşüncelerini değiştirir;
Benden nefret etmelerine neden olacak bir şey yapmadım ki.
Amaçları onurumu zedelemek; yoksa kendileri gibi
Bir meclis üyesi olduğum için beni seyislerle, uşaklarla,
Yamaklarla birlikte kapıda bekletmekten utanırlardı.
Ama arzuları yerine getirilmeli, ben de sabırla beklemeliyim.

(Kral ve Butts yukarıdaki pencerede görülürler.)

BUTTS

Majestelerine çok tuhaf bir manzara göstereceğim.

KRAL

Nedir o Butts?

BUTTS

Sanırım majesteleri bu manzarayı çok sık görmüştür.

KRAL

Haydi ama, nerede bu söylediğin şey?

BUTTS

İşte şurada lordum; işte ekselansları Canterbury lordunun
Terfi ettiği yüksek mevki. Uşaklar, hizmetliler
Ve yamaklar arasında vakarını bozmadan bekliyor.

KRAL

Ne! Gerçekten de.
Birbirlerine gösterdikleri saygı bu mu?
İyi ki onların da üstünde biri var.
Ben de onların en azından birbirlerine edepli davranacak,
Öyle bir mevkiye gelmiş, sevgimizi kazanmış birini
Elinde paketlerle efendilerinin keyfini bekleyen postacılar gibi
Bekletmeyecek kadar terbiyeli olduklarını sanırdım.
Butts, eminim bu işin içinde bir iş var.
Bırakalım istedikleri gibi davransınlar; perdeyi de sıkıca kapa.
Çok geçmeden daha fazla bilgi sahibi oluruz.

(*Çıkarlar.*)

3. Sahne

(*Meclis salonu.*)

(*Başvekil girer ve masanın sol tarafında baştan ikinci yere oturur; boş bıraktığı yer Canterbury başpiskoposuna aittir. Suffolk dükü, Norfolk dükü, Surrey, başnabeyinci ve Gardiner sıra ile masanın her iki tarafına otururlar. Masanın diğer ucunda Cromwell oturmaktadır, mahkemenin kâtibidir. Kapıcı kapıda beklemektedir.*)

BAŞVEKİL

Sayın kâtip, gündemi okuyun.
Meclis neden toplandı?

CROMWELL

Saygıdeğer lordlar, ana gündem maddesi
Ekselansları Lord Canterbury hakkındadır.

GARDINER

Bu ona bildirildi mi?

CROMWELL

Bildirildi.

NORFOLK

Bekleyen kim?

KAPICI

Dışarıda mı, soylu lordlarım?

GARDINER

Evet.

KAPICI

Saygıdeğer başpiskopos. Yarım saattir
Kendisini içeri çağırmanızı bekliyor.

BAŞVEKİL

Bırak içeri gelsin.

KAPICI

Ekselansları artık içeri girebilir.

(*Cranmer içeri girer ve masaya yaklaşır.*)

BAŞVEKİL

Sayın başpiskopos, ben şu anda burada oturmuş konuşurken
O sandalyenin boş olduğunu görmekten
Büyük üzüntü duyuyorum; hepimiz insanız,
Zayıf bir tabiata sahibiz ve tensel arzuların
Etkisi altındayız, çok azımız melekler gibi temizdir;
Zayıflıktan ve cehaletten nasıl kurtulabileceğimizi
Bize en iyi öğretecek olan siz hatalı davrandınız,
hem de çok hatalı.
Bütün ülkeye kendi öğretinizi yayarak,
Her yeri, bize söylendiğine göre,
Kötü ve tehlikeli fikirlere sahip papazlarınızla doldurarak
Önce krala, sonra da kanunlarına karşı geldiniz.
Bunlar sapkınlıktır ve önlem alınmazsa felaketle
sonuçlanabilir.

GARDINER

Gerekli önlemler acilen alınmalıdır soylu lordlarım.
Vahşi atları terbiye edenler onları ehlileştirmek için
Atları yürütmezler, ağızlarına gem takıp,
Komutlarını dinleyene kadar onları mahmuzlarlar.
Eğer kaygısız davranır ve tek bir insanın onurunu
koruyacağız diye
Bu bulaşıcı hastalığı tedavi etmeye çalışmazsak,
Şifa bulmaya elveda demek gerekir.
Peki, sonra ne olur? İsyanlar, ayaklanmalar başlar,
Bütün ülke çöküşe geçer. Tıpkı son zamanlarda
Komşumuz Almanya'nın acı bir şekilde tecrübe ettiği,
Anılarımızda tazeliğini hâlâ koruyan olaylarda olduğu gibi.

CRANMER

Saygıdeğer lordlar, bugüne kadar
Hayatımın ve mesleğimin her anında
Dinimin öğretileriyle yüksek mevkimin gereklerinin
Doğruluk yolundan ayrılmaması için
Elimden gelen her çabayı gösterdim.
Amacım her zaman doğruyu yapmak olmuştur.
Lordlarım, size tertemiz bir kalple söylüyorum ki,
Halkın huzurunu kaçıranlardan
Vicdanında ve işgal ettiği makamda
Benim kadar nefret eden
Ve onlara karşı önlem alan biri bu dünyada yoktur.
Umarım majesteleri kral yakınındaki insanların
Tek birinin yüreğinde bile benimkinden daha az sadakat
görmez.
Kıskançlıktan ve kötülükten beslenenler
En iyilere bile saldırmaya cesaret ederler.
Lordlarım, adil olmanızı ve bu davada
Beni suçlayanların karşıma çıkmalarını
Ve suçlamalarını yüzüme karşı yapmalarını istirham
ediyorum.

SUFFOLK

Lordum, bu mümkün değil. Meclis üyesi olduğunuz için
Kimse karşınıza çıkıp sizi suçlamaya cesaret edemez.

GARDINER

Lordum, daha önemli işlerimiz olduğundan
Bu işi kısa keseceğiz. Majestelerinin arzusu ve bizim rızamızla,
Daha adil bir şekilde muhakeme edilebilmeniz için
Buradan Kale'ye götürüleceksiniz;
Orada sıradan bir insan olacağınız için
Birçok insan kendisinde sizi suçlama cesareti bulacaktır
Ve korkarım sayıları sandığınızdan fazla olacaktır.

CRANMER

Ah, saygıdeğer Lord Winchester, size şükranlarımı sunuyorum.
Bana her zaman dostça davrandınız.
O kadar merhametlisinizdir ki, izin verilse
Hem savcım hem de yargıcım olursunuz.
Amacınızın ne olduğunu anlıyorum, beni mahvetmek istiyorsunuz.
Lordum, sevgi ve merhamet bir din adamına
İhtirastan daha çok yakışır. Yolundan çıkmış ruhları
Dışlamak değil, ılımlılıkla geri kazanmak gerekir.
İstediğiniz kadar beni suçlayın, hepsine sabırla katlanacağım;
Çünkü her gün haksızlıklar yaptığınızı siz ne kadar iyi biliyorsanız
Ben de kendimi temize çıkaracağımı o kadar iyi biliyorum.
Daha başka şeyler de söyleyebilirim,
Ama makamınıza saygımdan susuyorum.

GARDINER

Lordum, lordum, siz yeni dinin taraftarısınız;
Bu apaçık belli; yalan dolu parlak sözleriniz
Sizin içyüzünüzü bilenler için
Boş laftan ve zayıflıktan başka bir şey değil.

CROMWELL
Lord Winchester, izninizle, biraz ileri gittiniz.
Ne kadar hatalı olsalar da soylu insanlara
Eski mevkilerinden ötürü saygı göstermek gerekir.
Düşen bir insana daha fazla yüklenmek zalimliktir.
GARDINER
Sayın kâtip hazretleri,
Siz saygıdeğer beyefendinin affına sığınıyorum.
Bu masada böyle konuşmaya hiç hakkı olmayan biri varsa,
o da sizsiniz.
CROMWELL
Neden lordum?
GARDINER
Sizin bu yeni dinden olduğunuzu
Bilmediğimi mi sanıyorsunuz? Dinimize sadık değilsiniz.
CROMWELL
Değil miyim?
GARDINER
Değilsiniz diyorum.
CROMWELL
Benim yarım kadar dürüst olsaydınız,
İnsanlar dualarında size şükreder,
Size dair korkularını dile getirmezlerdi.
GARDINER
Bu küstahlığınızı unutmayacağım.
CROMWELL
Olur. Küstah hayatınız da aklınızdan çıkmasın.
BAŞVEKİL
Bu kadarı da fazla;
Çok ayıp lordlarım, lütfen böyle davranmayı bırakınız.
GARDINER
Ben diyeceğimi dedim.
CROMWELL
Ben de.

BAŞVEKİL
O zaman lordum, durumunuz şöyledir:
Burada bulunanların oybirliğiyle,
Derhal tutuklanarak Kale'ye gönderilmenize,
Majestelerinin arzusu tarafımıza bildirilene kadar
Orada tutulmanıza karar verilmiştir;
Lordlarım, hepiniz mutabık mısınız?
HEPSİ BİRDEN
Mutabıkız.
CRANMER
Lordlarım, daha merhametli olamaz mısınız?
Mutlaka Kale'ye mi gönderilmem gerekiyor?
GARDINER
Nasıl bir çare bekliyordunuz ki?
Tam bir baş belasısınız.
Oradaki muhafızlardan birkaçı gelsin.
(*İçeri bir muhafız girer.*)
CRANMER
Bu benim için mi?
Kale'ye bir hain gibi mi götürülmem gerekiyor?
GARDINER
Tutukla şunu ve Kale'ye götür.
CRANMER
Bir dakika sayın lordlar,
Söyleyecek bir sözüm daha var. Şuna bakın lordlarım,
Bu yüzüğün verdiği yetkiye dayanarak,
Davamı zalimlerin pençesinden alıyor
Ve en soylu yargıcın, efendim majesteleri kralın
Ellerine teslim ediyorum.
BAŞMABEYİNCİ
Bu kralın yüzüğü.
SURREY
Sahte değil.

SUFFOLK

Gerçekten de kralın yüzüğü; ben bu tehlikeli kayayı
Yuvarlamaya başladığımız ilk gün
Tepemize düşeceğini hepinize söylemiştim.

NORFOLK

Lordlarım, kralın bu adamın serçe parmağının
Bile incinmesine izin vereceğini mi sanmıştınız?

BAŞMABEYİNCİ

Kralın bu adamın hayatına ne kadar değer verdiği
Artık kesinkes belli. Şu işten paçamı bir kurtarabilsem.

CROMWELL

Dürüstlüğüyle şeytanı ve müritlerini bile kıskandıran
Bu adam aleyhinde bilgi toplarken
Böyle bir şeyler olabileceği aklıma gelmişti;
Şu anda sizleri yakan bu ateşi siz körüklediniz; oh olsun size!

(İçeri kral girer; asık bir yüzle onlara bakar, yerine oturur.)

GARDINER

Yüce majesteleri, bize sizin gibi
Sadece şefkatli ve bilge değil,
Aynı zamanda dindar bir kral verdiği için
Tanrı'ya her gün şükranlarımızı sunuyoruz.
Öyle bir kral verdi ki,
Kilisenin çıkarlarını ana hedefi yapmıştır
Ve yürekten duyduğu sevgi nedeniyle
Bu kutsal görevi vurgulamak için
Kilisemize karşı en büyük suçu işleyen kişinin
Mahkemesine şahsen gelmiştir.

KRAL

İrticalen iltifat etmede her zaman çok başarılısınızdır
Sayın Winchester piskoposu. Ama biliniz ki,
Bugün buraya öyle iltifatlar dinlemeye gelmedim;
Bu tür övgüler benim nezdinde
Kötülükleri gizleyemeyecek kadar bariz ve aşağılıktır.
Beni böyle etkileyemezsiniz. Köpeklik yapıyor,

Kuyruk sallaması gibi methiyelerle
Gözüme girebileceğinizi düşünüyorsunuz.
Sen beni ne sanıyorsan san;
Ama ben senin çok zalim bir tabiatın olduğundan eminim.
(*Cranmer'e.*)
İyi insan, oturunuz; haydi bakalım,
Şimdi hangi gözü pek size karşı
Tek bir parmağını sallayabilecek görelim.
En kutsal şey üzerine yemin ederim ki,
Sizi kendi makamına layık görmediğini
Bir kez bile aklından geçiren kişi
Gitsin intihar etsin daha iyi.

SURREY

Majesteleri, izin verirseniz...

KRAL

Hayır bayım, izin vermiyorum;
Meclisimde mantıklı ve bilge kişiler
Olduğunu sanıyordum ama görüyorum ki yokmuş.
Lordlar, bu adamı, bu iyi adamı
–Çok azınız bu sıfata layıksınız–
Bu dürüst adamı sefil bir uşak gibi
Meclis kapısında bekletmeniz sizce doğru muydu?
Hem de sizinle aynı düzeyde olan bir insanı beklettiniz!
Bu ne büyük bir hakarettir? Verdiğim emirde
Kendinizi bu denli kaybedin diyor muyum?
Sizlere onu bir meclis üyesi olarak
Yargılama yetkisi vermiştim, bir uşak olarak değil.
Görüyorum ki, bazılarınızın eline fırsat geçse,
Ki, ben yaşadığım sürece bu asla söz konusu olmayacak,
Onu yargılarken doğruluktan sapıp
Garezinizden en aşırı cezaya çarptıracaktınız.

BAŞVEKİL

Yüce majesteleri, izninizle hepimizin adına
Açıklama yapmak istiyorum.

Onu garezimizden hapsetmedik;
Amacımız onu adil bir şekilde yargılamak
Ve herkesin gözünde temize çıkarmaktı.

KRAL

Peki lordlarım, peki; ona saygıda kusur etmeyin,
Onu aranıza alın ve ona iyi davranın; o buna layıktır.
Onun için şu kadarını söyleyeceğim:
Eğer bir hükümdar bir bendesine minnettar olabilirse,
Ben sevgisi ve hizmetlerinden dolayı ona minnettarım.
Beni daha fazla konuşturmayın, hepiniz kucaklayın onu;
Çok ayıp, dost olun lordlarım. Lord Canterbury,
Sizden bir isteğim var, mutlaka yerine getirmelisiniz:
Henüz vaftiz edilmemiş güzel küçük bir kız var;
Sorumluluğunu üstlenip, vaftiz babası olmalısınız.

CRANMER

Dünyanın en yüce hükümdarı bile
Böyle bir onurdan gurur duyar;
Ben sıradan zavallı bir insanım
Buna layık olmak için ne yaptım ki?

KRAL

Yapmayın lordum, sizin derdiniz kaşık* vermemek;
Ayrıca iki soylu vaftiz anası da olacak,
Yaşlı Norfolk düşesi ve Dorset markizi;
bu sizi memnun eder mi?
Lord Winchester, bir kez daha söylüyorum,
Bu adamı kucaklamanızı ve sevmenizi emrediyorum.

GARDINER

Onu bütün kalbimle, kardeşim gibi seveceğim.

CRANMER

Tanrı huzurunda yemin ederim ki, bu sözlere çok değer
veriyorum.

---

* "*kaşık*" vaftiz babası, vaftiz edilen çocuğa her birinde bir havarinin figürünün bulunduğu on iki kaşıklık bir set armağan edermiş. (ç.n.)

KRAL

İyi adam, döktüğün bu mutluluk gözyaşları
Gerçek duygularını gösteriyor.
Seninle ilgili genel kanunun tasdik edildiğini görüyorum.
İnsanlar şöyle diyorlar: "Lord Canterbury'ye bir kötülük yap,
Ebediyen dostun olsun." Gidelim lordlarım,
vaktimizi boşa harcıyoruz.
Küçüğümün Hıristiyan olmasını arzu ediyorum.
Lordlarım, sizleri tek vücut yaptım, hep öyle kalın,
Böylece ben güçlenirim, siz de olursunuz çok daha saygın.
(*Çıkarlar.*)

4. Sahne

(*Sarayın kapılarından birinin önü.*)

(*İçeriden gürültüler gelir, kapıcı ve adamı girer.*)

KAPICI

Derhal gürültüyü kesin sersem herifler. Sarayı sokak mı sandınız? Sizi cahil serseriler, kesin şamatayı.

İÇERİDEN BİR SES

Sayın kapıcı bey, beni kilerden gönderdiler.

KAPICI

Darağacına göndersinler de geberesin, seni alçak. Burası gürültü yapılacak yer mi?

(*Adamına.*)

Gidip bana sağlamından bir düzine kızılcık sopası getir; bunlarla vurmak ağaç filiziyle dövmeye benzer. Kafanızı kıracağım sizin, demek vaftiz törenini izlemek istiyorsunuz. Şarap ve pasta da ister misiniz sersem herifler?

ADAMI

Efendim, lütfen öfkelenmeyin,
Onları dağıtmak Mayıs bayramında uyutmak kadar zor;
Ancak top kullanarak kapının önünden uzaklaştırılabilirler.

Bu imkânsız bir şey; ha onları uzaklaştırmaya çalışmışız,
Ha St. Paul Katedrali'ni yerinden oynatmışız, aynı şey.

KAPICI

Geberesiceler içeri nasıl girmiş?

ADAMI

Bilmiyorum; su nasıl girerse onlar da öyle girmiştir.
Bir metrelik sağlam bir sopa ile hiç acımadan vurunca
Ne kadar dağıtılabilirse, ben de o kadar dağıtabildim.
Bakın, işte geriye azıcık insan kaldı efendim.

KAPICI

Hiçbir şey yapamamışsınız efendim.

ADAMI

Ben Samson, Sir Guy veya Colbrand* değilim ki,
Onları önüme katıp sürebileyim.
Ama eğer kafası olup da vurmadığım
Yaşlı, genç, kadın, erkek, boynuzlu veya boynuz takıcı kaldıysa,
Bir daha sığır pirzolası yiyemeyeyim.
Bu işi bir sığır verseler bile yapmam;
Tanrı onu korusun.

İÇERİDEN BİR SES

Kapıcı efendi, duyuyor musunuz?

KAPICI

Şimdi geliyorum yanınıza sayın köpek efendi.
Kapı sakın açılmasın ulan.

ADAMI

Ne yapmamı istersiniz?

KAPICI

Ne yapmanı mı? Tabii ki hepsini tepelemeni. Burası panayır mıdır ki, herkes gelmiş. Yoksa kocaman aleti olan bir Kızılderili mi getirmişler ki, kadınların kuşatmasına uğra-

---

* "*Samson, Sir Guy*" Efsanevi güçleri olan kahramanlar. İngiliz romans kahramanı Warwick kontu Guy'in, Danimarkalı dev Colbrand'ı öldürmesi *Guy of Warwick* adlı romanda anlatılır. (ç.n.)

dık? Tanrım, şu piç kurularına da bak! Yeminle söylüyorum, bu vaftiz töreni binlerce vaftizin nedeni olacak; babalar da, vaftiz babalar da hepsi birden burada.

ADAMI

Kaşıklar da daha büyük olacak efendim. Kapının hemen yanında bir adam var; insan suratına bakınca mutlaka demircidir diyor; çünkü, aha sana yemin, burnundan sanki alevler fışkırıyor; yanındakiler de sanki ekvatordalar, başka kefarete ihtiyaçları yok. O ateş püskürten ejderhanın kafasına üç kere vurdum; o da burnundan üç kere ateş püskürttü. Yüzünü havan topu gibi havaya dikmiş, sanırsın ki hepimizi havaya uçuracak. Yanında kıt akıllı bir şapkacı kadın duruyordu; kadın bu kadar karmaşaya neden olduğum için kafasındaki tas gibi şapkası düşene kadar bana verdi veriştirdi. Bir keresinde ateş topunu ıskaladım ve sopayı kadının kafasına indirdim. Kadın "Sarılın sopalara" diye bağırınca, bir de baktım, hepsi de kadının mahallelisi kırk elli sopalı adam onu kurtarmaya geliyor. Hepsi birden saldırdılar, bir adım bile gerilemedim; sonunda aramızda bir sopa boyu mesafe kaldı, ben hâlâ onlara meydan okuyorum, ama aniden onların arkasından bir sürü çocuk beni öyle bir taş yağmuruna tuttu ki, geri çekilmeye mecbur kaldım ve kaleyi onlara terk ettim. Hiç kuşkum yok şeytan onlardan yanaydı.

KAPICI

Bunlar tiyatroda şamata yapıp, bir elma koçanı için kavga eden çocuklar; onların gürültüsüne Towerhill serserilerinden veya onların dostları Limehouse'ın ayaktakımından başka kimse katlanamaz. Ben bazılarını Limbo Patrum'a* kapattım. Artık üç gün orada keyif çatarlar, sonra da gelsin meydan dayağı.

(İçeri başmabeyinci girer.)

---

* "*Limbo Patrum*" Hapishane anlamında. (ç.n.)

BAŞMABEYİNCİ
Aman Tanrım, ne çok insan gelmiş!
Giderek de kalabalıklaşıyor, her yerden geliyorlar;
Sanki panayır var. Nerede bu kapıcılar,
Bu miskin herifler? İyi iş çıkarmışsınız efendiler!
Ne harika bir güruh almışsınız içeri;
Bunların hepsi mahalleden dostlarınız mı?
Vaftiz töreninden dönen leydilerin
Geçebilmesi için ne çok yer kalmış!

KAPICI
Ekselansları kusura bakmayın, ama nihayetinde biz de insanız;
Paramparça edilmeden elimizden gelen her şeyi yaptık;
Bunları bir ordu bile durduramaz.

BAŞMABEYİNCİ
Eğer kral bana bu yüzden kızarsa,
Yemin ederim ki, sizi zincire vurdurur,
Görevi savsaklamaktan çok ağır bir para cezasına çarptırırım.
İkiniz de uyuşuksunuz, bu insanları buradan süreceğinize
Yaptığınız tek şey onları etkisizce taciz etmek.
Dinleyin, borular çalınıyor, vaftiz töreninden dönüyorlar.
Gidip kalabalığı yarın ve tören alayının rahatça geçebileceği
Bir yol açın. Yoksa ikinizi de
İki ay Marshalsea hapishanesine tıkarım.

KAPICI
Prensese yol açın.

ADAMI
Hey sen, koca adam,
Kenara çekil yoksa kafanı kırarım.

KAPICI
Hey, ipek elbiseli, parmaklıkların arkasına geç
Yoksa seni oraya göndermesini bilirim.
(*Çıkarlar.*)

5. Sahne

(*Saray.*)

(*Borazancılar boru çalarak girer; arkalarından iki belediye meclisi üyesi, belediye başkanı, teşrifatçı, Cranmer, elinde başkomutan asasıyla Norfolk dükü, Suffolk dükü, vaftiz hediyelerinin konulduğu ayaklı iki büyük çanağı taşıyan iki soylu; onların arkasından dört soylunun taşıdığı gölgelik ve onun altında çok süslü bir pelerine sarılmış olan bebeği taşıyan vaftiz anne Norfolk düşesi ve onun eteğini tutan bir leydi girer. Onları diğer vaftiz anne olan Dorset markizi ve leydiler izlemektedir. Tören alayı sahneden bir kez geçer ve teşrifatçı konuşmaya başlar.*)

TEŞRİFATÇI

Yüce Tanrım, sonsuz lütfundan İngiltere'nin yüce prensesi Elizabeth'e başarılı, uzun ve mutlu bir hayat ihsan et.

(*Borular çalınır, içeri kral ve muhafız girer.*)

CRANMER

(*Diz çöker.*)

Soylu vaftiz anneler ve ben şöyle dua ediyoruz
Siz majesteleri ve soylu kraliçem için:
Tanrı'nın ana ve babayı mutlu etmek için
Bu harikulade prensesin alnına yazdığı tüm huzur ve neşeyi
Ömrünüzün her anında yaşarsınız umarım.

KRAL

Teşekkür ederim muhterem başpiskopos.
Adı nedir?

CRANMER

Elizabeth.

KRAL

Ayağa kalkın lordum.

(*Kral bebeği öper.*)

Bu öpücükle seni kutsuyorum; Tanrı seni korusun.
Seni onun ellerine teslim ediyorum.

CRANMER

Amin.

KRAL

Soylu vaftiz babalar ve vaftiz analar,
Hediyeleriniz cömertliğinizi gösteriyor;
Sizlere yürekten teşekkür ediyorum,
Konuşmayı öğrenince bu küçük hanım da edecek.

CRANMER

Efendim, izninizle Tanrı'nın emrine uyarak
Bir konuşma yapmak istiyorum;
Sözlerimi kimse yardakçılık olarak nitelemesin;
Doğru oldukları gelecekte görülecektir.
Bu soylu bebek –Tanrı her zaman yanında olsun–
Henüz beşiğinde ama bu ülkeye
Zamanla olgunlaşacak sonsuz nimetler vaat ediyor.
Gerçi şu anda hayatta olan çok az kişi tanık olabilecektir,
Ama bu bebek kendi döneminde yaşayan,
Hatta kendisinden sonra gelen tüm hükümdarlara
Örnek olacaktır. Saba melikesi bile
Bu engin saflığın bilgeliğini ve erdemini kıskanacaktır.
Hükümdarlara biçim veren bütün yüce özellikler ile
İyilerde bulunan bütün erdemler onda iki kat daha fazla olacaktır.
Doğruluk ondan ayrılmayacak, kutsal ve ilahi düşünceler
Ona her zaman yol gösterecektir.
Herkes tarafından sevilecek ve korkulacak, halkı onu kutsayacaktır.
Düşmanları önünde başak gibi titreyecek,
Üzüntüyle başlarını eğeceklerdir, doğruluk onunla gelişecektir;
Onun hükümranlığı zamanında
Herkes kendi diktiği asmanın gölgesinde
Kendi ektiğini güven içinde yiyecek,

Bütün komşularına neşeli barış şarkıları söyleyecektir.
Tanrı en doğru şekilde öğrenilecek ve onun etrafındakiler
Onuru en mükemmel şekliyle ondan öğreneceklerdir;
Yüceliklerini kalıtım yoluyla değil, bu özellikleriyle
karutlayacaklardır.
Bu barış dönemi onunla birlikte yok olup gitmeyecek,
Nasıl ki, o harikulade zümrüdüanka kuşu öldüğünde
Kendi küllerinden kendisi gibi hayranlık uyandırıcı
Yeni bir varis doğuyorsa, bu bebek de
–Tanrı kendisini bu karanlık bulutundan çağırdığı vakit–
Kutluluğunu öyle birine bırakacak ki,
Onurunun kutsal küllerinden kendisi kadar ünlü biri
Bir yıldız gibi doğacak, sabit bir şekilde parlayacaktır.
O zaman Tanrı'nın seçtiği bu bebeğe verdiği
Barış, bolluk, sevgi, doğruluk ve dehşet varisine geçecek
Ve bir sarmaşık gibi ondan ayrılmayacaktır.
Parlak güneşin ışıldadığı her yerde
Onun şerefi ve adının görkemi hüküm sürecek,
Yepyeni ülkeler kuracaktır. Serpilip büyüyecek,
Ve bir çınar gibi dallarını her tarafa yayacaktır;
Çocuklarımızın çocukları bunları görecek,
Tanrıya şükredecektir.

KRAL
Bize mucizelerden söz ettiniz.

CRANMER
İngiltere'nin şansına ömrü uzun olacak,
Uzun yıllar yaşayacak, hayatının her gününde başarı
tacı giyecek.
Keşke bildiklerim bu kadar olsaydı, ama o da ölecek;
Çaresi yok, azizler onu yanlarına isteyecekler;
Ama öteki dünyaya bir bakire olarak gidecek,
Lekesiz, tertemiz bir zambak gibi toprağa düşecek
Ve bütün dünya onun ardından matem tutacak.

KRAL

Ah başpiskopos, beni çok mutlu ettiniz.
Bu kutlu çocuk doğana kadar hayatta bir başarı
kazanmamıştım.
Bu güzel kehanetlerin beni o kadar memnun etti ki,
Cennete gittiğimde bu çocuğun yaptıklarını görüp
Yaradanıma övgüler düzmek isterim.
Hepinize teşekkür ederim. Sayın belediye başkanım,
Size ve dostlarınıza minnettarım, varlığınız beni
onurlandırdı,
Sizlere hep müteşekkir olacağım. Lordlarım, siz önden gidin;
Hepiniz kraliçeyi görmelisiniz, sizlere teşekkür etmek istiyor,
Yoksa çok üzülür. Bugün kimse iş düşünmesin,
Hepiniz burada kalıyorsunuz,
Bu küçüğün şerefine bugünü bayram ilan ediyoruz.
(*Çıkarlar.*)

Epilog

Bire on bahse girerim ki bu oyun memnun etmeyecektir
Buradaki herkesi; çünkü bazıları dinlenmeye gelmektedir
Uyuyarak bir iki saat; ama borazanlarımızla
korkuttuğumuz kişiler,
Eminiz, açıkça oyun beş para etmez diyecekler;
Bazıları da geliyor halkla alay edildiğini duymaya,
Ve "Çok zekice" diye bağırmaya;
Oysa biz bunu yapmadık. Bu yüzden bu oyunla ilgili
Duyacağımız tek iyi şey korkarım ki,
İyi yorumlandığı olacaktır kadın rollerinin
Çünkü hepsi de öyleydi onlara gösterdiklerimizin.
Gülümseyip öyle olduğunu söylesinler yeter,
Hemen anlayacağım en iyi erkek oyuncular bizimkiler;
Çünkü şanssızlık getirir alkışlamayı reddederlerse
Kadınları onlara alkışlayın dediği halde.

HASAN ALİ YÜCEL
KLASİKLER DİZİSİ

CLXVI

WILLIAM SHAKESPEARE

William Shakespeare (1564-1616): Oyunları ve şiirlerinde insanlık durumlarını dile getiriş gücüyle yaklaşık 400 yıldır bütün dünya okur ve seyircilerini etkilemeyi sürdüren efsanevi yazar, tarih oyunlarında özellikle Holinshed'in 1577'de yayımlanan Chronicles *adlı eserinden yararlanır. Shakespeare'in 1613 yılında yazdığı* Kral VIII. Henry, *yazarın kaleme aldığı son oyundur. 1509-1547 yılları arasında hüküm süren VIII. Henry ilk eşi Aragonlu Katherine'den boşanmış, ikinci evliliğini Anne Boleyn ile yapmış, bu arada Vatikan'la ilişkilerini kesip Anglikan kilisesini kurmuştur. Oyun kral VIII. Henry'nin ilk eşinden boşanması ve ikinci kez evlenmesi sırasında geçen olayları konu etmektedir.*

W. SHAKESPEARE - BÜTÜN ESERLERİ: 19

KRAL VIII. HENRY

Hamit Çalışkan (1953): Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden İngiliz Dili ve Edebiyatı doktoru unvanını aldıktan sonra akademik çalışmalarını 2008 yılına kadar Bilkent Üniversitesi'nde sürdürdü. İngiliz edebiyatı üzerine çeşitli araştırma ve incelemeleri vardır. İngiliz edebiyatının önemli isimlerinden Marlowe, Webster, Shakespeare ve Stoppard'dan yaptığı yirminin üzerindeki oyun çevirisinin yanı sıra, tarih ve siyaset felsefesi konusunda da çevirileri bulunmaktadır. II Richard (William Shakespeare) ve Ak Şeytan (John Webster) çevirileri ile Kazım Taşkent Klasik Yapıtlar Dizisi Çeviri Ödülü'nü iki kez kazanmıştır.

9 786053 604563

KDV dahil fiyatı
10 TL

